

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o reformie ustaw dla szkół ludowych.

Na posiedzeniu z d. 30. Czerwca 1880, wydał Wysoki Sejm uchwałę treści następującej:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na przyszłej Sesyji Sejmowej w porozumieniu z Radą szkolną krajową, i za zasięgnięciem opinii Rad powiatowych i pojedynczych osobistości, sprawą szkolnictwa ludowego z zamiłowaniem i znanstwem się trudniących, wygotował sprawozdanie, o ile obowiązujące ustawy dla szkół ludowych rewizji i reformie poddaćby należało“.

Ponieważ wedle tej uchwały należało zasięgnąć opinii:

- a) Rady szkolnej krajowej, z którą nawet porozumienie nastąpić winno;
- b) wszystkich Rad powiatowych;
- c) pojedynczych osobistości, sprawą szkolnictwa ludowego z zamiłowaniem i znanstwem się trudniących, przeto należało przedewszystkiem przystąpić do stworzenia operatu, na podstawie którego wymiana zdań i porozumienie nastąpićby mogły.

W tym celu złożył Wydział krajowy ankietę, która się podzieliła na dwie sekcye, mianowicie na sekcję dydaktyczno pedagogiczną i na sekcję administracyjną.

Już w maju 1881. r. przedłożyły sekcye elaborat co do trzech głównych ustaw krajowych, dotyczących się szkół ludowych a mianowicie:

1. Ustawy z d. 2. Maja 1873, Nr. 250 Dziennika ustaw i rozporządzeń krajowych o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku poselania do nich dzieci.

2. Ustawy z d. 2. Maja 1873, l. 251 Dz. ust. i rozp. kraj. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

3. Ustawy z d. 25. Czerwca 1873, Nr. 255 Dz. ust. i rozp. kraj. o władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych dla szkół ludowych.

Chcąc się wywiązać z obowiązku nałożonego przez Wysoki Sejm, i ponieważ w obu sekcjach ankiety poruszano niektóre nader ważne sprawy, co do których zdania pozostały podzielone, a było rzeczą bardzo pożądaną o sprawach tego rodzaju usłyszeć zdania Reprezentacji powiatowych i kompetentnych osób stojących po za ankietą, przeto uchwalono razem z zapytaniem o zdanie co do całego ustawodawstwa, dotyczącego się szkół ludowych, rozesłać również kwestyonaryusz, obejmujący owe ważniejsze sprawy i tym sposobem zapobiedz, aby sprawy te w odpowiedziach nie zostały pominięte.

Nadchodzące odpowiedzi komunikowane zostały sekcjom, a skoro sekcye ukończyły swe prace, przystąpiono do obrad w pełnej ankiecie:

- a) nad reorganizacją krajowej Rady szkolnej;
- b) nad reformą trzech głównych ustaw, dotyczących się szkół ludowych.

Obrady nad reorganizacją kraj. Rady szkolnej ukończone zostały we Wrześniu 1881, i wnioski pod tym względem przez ankietę poczynione, przesłaliśmy kraj. Radzie szkolnej dnia 13. Września 1881, l. 44.555 do udzielenia nam swej opinii.

Reorganizacja kraj. Rady szkolnej nie stanowi wszakże przedmiotu teraźniejszego sprawozdania. Wspominamy o niej tylko dla tego, aby wykazać, iż ankietą i pod tym względem wywiązała się ze swojego zadania.

Obrady nad trzema ustawami dla szkół ludowych — ile stanowią właściwy przedmiot niniejszego sprawozdania — ukończone zostały w Lutym b. r. a wynik tych obrad przesłaliśmy również c. k. kraj. Radzie szkolnej pismem naszym z d. 7. Lutego 1882 l. 6.770 z prośbą o udzielenie nam swej opinii.

Opinia ta nadeszła d. 25. Lipca 1881, za l. 37.230.

Aleg. 1. Załączając więc pod 1). elaborat ankiety szkolnej, pod 2). elaborat kraj. Rady szkolnej,
Aleg. 2. a pod 3). nasze wnioski, — przystępujemy do umotywowania naszych wniosków.

Aleg. 3. Przy tak obszernym materiale, jaki nastręczają te trzy ustawy szkolne, musi wynikać konieczność, że nie tylko te trzy projekty różnią się od pierwotnych ustaw, ale że także między tymi nowymi projektami zachodzą różnice. Mianowicie zachodzą zasadnicze różnice między projektami ankiety szkolnej i c. k. kraj. Rady szkolnej z jednej strony, a projektami Wydziału krajowego z drugiej strony.

Ze względu, że przy zachodzących różnicach w zasadach trudno spodziewać się porozumienia; ze względu, że Wydział krajowy otrzymał projekty c. k. Rady szkolnej dopiero 25. Lipca b. r., zatem w czasie takim, iż niepodobnem już było wdroyć porozumienie z c. k. kraj. Radą szkolną, nie chcąc narazić reformy ustawodawstwa szkolnego na odroczenie aż do przyszłej sesji sejmowej; ze względu nakoniec, że decyzja zawsze ostatecznie należy do Wys. Sejmu, postanowił Wydział krajowy nie rozpoczynać już dalszych prawdopodobnie bezskutecznych rokowań z c. k. krajową Radą szkolną, ale wszystkie trzy projekty przedłożyć Wys. Sejmowi do ostatecznego uchwalenia.

Wydział krajowy przedstawiając swoje projekty do przyjęcia, starać się będzie uzasadnić je w jak najkrótszy i najtreściwszy sposób. Dla tego pomijając różnice stylistyczne, lub takie zmiany, których użyteczność od razu w oczy bije, zastanowi się głównie nad zmianami zasadniczymi.

Z tego wychodząc założenia, przystępuje Wydział krajowy do uzasadnienia swojego projektu dotyczącego się:

I. Ustawy

o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci.

Do art. 1. Zgodnie z ankietą i c. k. Radą szkolną, przyjmuje Wydział krajowy ten artykuł, ponieważ definicya szkoły publicznej przyczynia się do jasności ustawy. Zachodzi wszakże między stylizacją ankiety, a stylizacją c. k. kraj. Rady szkolnej ta różnica, iż gdy ankietą przyznaje charakter publiczny tylko tym szkołom, które w całości lub w części utrzymywane są przez państwo, kraj lub gminę, c. k. krajowa Rada szkolna przyznaje ten charakter i tym szkołom, które w całości lub w części utrzymywane są przez powiat.

Wydział krajowy przychyła się do tego ostatniego zdania a to z powodu, że nie ma przyczyny odmawiania charakteru publicznego szkołom utrzymywanym w całości lub w części przez powiat, byle tylko urządzone zostały w myśl niniejszej ustawy. Ograniczenie proponowane przez ankietę mogłoby tylko odstręczyć powiaty od ofiarności na cele szkolne.

Do art. 3. Dotychczasowa ustawa dzieli szkoły pospolite na samoistne i posiłkowe.

C. k. krajowa Rada szkolna pozostawia ten podział. Ankietą szkolną zaś znosi ten podział, zatem żąda, aby wszystkie szkoły pospolite były samoistnymi.

Wydział krajowy nie przeczy, że nauka tylko zyskać może na tem, jeżeli każda szkoła będzie miała własnych nauczycieli i nie będzie musiała uciekać się do nauczycieli szkoły sąsiedniej

lub dochodzących, albo też do nauczycieli młodszych gorzej opłacanych, ale z drugiej strony nie może Wydział krajowy spuścić z uwagi, że finansowe położenie kraju na teraz przynajmniej nie pozwala na proponowaną przez ankietę reformę, a to z następujących powodów:

Według szczegółowych wykazów na r. 1880, a nowszych nie mamy jeszcze, jest w kraju młodszych nauczycieli, zawiadujących szkołami filialnymi 742, którzy pobierają rocznie po 200 zł., zatem razem 148.400 zł.

Jeżeliby szkoły filialne przeistoczone zostały na samoistne, pobierałby każdy z tych nauczycieli wedle art. 11. dotychczas obowiązującej ustawy o stosunkach nauczycielskich i naszego projektu 300 zł., co by uczyniło rocznie 222.600 zł.
czyli o 74.200 „
więcej niż dotychczas.

Cyfra ta jest wszakże tylko minimalną. Obejmuje bowiem ona tylko stan z r. 1880, a gdy w r. 1881 niezawodnie szkoły filialne się pomnożyły i w dalszym rozwoju szkół dalej pomnażać się będą, przeto wynika samo z siebie, że i ta cyfra ciągle wzmaczać się musi.

A jeżeliby się utrzymała propozycja ankiety i c. k. kr. Rady szkolnej, aby (o czem będzie mowa przy ustawie II. o prawnych stosunkach nauczycieli) najniższa płaca nauczycieli wynosiła 360 zł., to na podstawie stanu nauczycieli młodszych również z r. 1880, wymagałby ten oddział nauczycieli nakładu wyższego o 118.720 zł. niż dotychczas.

Dla tego zgodnie z wnioskiem c. k. kr. Rady szkolnej, pozostajemy przy instytucji szkół filialnych.

Do art. 5. Zgadza się z wnioskiem ankiety szkolnej, chociaż c. k. kr. Rada szkolna jego nie doradza, aby tam, gdzie przez 5 po sobie następujących lat, okazuje się potrzeba drugiego lub trzeciego nauczyciela, posada ta zamienioną została na stałą, albowiem potrzeba okazująca się przez 5 po sobie następujących lat, wskazuje na to, iż będzie stałą, a wtenczas i posada powinna być stałą.

Jeżeliby zaś w pojedynczym wypadku przypuszczenie to się nie ziściło, wolno zawsze będzie kr. Radzie szkolnej posadę zbędną zwinąć a nauczycielowi nadać inne przeznaczenie.

Do art. 6. W tym artykule odbiegają ankietą i c. k. Rada szkolna znacznie od postanowień art. 6. dotychczas obowiązującej ustawy. Gdy bowiem art. 6. tej ustawy wymaga, aby na każde dwa okręgi szkolne była przynajmniej jedna zupełna szkoła wydziałowa o ośmiu klasach, żądają ankietą i c. k. kr. Rada szkolna, aby szkoły wydziałowe tylko w miarę potrzeby urządzone były. Wydział krajowy zgadza się zupełnie z tym wnioskiem.

Szkoły wydziałowe nie ziściły nadziei, jaką w nich pokładano. To też musiało być przyczyną, dla czego mimo ustawy urządzono do końca 1880. roku tylko w 14 powiatach 17 szkół wydziałowych, a Wydziałowi krajowemu wiadomo ze skarg jego dochodzących, że gminy i przeciw tym nielicznym szkołom zanoszą zażalenia i domagają się ich zniesienia jako nieodpowiadających rzeczywistym potrzebom.

Do art. 9. Ustawa dotychczas obowiązująca pozwala nauczycielkom tylko na najniższym stopniu nauki szkolnej ludowej, pierwsze trzy lata obejmującym, pełnić obowiązki nauczycielskie w klasach, w których chłopcy, bądź osobno, bądź łącznie z dziewczętami pobierają naukę.

C. k. Rada szkolna krajowa rozszerza to pozwolenie do czwartej klasy, ankietą zaś nie robi żadnego ograniczenia.

Wydział krajowy przychyła się do tego ostatniego zdania, bo ważne za nim przemawiają motywa.

Wiadomo ogólnie, że dziewczęta z nierównie większą pilnością i szczerzem zajęciem oddają się naukom w seminariach nauczycielskich a zostawszy nauczycielkami, gorliwie i ze skutkiem pełnią swoje obowiązki.

Zasób wiedzy nabytej w seminaryjach nauczycielskich wystarcza i na wyższe kursa szkoły ludowej, a jeżeli zważymy, że stan uczennic w seminaryjach równa się prawie stanowi uczniów w seminaryjach męskich, należy nauczycielkom przygotowawczym otworzyć szerokie pole ich działalności a tym sposobem skorzystać z ich wiedzy i dobrych chęci dla dobra dzieci.

Do art. 12. Ankieta i c. k. kr. Rada szkolna przyjmują w ostatnim ustępie postanowienie, iż tam, gdzie prywatna szkoła ludowa czyni zadość potrzebie, nie zachodzi konieczność założenia publicznej szkoły ludowej.

Wydział krajowy zgadza się z tem postanowieniem w interesie mienia gminy, powiatu i kraju.

Do art. 14. Ankieta szkolna przyjęła nowe postanowienie, że plany nauk dla szkół ludowych, wydane przez kr. Radę szkolną mają mieć na oku różnicę w zakresie nauki, jaka zachodzi między szkołami jedno- i dwu-klasowymi a wyższymi.

Ustawa dotychczas obowiązująca i elaborat kraj. Rady szkolnej nie mają tego postanowienia.

Wydział krajowy zgadza się mimo to z propozycją ankiety. Postanowienie to jest zdolnym zaradzić istotnym potrzebom w kraju.

Wykaz stanu szkół za rok 1880 wykazuje, że w r. 1880 mieliśmy szkół:

a) ośmioklasowych . .	14
b) siedmioklasowych . .	3
c) sześcioklasowych . .	3
d) pięcioklasowych . .	11
e) czteroklasowych . .	134
f) trzyklasowych . . .	49
g) dwuklasowych . . .	210
h) jednoklasowych . . .	2419
	<hr/>
	2843

Okazuje się więc, że szkoły jedno i dwuklasowe stanowią przeszło 85% wszystkich szkół, że przeto przeważna część młodzieży ukończywszy te szkoły nie uczęszcza dalej do szkół, zadawając się wiedzą, jaką im te szkoły niższe dały, że więc do swojego zawodu dalsze nauki uważają za zbędne, są to po większej części dzieci włościańskie, które przyswoiwszy sobie pierwsze nauki najpotrzebniejsze, sposobią się już do swojego praktycznego zawodu. Wynika z tego konieczność, aby nauka w takich szkołach, przeważnie wiejskich, tak była urządzoną, iżby poniekąd ograniczoną stanowiła całość, zaś w szkołach więcej klasowych, aby stanowiła podstawę do nauk w wyższych klasach.

Do art. 17. Ankieta nie wyraża na jakie cele każdy z dochodów w tym artykule wymienionych użyty być winien, mianowicie, które z tych dochodów idą na płace dla nauczycieli (art. 20), a które na wydatki rzeczowe szkoły (art. 22). Zaś Rada szkolna krajowa czyni to i wymienienia, że dochody pod a) i b) wymienione, winny być użyte na płace nauczycieli (art. 20) zaś dochód pod c) przeznacza na rzeczowe potrzeby szkolne (art. 22).

Specyfikację tę uważa Wydział krajowy za potrzebną, ponieważ jest potrzebną w praktycznym zastosowaniu i ponieważ do wydatków rzeczowych nie przyczynia się krajowy fundusz szkolny. Uważa dalej Wydział krajowy, iż przeznaczenie dane pojedynczym rubrykom dochodu, jest słuszne, a to w interesie krajowego funduszu, który sumą pół miliona przenoszącą przyczynia się do wydatków szkolnych i ponieważ odpowiedniem jest, aby kary wpływające od członków gminy za przekroczenie ustaw szkolnych, użyte zostały na korzyść gminy.

Do art. 20. Dla czego w tym artykule przyjmujemy zamiast 12% — 9% a zamiast 4% — 3% wyłożyliśmy w osobnym sprawozdaniu.

Do art. 21. Zgodnie ze zdaniem ankiety i krajowej Rady szkolnej opuszczamy postanowienie drugiego ustępu art. 19go ustawy, aby wysłuchać zdania okręgowej Rady szkolnej przy udzieleniu miastom i miasteczkom posiadającym własny majątek, zaś liku z funduszu szkolnego okręgowego, a to dla uproszczenia manipulacji i ponieważ Wydział krajowy osądzić potrafi najlepiej stosunki majątkowe gminy, które Radom szkolnym okręgowym nie mogą być znane dokładnie.

Do art. 22. Udzielanie bezwrotnych zaliczek na potrzeby rzeczowe szkoły uważa Wydział krajowy wbrew opinii krajowej Rady szkolnej, a zgodnie ze zdaniem ankiety, za niewłaściwe, albowiem przy tak wielkiem zresztą już obciążeniu funduszu krajowego na cele szkolne i zważywszy, że z funduszu szkolnego z r. 1873. udzielane bywają gminom bezwrotne zasiłki w sumie przeszło 5000 zł. w. a. rocznie, dalsze obciążanie funduszu krajowego nie da się usprawiedliwić, a to tem mniej, ile że zawsze wolno będzie, jeżeli stosunki majątkowe tego wymagać będą, rozłożyć zwrot zaliczki na dłuższy przeciąg czasu.

Do art. 24. Postanowienie, że obszar dworski utrzymujący własnym kosztem szkołę ludową przystępną dla wszystkich, wolny jest od obowiązku przyczyniania się do funduszu szkolnego miejscowego, jest nietylko sprawiedliwe, bo przez założenie takiej szkoły obszar dworski bierze nierównie większy na siebie ciężar, niż jeżeliby się tylko przyczyniał do szkoły miejscowej, — ale postanowienie takie jest poniekąd premią za zaliczenie takich szkół, które stojąc pod opieką obszaru dworskiego dadzą większą gwarancję powodzenia a w stanie będą ulżyć ciężarom gminy.

Do art. 25. §. 83. U. gm. uwalnia od opłacania dodatków do podatków gminnych:

- a) urzędników i sług c. k. dworu, państwa, krajów, gminy, zakładów krajowych i gminnych nauczycieli publicznych, wojskowych, jakoteż wdowy i sieroty tych osób, co do ich płac służbowych i pochodzących ze stanowiska służbowego pensyi, prowizyi, zapomóg i poborów;
- b) pasterzy dusz co do ich kongrui.

Ponieważ ostatni ustęp art. 18. dotychczasowej ustawy brzmi, iż dodatki pieniężne od gminy pokrywane być mają w taki sam sposób, w jaki się pokrywają inne wydatki pieniężne na gminie ciężące, przeto osoby powyż wymienione nie przyczyniały się dotychczas wcale do wydatków na cele szkolne.

Jestto największą niesprawiedliwością, ponieważ właśnie osoby powyż wymienione stawiają w miastach i w miasteczkach największy kontyngens do szkoły, a tem samem szkoły te dają ich dzieciom podstawę do dalszego kształcenia się i ustalenia bytu swego.

Dla tego Wydział krajowy zgodnie ze zdaniem ankiety i krajowej Rady szkolnej uchyla powyższe wyjątki, o ile się tyczą przyczyniania się do utrzymania szkół ludowych.

Do art. 26. Postanowienia tego artykułu mają swoje źródło w nadzorze, jaki władzom autonomicznym przysłuża nad mieniem gminy. Doświadczenie poucza, że gminy często nad siły swoje uchwały wydatki na cele w art. 22. wymienione, a tym sposobem popadły w ruinę majątkową.

Licząc się więc pod tym względem z siłami gminy, zgodnie z wnioskiem ankiety i krajowej Rady szkolnej przyjmujemy ograniczenie, aby uchwały gminy tyczące się wydatków w ustępach 1, 2, 3. art. 22. wymienionych ulegały zatwierdzeniu Wydziału powiatowego.

Inaczej rzecz się ma z wydatkami na utrzymanie nauczycieli. Przy tych sama ustawa wymierzając pewny procent od podatków, kładzie tamę przeciążaniu i w razie potrzeby pociąga do pomocy fundusz szkolny okręgowy i fundusz szkolny krajowy. Przy tych wydatkach więc stałych, niezmiennych, przez ustawę unormowanych ingerencya Wydziałów powiatowych jest niepotrzebna i sprzeciwiałaby się ustawie.

Do art. 27 i 28. Art. 20. dotychczas obowiązującej ustawy porucza cały zarząd funduszu szkolnego miejscowego Radzie szkolnej miejscowej, mianowicie także całą kasowość i rachun-

kowość a tylko wyjątkowo (art. 21. dotychczas obowiązującej ustawy) mogła Rada szkolna okręgowa wszystkie lub niektóre z tych czynności odjąć właściwej władzy miejscowej i powierzyć je innej Radzie szkolnej miejscowej lub sama je załatwiać.

Łatwo pojąć, że przy nieporadności naszych gmin wiejskich a i często małomiejskich, tak urządzony zarząd został tylko martwą literą.

Temu stanowi zaradzając postanowieniem art. 27 i 28. wedle których cała kasowość i rachunkowość przechodzi w zasadzie na c. k. urzędy podatkowe i na kasy funduszków szkolnych okręgowych, co nie wyklucza, że Rada szkolna okręgowa poruczy w poszczególnych wypadkach prowadzenie kasowości i rachunkowości Radzie szkolnej miejscowej, jeżeli się przekona, że też posiada odpowiednie do tych czynności siły.

Zatwierdzenie budżetu funduszu szkolnego miejscowego i wstawienie weń kwoty przypadającej z mocy ustawy na strony konkurujące a do budżetu nie wstawionej na cele art. 22go wskazane, jest tylko wynikiem dobrej i prawidłowej gospodarki.

Z tych powodów przyjmuje Wydział krajowy art. 27 i 28. przez ankietę szkolną i krajową Radę szkolną sformułowane.

Do art. 29. Artykuł ten nadaje miejscowemu funduszowi szkolnemu charakter funduszu publicznego i przepisuje aby należitości tego funduszu wypływające z ustawy lub objęte prawomocnymi orzeczeniami organizacyjnymi, ściągnięte bywały w drodze egzekucji politycznej.

Już dotychczas obowiązująca ustawa przyznawała funduszowi szkolnemu okręgowemu charakter funduszu publicznego i przyznawała mu egzekucję polityczną. Fundusz szkolny miejscowy nie posiadał dotychczas tego przywileju. Ztąd nieład w jego administracji, uciekanie się do zaliczek i przeciążenie funduszu krajowego.

Śmiało twierdzić możemy, że w administracji funduszami szkolnymi nie przyjdziemy do normalnego porządku, jeżeli i funduszom szkolnym miejscowym nie przyznamy charakteru funduszu publicznego i politycznej egzekucji.

Dlatego zgodnie z wnioskami kraj. Rady szkolnej i ankiety proponujemy artykuł 29.

Do art. 31. Stawia się 3% zamiast 4%, z powodów, o których wzmianka przy powodach do art. 20.

Do art. 37. Wedle §. 21. Statutu krajowego zarządza i szafuje funduszem krajowym Wysoki Sejm a Wydział krajowy sprawuje wedle §. 26. Statutu krajowego zwyczajne czynności administracyjne.

Oprócz tych dwóch ciał nikomu wedle statutu krajowego nie przysługuje prawo szafowania funduszem krajowym jakimkolwiekby.

Jeżeli mimo to artykułem 34. ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych zrobiono wyłom w tej zasadzie, to może wyłom ten mieć tylko takie rozmiary, jakie mu ustawa zakreśla, a zatem, jeżeli rzeczony art. 34. orzeka, iż Rada szkolna krajowa rozporządza dochodami w granicach corocznym preliminarzem zakreślonych, to wyjątek ten musi być ściśle tłumaczonym; Rada szkolna krajowa może więc rozporządzać dochodami w granicach budżetem określonych, nigdy zaś nie może iść poza te granice, to jest nie wolno jej nigdy budżetu przekraczać.

Gdy wszelako zdarzyć się może, że przekroczenie koniecznie nastąpić musi, przeto obmyśleć należało środek, aby z jednej strony administracja nie ucierpiała, z drugiej zaś, aby zasada kardynalna, że oprócz Sejmu i Wydziału krajowego nikomu nie wolno rozporządzać funduszem krajowym, zachowaną została.

Wydział krajowy proponuje dlatego następujący dodatek do tego artykułu:

Przekroczenie może nastąpić tylko w koniecznych wypadkach za zezwoleniem Wydziału krajowego. Każde przekroczenie należy usprawiedliwić w zamknięciu rachunku.

Sposób ten strzeżenia praw Wysokiego Sejmu w administracji funduszu krajowego nie jest nowym w naszym ustawodawstwie szkolnem. Ostatni ustęp art. 19. dotychczas obowiązującej

ustawy, który przeszedł w projekt ankiety (art. 19.) i w projekt krajowej Rady szkolnej (art. 20.) orzeka, iż miastom i miasteczkom, posiadającym własny majątek, może tylko za wysłuchaniem zdania Wydziału krajowego przyznany być zasiłek z funduszu szkolnego krajowego.

Widać dalej, że i krajowa Rada szkolna hołduje tej zasadzie, kiedy do art. 11. ustawy o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego stawia w art. swoim 13tym zgodnie z propozycją ankiety (art. 12.) wniosek, aby Radzie szkolnej tylko za porozumieniem się z Wydziałem krajowym wolno było w poszczególnych wypadkach podnosić płace nauczycieli.

Do art. 42. Art. 40. ustawy dotychczas obowiązującej postanawia, że obowiązek uczęszczania do szkoły poczyna się z ubiegłym szóstym a ustaje z upłynionym dwunastym rokiem życia. Rada szkolna krajowa w swoim projekcie pozostaje przy tej normie, zaś ankietą szkolną wysuwa obowiązek ten o jeden rok dalej i stanowi, że poczyna on się z ubiegającym siódmym, a ustaje z upływającym trzynastym rokiem życia.

Ze względu, że dzieci przeważnej części naszej ludności bardzo późno tak fizycznie jak i umysłowo się rozwijają, czego najlepszym dowodem są kontyngensy wojskowe, które z 1szej klasy dostarczają niedorosłych i wątłych ludzi; ze względu, iż doświadczenie uczy, iż przy większem rozwinięciu sił fizycznych dziecko łatwiej pojmuje i uczy się, Wydział krajowy nie waha się przystąpić do zdania ankiety szkolnej.

Do art. 45. Ostatni ustęp art. 41. dotychczas obowiązującej ustawy przeznaczają tylko dwa lata na naukę uzupełniającą.

Ankieta i krajowa Rada szkolna przeznaczają na ten cel trzy lata. Wydział krajowy nie waha się przystąpić do zdania tego, opartego na długoletniem doświadczeniu, że dwa lata nie wystarczają.

Do art. 48. Przeciw zdaniu ankiety, która proponuje aby rodziców, którzy ukrywają dzieci w celu uwolnienia ich od uczęszczania do szkoły, karać grzywną 1—10 zł., albo aresztem 1—3 dni, Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem krajowej Rady szkolnej musi karę aresztu zniżyć do 3—24 godzin, jako więcej odpowiadającemu rodzajowi przekroczenia i stosunkowi do kary więźnej 1—10 zł.

Przystępujemy do

II. Ustawy

o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

Do art. 1 i 2. Dotychczas obowiązująca ustawa przyjmuje w art. 1 i 2 zasadę, że w regule nadanie posad nauczycielskich następuje na podstawie prezenty Rady szkolnej miejscowej, utrzymuje wszakże w swej mocy prawa, wypływające z aktów fundacyjnych, jeżeli fundujący szkołę przyczynili się do zakładowego majątku, lub przyczyniają się przynajmniej w $\frac{1}{10}$ części do ogólnych rocznych na szkołę wydatków. Postanawia również, że kto utrzymuje szkołę wyłącznie własnym kosztem, ma wyłączne prawo prezentowania nauczyciela i że nauczycieli utrzymywanych całkowicie z funduszu szkolnego krajowego, mianuje bezpośrednio Rada szkolna krajowa; że nakoniec korporacje, instytucje, obszary dworskie i osoby prywatne, przyczyniające się stałą prestacją roczną do utrzymania szkoły, mają wspólnie z Radą szkolną miejscową udział w prezentowaniu nauczycieli.

Ankieta i krajowa Rada szkolna znoszą powyższe uprzywilejowane stanowisko miejscowej Rady szkolnej i przenoszą je na Rady szkolne okręgowe. Zatrzymują wszakże w swej mocy postanowienie, że kto utrzymuje szkołę wyłącznie własnym kosztem, temu służy wyłączne prawo prezentowania nauczyciela, utrzymują w swej mocy prawa wypływające z aktów fundacyjnych dla osób, które przyczyniły się do zakładowego majątku szkoły, lub też przyczyniają się przynajmniej w $\frac{1}{10}$ części stale do ogólnych rządowych wydatków na szkołę.

Nadto Rada szkolna krajowa ogranicza to ostatnie prawo dla gmin do warunku, że gminie służy prawo prezentowania tylko wtenczas, jeżeli ona szkołę wyłącznie własnym kosztem utrzymuje, chociażby akt fundacyjny korzystniejszy pod tym względem dla niej zawierał warunki.

Z drugiej strony zaś faworyzuje Rada szkolna krajowa Rady szkolne miejscowe o tyle, że Rada szkolna okręgowa winna przed ułożeniem terna wysłuchać zdania miejscowej Rady szkolnej, czego ankietą nie żąda.

Ze względu na nieporadność większej części Rad szkolnych miejscowych; ze względu, że praktyka wykazała, jako prezenty nadane przez Rady szkolne miejscowe często bardzo nie odpowiadały interesom szkoły z przyczyny, że Rady szkolne okręgowe już ze względu na ich skład dają większą gwarancję odpowiedniej interesom szkoły prezenty i nie podlegają lokalnym wpływom, Wydział krajowy zgadza się na proponowaną przez ankietę i krajową Radę szkolną zmianę zasady, aby dotychczasowe prawo prezentowania przeniesionem zostało z Rad szkolnych miejscowych na Rady szkolne okręgowe, utrzymując w mocy prawa z aktów fundacyjnych wynikające.

Gdy wszelako i zdanie Rady szkolnej miejscowej może się przyczynić do dokładnego rozpatrzenia się w kandydatach, a przeto do uczynienia najodpowiedniejszego wyboru, przeto skłania się Wydział krajowy do zdania krajowej Rady szkolnej, aby Rada szkolna okręgowa przed ustanowieniami terna zasięgnęła zdania miejscowej Rady szkolnej.

Niezgadza się zaś Wydział krajowy ze zdaniem Rady szkolnej krajowej, aby wypływające z aktów fundacyjnych prawo gmin do prezentowania nauczycieli ograniczyć tylko do tych wypadków, w których gminy utrzymują szkołę wyłącznie własnym kosztem, ponieważ w interesie zaufania publicznego nie należy niweczyć praw z aktów fundacyjnych wypływających, a i tak już dotychczas obowiązującą ustawą ścieśnionych do wypadków, jeżeli gmina przyczyniła się w $\frac{1}{10}$ części do założenia lub przyczyniła się w $\frac{1}{10}$ części do utrzymania szkoły.

Do art. 3. Nie widzimy potrzeby znoszenia postanowienia art. 3. dotychczas obowiązującej ustawy, aby ogłoszenie nastąpiło także w jednym z czasopism szkolnych, jeżeli Rada szkolna okręgowa uzna to za potrzebne. Pozostawienie pod tym względem wolności Radzie szkolnej okręgowej może w danym razie być połączone ze skutkiem.

Również zgadzamy się w interesie porządku z ankietą, aby w ogłoszeniu konkursu umieszczono warunek, iż podania opóźnione i nieopatrzone w potrzebne dowody, nie zostaną uwzględnione.

Do art. 7. Postanowienie to ankiety, które Rada szkolna krajowa opuszcza jest koniecznie potrzebne, aby przez zwłokę szkoła nie cierpiała. Zresztą artykuł ten daje tylko prawo krajowej Radzie szkolnej, nie kładąc wszakże przymusu, tak, że Rada szkolna krajowa może jeszcze użyć drogi upomnienia.

Do art. 8. Artykuł ten przyjmujemy na propozycję krajowej Rady szkolnej, chociaż go ankietą nie ma, gdyż jest on koniecznym.

Do art. 12. Artykuł ten traktuje o materii, która bodaj czy nie największy w sprawach szkolnych wywołuje w kraju ruch.

Świadczą o tem liczne petycje do Wysokiego Sejmu, czyto przez korporacje, czy też przez pojedyncze osoby wniesione, świadczą o tem liczne artykuły i korespondencje w dziennikach.

Ankieta na podstawie odpowiedzi na kwestyonarze i krajowa Rada szkolna zajęły się też troskliwie tą sprawą i w projektach swoich podwyższyły płace, a to nauczycielom we Lwowie i w Krakowie tak w szkołach pospolitych jakoteż i wydziałowych, mianowicie przyznają :

- a) Ankieta nauczycielom szkół pospolitych we Lwowie i w Krakowie w jednej połowie płacę 800 zł. w drugiej połowie płacę 900 zł., zaś Rada szkolna wszystkim nauczycielom szkół pospolitych w Krakowie i we Lwowie po 800 zł.
- b) Ankieta i krajowa Rada szkolna wszystkim nauczycielom szkół wydziałowych we Lwowie i w Krakowie po 1000 zł.

Wydział krajowy przyznać musi, że tak ankieta jak i krajowa Rada szkolna ograniczyły swoje wymagania do najmniejszych rozmiarów. Przyznać także musi Wydział krajowy z całym przeświadczeniem, że wymagania te są ze względu na drożyznę panującą we Lwowie i w Krakowie zupełnie usprawiedliwione.

Mimo to nie jest Wydział krajowy w możności doradzania na teraz Wysokiemu Sejmowi przyjęcia proponowanego podwyższenia płac.

Kraj, który się dopiero i to z największym wyteżeniem dźwiga z niemocy swojej ekonomicznej, który tym samym zmuszony jest, jak o tem preliminarz na rok 1883 świadczy, zaciągać znaczne pożyczki, aby przysporzyć swoim mieszkańcom źródeł dochodu, dobrobytu i podnieść ich siły podatkowe, nie może zaradzić wszystkiemu od razu, ale musi stopniowo postępować, aby skutek był pewny i dodatni.

Załączona pod $\%.$ tabela wykazuje, że jeżelibyśmy znieśli instytucję szkół posiłkowych i podwyższyli płacę w sposób jak to proponuje ankieta i krajowa Rada szkolna, które tylko o mało między sobą się różnią, przybyłoby krajowi rocznego wydatku w smnie 222.730 zł. w. a.

Cyfra ta przemawia sama przeciw wszelkiemu na razie podwyższeniu i dlatego Wydział krajowy doradza pozostać przy dotychczasowych płacach.

Do art. 13. Postanowienie przedostatniego ustępu art. 11. dotychczas obowiązującej ustawy treści: „Wszystkie powyższe kwoty uważać należy za minimum rocznych płac nauczycielskich“ — stawiała tylko zasadę bez dalszego wskazania, kto ma moc i władzę przekroczyć to minimum. Ze względu, że wiadoma ustawa przyznała krajowej Radzie szkolnej administrację dochodów krajowego funduszu szkolnego, a Wydział krajowy z ustawy już czuwa nad funduszem krajowym, wyrobiła się praktyka, że w pojedynczych nielicznych wypadkach przekroczenie powyższego minimum nastąpiło za porozumieniem się krajowej Rady szkolnej z Wydziałem krajowym.

Praktykę tę przyjmuje ankieta i krajowa Rada szkolna do nowej ustawy a Wydział krajowy zgadza się na to. — Oprócz tego zaś przyjmuje krajowa Rada szkolna dodatek, aby zarządzenie podwyższenia płacy weszło dopiero wtenczas w życie, skoro potrzebne na to fundusze Wysoki Sejm uchwali.

Uważamy ten dodatek za niezbędny w celu zapobieżenia przekroczeniom budżetowym i zawarowania prawa Wysokiego Sejmu szafowania funduszem krajowym.

Do art. 14. W artykule tym różni się ankieta od krajowej Rady szkolnej w tem, iż ankieta nie żąda do osiągnięcia dodatku pięcioletniego stałej służby, zatem dozwala do pięciolecia doliczać także służbę prowizoryczną, gdy przeciwnie krajowa Rada szkolna tylko stałą służbę wlicza do pięciolecia.

Wydział krajowy nie zaprzecza, że i prowizoryczna służba powinna zasługiwać na uwzględnienie, musi wszelako w interesie skarbu publicznego zgodzić się ze zdaniem krajowej Rady szkolnej, a to tem więcej, ile że w ciągłym ruchu jaki przy tak wielkiej liczbie szkół panuje i przy pomnożeniu szkół wzmacniać się będzie, prowizoryczna służba tylko krótki zawsze czas obejmować będzie i zawsze nauczyciel prowizorycznie już umieszczony, jeżeli odpowiada, przy obsadzeniu stałym pierwszeństwo mieć będzie.

Co się zaś tyczy nauczycieli, którzy przeszli z dawnego ustroju na nowy etat, to tak ankieta jak krajowa Rada szkolna rozważyły tę kwestyę odpowiednio tak w interesie tych nauczycieli jak i w duchu kilkakrotnych uchwał zapadłych pod tym względem w Wysokim Sejmie. Dla tego Wydział krajowy zgadza się z temi propozycjami.

Do art. 16. Kwestya płacy katechetów była już często przedmiotem obrad Wysokiego Sejmu, a częściej jeszcze przedmiotem wniosków nie doszłych do rozwiązania.

Ankieta i krajowa Rada szkolna, zastanowiły się także nad tą kwestyą bacząc, jak widać z ich uchwał, by nie przeciążyć skarbu publicznego. Postanowiły one, że tylko katecheci szkół wydziałowych i szkół o 4 lub więcej klasach mogą mieć prawo do stałego wynagrodzenia. Ale

nawet i w tych szkołach nie przyznają wszystkim katechetom stałego wynagrodzenia. Bo ankieta czyni to tylko w tym wypadku, jeżeli liczba uczniów jego wyznania przenosi trzecią część całej liczby uczniów do tej szkoły zapisanych, zaś krajowa Rada szkolna, jeżeli liczba uczniów przenosi 100.

W takim wypadku przyznaje ankieta i krajowa Rada szkolna katechetom szkół wydziałowych 200 do 500 zł., zaś w szkołach pospolitych 100 do 240 zł.

Ponieważ wedle wykazu za rok 1880 mamy szkół wydziałowych 17, a szkół pospolitych o 4 lub więcej klasach 148 i przyjmując dla każdej szkoły przeciętną liczbę wyżej wymienionej płacy, a zatem:

	a) dla szkół wydziałowych	po 350 zł.
	b) „ „ „	pospolitych „ 170 „
wypadnie roczna płaca dla katechetów		
	a) w szkołach wydziałowych	5.950 zł.
	b) „ „ „	pospolitych 25.160 „
		razem 31.110 zł.

Zważywszy wszelako, że szkoły wydziałowe jak już raz wspomnieliśmy, nie ziściły nadziei w nich położonej i daje się czuć ruch dążący do ich zniesienia; zważywszy, że nie każda szkoła będzie miała 100 uczniów tegoż samego wyznania; zważywszy, że jeżeli Wysoki Sejm uchwali ten artykuł, to będzie mógł w rubryce V. „Remuneracye i zapomogi dla nauczycieli i katechetów“ w sumie 20.000 zł. znaczną część skreślić; zważywszy nakoniec i głównie, że naukę religii, najważniejszego przedmiotu w wychowaniu dziatwy należy otaczać całą troskliwością, Wydział krajowy mimo ciężaru jaki przybywa funduszowi szkolnemu krajowemu doradza w zasadzie przyjęcie stałego wynagrodzenia dla powyższej kategorii katechetów, wnosi wszakże ze względu na oszczędzenie skarbu publicznego płacę katechetów:

- a) w szkołach wydziałowych na roczne wynagrodzenie od 150 do 300 zł. w. a.
- b) w szkołach pospolitych na roczne wynagrodzenie od 100 do 200 zł.

Obie te kategorie wynoszą rocznie 26.025 zł. a. w.

Do art. 17. Z motywów przy art. 12. przytoczonych nie może Wydział krajowy zgodzić się na podwyższenie płac dla młodszych nauczycieli i dla tego zatrzymuje art. 15. dotychczas obowiązującej ustawy,

Do art. 19. Artykuł ten ułożony zgodnie z propozycją ankiety i krajowej Rady szkolnej wypełnia lukę. Jest więc koniecznym i dlatego go Wydział krajowy przyjmuje.

Zauważa tylko, że gdy ankieta przyjmuje za każdą godzinę nauki ponad obowiązkowych 30 godzin tygodniowych 1% płacy miesięcznej połączonej z posadą na której nauczyciel przebywa, krajowa Rada szkolna zniża to wynagrodzenie na $\frac{1}{2}$ % tej płacy.

Wydział krajowy idzie w swoim wniosku za zdaniem krajowej Rady szkolnej, której pod tym względem najwięcej musi przyznać doświadczenia i także ze względu, iż obliczenie to korzystniejsze jest dla skarbu publicznego.

Do art. 25. Oprócz kar dyscyplinarnych wymienionych w art. 23. dotychczas obowiązującej ustawy, a na które się także zgadza krajowa Rada szkolna, przyjmuje też ostatnia także przymusowe przeniesienie w czasowy lub stały stan spoczynku i utratę posady z prawem do ubiegania się o inną posadę.

Pod tym względem jest dotychczas obowiązująca ustawa za ostrą, oprócz nagany, odjęcia kierownictwa i przeniesienia na inną posadę nie znała innej kary jak wydalenie ze służby.

Ależ zadaniem każdej kary powinna być poprawa a do ostatniej najwyższej każdą poprawę już wykluczającą kary należy sięgać dopiero wtenczas, jeżeli przekroczenie jest tego rodzaju, iż niemożliwym już czyni pozostawienie nauczyciela w służbie, lub jeżeli przy mniej wybitnych przekroczeniach wszystkie środki zostały wyczerpane.

Do takich środków należy policzyć nowe dwie kary proponowane przez krajową Radę szkolną i należy je przyjąć, bo dają nadzieję, iż przy jej użyciu niejedyn nauczyciel, który zboczył z drogi, wejdzie w siebie i stanie się jeszcze pożytecznym nauczycielem.

Do art. 26. Między 1. i 2. zdaniem art. 24 dotychczas obowiązującej ustawy zamieszcza ankieta ustęp następujący, którego kr. Rada szkolna nie przyjmuje: „każda udzielona nagana odracza termin przyznania dodatku pięcioletniego o trzy lata od dnia udzielonej nagany“.

Ponieważ powyżej (art. 14) przyjęto zasadę, że tylko nienaganna służba uprawnia do dodatku pięcioletniego, przeto należy obecny artykuł tak stylizować, iżby w jego zastosowaniu nie zachodziły trudności. Artykuł 24. obecnie obowiązującej ustawy i prawie równobrzmiący art. 25 wniosku kr. Rady szkolnej nie zaradza trudnościom w praktyce, bo z niego nie można wiedzieć, czyli służba nieskazitelna nauczyciela przed udzieloną, naganą liczy się do dalszej po upływie trzech lat nienagannie sprawowanej służby.

Niemniej daje obecna ustawa pochop do takiego tłumaczenia, któreby ubezwładniło zasadę, iż tylko nienaganna służba daje prawo do dodatku pięcioletniego. I tak np. nauczyciel służył dwa lata. Z początkiem roku trzeciego dostał nagane na piśmie. Ponieważ zaś od dnia nagany zachowywał się dobrze przez trzy lata, przeto nagana straciła znaczenie swoje, a nauczyciel otrzyma po upływie pięciu lat swej służby dodatek pięcioletni, tak jak gdyby nie otrzymał nagane.

Co więcej — nauczyciel z krótszym czasem służby nienaganej wyszedłby lepiej, niżli nauczyciel z dłuższym czasem. I tak nauczyciel, który na początku 3go roku służby dostał nagane, otrzymałby przecież dodatek pięcioletni po upływie 5 lat. Zaś nauczyciel, który dostał nagane z początkiem roku 4go lub 5go swej służby, otrzymałby dodatek pięcioletni dopiero po 6 względnie po 7 latach służby. Ankieta zapobiega tym trudnościom i za każdą nagane wysuwa termin dodatku pięcioletniego o 3 lata. Sposób taki usuwa wszelkie trudności i dla tego Wydział krajowy przyjmuje go.

Do art. 29. Art. 28 dotychczas obowiązującej ustawy, art. 28 ankiety i art. 28 kraj. Rady szkolnej zgadzają się między sobą z tą tylko różnicą, że gdy ustawa obecna i ankieta przyznają wszelkie sprawy dyscyplinarne przeciw nauczycielom tymczasowym i zastępcom Radzie szkolnej okręgowej, krajowa Rada szkolna wyłącza prawo wydalenia tych nauczycieli z pod zakresu działania Rady szk. okręgowej i przyznaje je sobie.

I słusznie, bo gdy ta kara jest najwyższą stanowiącą o losie nauczycieli, ustawa powinna ją złożyć w ręce najwyższej instancyi.

Do art. 35. Ankieta przyjęła art. swój 34ty treści następującej: „Wszystkie postanowienia poprzedzających artykułów tej ustawy dotyczą w równej mierze także i nauczycielek“.

Krajowa Rada szkolna nie przyjęła tego artykułu wychodząc zapewne z zapatrywania, że jest zbędnym, gdyż to samo z siebie się rozumie, iż ustawa i do nauczycielek zastosowaną być winna.

Wydział kr. przyjmuje w interesie jasności ustawy, artykuł projektowany przez ankietę.

Do art. 37. Ankieta przyjęła w swoim artykule 36 dodatek: „Jak długo trwa śledztwo dyscyplinarne przeciw nauczycielowi, nie może tenże zrzekać się posady“. Wydział krajowy zgadza się z tym dodatkiem, bo jeżeli nauczyciel dopuścił się czynu, który pociąga utratę służby, powinna go osiągnąć kara zasłużona i nie może być pozwolonym usunięcie się od kary za pomocą demisyi. Jeżeliby taka demisyja dopuszczalną była, utraciłby art. 34 w najliczniejszych wypadkach swe znaczenie, a nauczyciel, który zasłużył na oddalenie i prawie byłby je otrzymał, mógłby w innej prowincyi uzyskać podstępnie posadę.

Do art. 38. Ankieta i kr. Rada szkolna przyjęły zasadę, że wejście nauczycielki w śluby małżeńskie pozbawia ją posady, ale zaraz dodaje ustęp, że to postanowienie nie odbiera osobom zamężnym prawa do kompetowania o posady nauczycielskie.

Darmo szukamy w tych postanowieniach konsekwentnie przeprowadzonej zasady. Bo albo żona i matka mają takie obowiązki w rodzinie, iż nie mogą należycie wypełniać obowiązków połączonych z nauczycielstwem, a natenczas i po zawarciu ślubów małżeńskich, nie powinny być dopuszczone do nauczycielstwa; albo obowiązki żony i matki nie są sprzeczne z obowiązkami nauczycielki, natenczas ustanowienie zasady, iż przez zawarcie ślubów małżeńskich traci nauczycielka posadę jest niepotrzebnem a w wielu wypadkach za surowem.

I cóż się okaże w praktyce, jeżeli przyjmujemy propozycję ankiety i kr. Rady szkolnej. Nauczycielka wyszła za mąż a przez to samo utraciła posadę, ale zaraz podaje prośbę o posadę. Rada szkolna kr. będzie w trudnem położeniu odmówić zasłużonej i dobrze ukwalifikowanej nauczycielce pozwolenia, a jeżeli weźmiemy paralełę z dotychczasowej praktyki, wedle której okręgowe Rady szkolne bardzo często zezwalają na zamęcie i kr. Rada szkolna pójdzie prawdopodobnie tą drogą. Tem samem postawiona na czele zasada stanie się w praktyce iluzoryczną, nie wykonaną. Naszem zdaniem obecnie obowiązująca ustawa dużo trafniej tę kwestyę rozstrzyga. Nie stawia powyższej kardynalnej zasady, ale żąda poprzedniego zezwolenia okręgowej Rady szkolnej, która po zbadaniu wszelkich okoliczności wydaje swoje postanowienie.

Lecz i wyższe względy przemawiają przeciw zasadzie postawionej przez ankietę i kr. Radę szkolną.

Towarzystwo jeżeli ma być zdrowe musi się opierać na rodzinie a zatem na małżeństwie. Małżeństwo jest gwarancją moralnego i religijnego wychowania dźiatwy. To też wszystkie ustawodawstwa a szczególnie religia nasza ochraniają instytucją małżeństwa całą swoją powagą, a jeżeli w poszczególnych wypadkach instytucya małżeństwa nie da się pogodzić z pewnemi zatrudnieniami i przeznaczeniami, to z drugiej strony w obec wielkich celów jakie połączone są z instytucją małżeństwa, obowiązkiem jest ustawodawstwa zakazy małżeństwa ograniczyć do najmniejszych rozmiarów, a mianowicie tam tylko wydać taki zakaz, gdzie absolutna konieczność tego wymaga.

Z tych wychodząc zasad, nie możemy się zgodzić z zapatrywaniem się kr. Rady szkolnej i ankiety.

Nie przeczymy, że stan małżeński nauczycielek i obowiązek wychowania własnych dzieci nastęrcza czasem niedogodności, ale że one nie są nieprzewyciężone dowodzi okoliczność, iż mamy dużo nauczycielek mężatek, które wzorowo pełnią swoje obowiązki nauczycielskie.

Doradzamy więc pozostać przy drugim ustępie art. 35. dotychczas obowiązującej ustawy.

Do art. 43. Ponieważ utrzymujemy drugi ustęp art. 35go dotychczas obowiązującej ustawy w swej mocy, przeto też pozostawiamy w całym brzmieniu art. 40. dytychczas obowiązującej ustawy i musi odpaść dodatek ankiety o nauczycielce, która po swoim zamęściu na nowo wstępuje do służby.

Do art. 49. Dodatek ankiety i krajowej Rady szkolnej, iż z kwartału pozgonnego należy zwrócić koszta choroby i pogrzebu temu, który je poniósł, zupełnie odpowiada przeznaczeniu kwartału pozgonnego i dlatego go przyjmujemy.

Do art. 52. Uwolnienie tych, którzy już 40 lat wysłużyli od opłacania wkładek, w ustępie f, naszego art. 52. wymienionych jest tylko wpływem słuszności i sprawiedliwości, gdyż nauczyciel, któryby mógł pójść w stan spoczynku, a mimo to dalej służy, dopełnił już wszystkich swych obowiązków w obec funduszu emerytury, a nadto przynosi funduszowi emerytury korzyść nie pobierając z niego emerytury.

III. Ustawa

o władzach nadzorczych, miejscowych i okręgowych dla szkół ludowych.

Do art. 11. Zgadzaemy się zupełnie na to, aby przewodniczącego w Radzie szkolnej miejscowej mianował przewodniczący Rady szkolnej okręgowej. Zanadto znane jest zło pod każdym

kierunkiem, iżbyśmy nad nim dalej się rozwodzili. Dość wskazać na to, iż przewodniczącymi takimi byli czasem mężowie nie posiadający nawet nauki czytania i pisania.

Do art. 12. Wydział kr. zgadza się, aby zwyczajne posiedzenia Rady szkolnej miejscowej odbywały się co dwa miesiące zamiast co miesiąc jak dotychczas, ponieważ zakres działania Rady szkolnej miejscowej przez odebranie jej kasowości i rachunkowości znacznie został zmniejszony, a nadto przewodniczący może każdej chwili zwołać nadzwyczajne posiedzenie, jeżeli to uzna za potrzebne. Również zgadza się Wydział krajowy, aby przewodniczący obowiązany był na żądanie Rady szkolnej okręgowej zwołać nadzwyczajne posiedzenie, albowiem widać w tem skuteczny środek do wywołania czynności Rady szkolnej miejscowej tam, gdzieby ona zaniedbywała swego obowiązku.

Do art. 16. Nadzór nad szkołą jest wedle propozycji ankiety i krajowej Rady szkolnej lepiej zorganizowany niż w §. 16. dotychczas obowiązującej ustawy. Nowy projekt oddaje nadzór szkoły przewodniczącemu, a który swoje spostrzeżenie przedkłada Radzie szkolnej okręgowej. Jestto konsekwencya dalsza zasady, że przewodniczący Rady szkolnej okręgowej mianuje przewodniczącego w Radzie szkolnej miejscowej. Dla nauki i prowadzenia młodzieży może tylko korzyść wypaść z takiego urządzenia. Dotychczas wedle §. 16. dawnej ustawy zorganizowany nadzór nie odnosił prawie żadnych skutków.

Do art. 19. Karanie przewodniczącego lub członka Rady szkolnej miejscowej za stałe zaniedbywania obowiązków, zarządzenie co potrzeba w razie grożącego niebezpieczeństwa niepowetowanej szkody dla szkoły, ściąganie wynikłych ztąd wydatków od winnych i rozwiązanie Rady szkolnej miejscowej, gdyby poprzednie środki okazały się bezskutecznymi, są środki do sprężystego prowadzenia spraw Radzie szkolnej miejscowej poruczonych. Dotychczas obowiązująca ustawa nie знаła tych środków, dlatego też czynności Rady szkolnej miejscowej z małymi tylko wyjątkami równały się zeru.

Z tych powodów zgadza się Wydział krajowy z temi postanowieniami.

Do art. 21. Ankieta zatrzymuje dotychczasowy podział kraju na 37 okręgów powiatowych, kr. Rada szkolna zaś dzieli kraj tylko na 22 okręgi powiatowe. Niewiadome są Wydziałowi kr. powody tej zmiany, ale wiedząc, że im większe są okręgi, tem trudniejsza jest administracya, szczególnie w sprawach szkolnych, ciągłego i ścisłego nadzoru potrzebujących, przychyła się Wydział kr. do zdania ankiety i zatrzymuje dotychczasowy podział.

Do art. 22. Ankieta przyjmuje między reprezentantami nauki, których było dotychczas dwóch, trzeciego mianowanego przez kraj. Radę szkolną.

Kraj. Rada szkolna nie przyjmuje tego reprezentanta. Wydział krajowy nie widzi potrzeby tego trzeciego reprezentanta jako delegata kraj. Rady szkolnej, skoro tażsama tej nowacyi się sprzeciwia. Natomiast zgadzają się, Ankieta i kr. Rada szkolna w tem, aby Rada tej gminy, w której Rada szkolna okręgowa ma swą siedzibę, wysyłała do tej Rady swego delegata.

Wydział krajowy nie może nic mieć do zarzucenia przeciw postanowieniu, które zdolnem jest warować lepiej interesa gminy.

Do art. 23. Wydział krajowy nie widzi potrzeby ograniczać mandatu duchownych do lat trzech, jak tego żąda ankieta, ale zgodnie z kraj. Radą szkolną sądzi, iż należy pozostać przy postanowieniu dotychczas obowiązującej ustawy, według którego duchowni urzędują tak długo, jak długo nie są odwołani przez swoich mocodawców. Jestto bowiem najzupełniejsza wolność w wyborze swojego delegata i nie narazi mocodawców na czczą formalność ponownego wyboru.

Do art. 27. Opuszczamy zgodnie z kraj. Radą szkolną ostatni ustęp propozycji ankiety, ponieważ ustęp ten w obec w następującym artykule dokładnie określonych obowiązków Rady szkolnej okręgowej jest zbyteczny.

Do art. 33. Nie sądzimy, iżby postanowienie ankiety, iż należy mianować drugiego inspektora, jeżeli liczba szkół w okręgu przewyższa sto, było odpowiedniem, i sądzimy, iż przyjęte w dotychczas obowiązującej ustawie postanowienie, że wtenczas należy mianować dwóch lub więcej

inspektorów, jeżeli tego wymaga potrzeba, jest odpowiedniejszym, bo nie tylko ilość, ale także jakość szkoły rozstrzyga o przeciążeniu jednego inspektora szkolnego.

Dla tego zgodnie z kraj. Radą szkolną pozostajemy przy dawniejszej stylizacji.

Do art. 36. Liczne skargi, iż polityczne władze powiatowe, w których okręgu nie znajduje się Rada szkolna okręgowa nie wykonują jej uchwał, powodują nas, iż przyjmujemy proponowany przez ankietę ostatni ustęp art. 36.

Do art. 39. Że zgodnie z Ankieta i kr. Radą szkolną przyznajemy Radzie szkolnej okręgowej prawo delegowania każdego ze swoich członków do nadzwyczajnej wizytacji szkół, tłumaczy się chęcią otoczenia szkoły wszelkimi środkami troskliwości.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy dołączyć pod 3). projekty do ustaw uchwalić.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Ks. Krakowskiem.

Lwów 28. Lipca 1882.

Marszałek krajowy

Dr. Mikołaj Zyblikiewicz w. r.

Sprawozdawca

Oktaw Pietruski w. r.

Członek Wydziału krajowego.

I. Projekt

(Ankiety szkolnej)

ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci.

Tytuł I.

O zakładaniu publicznych szkół ludowych i o kategoriach tychże szkół.

Art. 1.

Szkoły ludowe urządzone przez władze szkolne a utrzymywane w całości lub w części przez państwo, kraj lub gminę, są szkołami publicznymi. Szkoły takie przeznaczone są dla młodzieży bez różnicy wyznania.

Art. 2.

Publiczna szkoła ludowa ma być zaprowadzoną wszędzie gdzie podług przeciętnego z pięciu lat obliczenia znajdzie się przynajmniej 40 dzieci w wieku szkolnym, któreby w przeciwnym razie musiały chodzić do szkoły oddalonej więcej niż trzy kilometry od miejsca ich zamieszkania.

Art. 3.

Wszystkie szkoły ludowe urządzone w myśl tej ustawy są etatowymi i dzielą się na szkoły pospolite i szkoły wydziałowe. Szkoły wydziałowe są albo odrębne t. j. trzyklasowe albo połączone z szkołą pospolitą.

Art. 4.

W razie gdy wymaga tego miejscowa potrzeba, można ze szkołą ludową połączyć zakład wychowawczy dla dzieci niedoszłych jeszcze do wieku szkolnego (ochronkę, ogródek Froeblovski i t. p.) jak niemniej kursa w których udzielać się będzie wiadomości powszechnie potrzebnych w zawodach praktycznych, jakoto: rolniczym, rękodzielniczym i t. d.

Art. 5.

Liczba nauczycieli w publicznej szkole ludowej ma się stosować do liczby uczniów. Jeżeli liczba dzieci przydzielonych jednemu nauczycielowi przez trzy następujące po sobie lata przewyższała 80, należy postarać się o drugiego nauczyciela, gdy ta liczba dojdzie do 160, o trzeciego i w tym stosunku dalej. Jeżeli takie powiększenie liczby nauczycieli trwa przez 5 lat po sobie następujących, należy tę posadę zamienić na stałą. Wolno jednakże gminie lub kilku gminom włączonym do obrębu jednej szkoły, podnieść w swej szkole liczbę nauczycieli po za ten wymiar, byle przyjęły na siebie obowiązek opędzenia wyłącznie z własnych środków wynikającej ztąd zwyżki kosztów.

Art. 6.

W każdym powiecie administracyjnym ma być przynajmniej jedna pospolita szkoła ludowa o czterech lub więcej nauczycielach. Szkoły wydziałowe będą urządzane w miarę potrzeby.

Art. 7.

Gdzie tylko wystarczają na to zasoby miejscowe należy urządzić osobne szkoły żeńskie lub przynajmniej oddzielną dla dziewcząt naukę. Podział taki musi nastąpić w klasie 5tej i 6tej szkół pięcio- i sześcioklasowych.

Niemniej należy podzielić szkołę na dwie szkoły osobne dla chłopców i dla dziewcząt, jeśli w ostatnich pięciu latach następujących po sobie napływ uczniów i uczennic do niej był tak wielki, że musiano z więcej niż połowy klas tworzyć współrzędne oddziały.

Art. 8.

Rokowania w sprawie założenia lub urządzenia publicznych szkół ludowych przeprowadza Rada szkolna okręgowa.

Komisya wyznaczona w tym celu ma przesłuchać strony interesowane i sprawdzić w należyty sposób wszelkie okoliczności dotyczące się założenia lub urządzenia szkoły, w razie potrzeby także przez oględziny na miejscu, tak, żeby wywód słowny komisji mógł być podstawą stanowczych w tej mierze orzeczeń.

Art. 9.

Każda Rada szkolna okręgowa ma sporządzić i utrzymywać w ciągłej ewidencji dokładne opisanie wszystkich podległych jej publicznych szkół ludowych, któreby podawało wiadomość o każdoczesnym stanie tych szkół, o ich uposażeniu i o siłach podatkowych obowiązanych do konkurencji, o uzdolnieniu nauczycieli i o liczbie dzieci tak uczęszczających do szkoły jak będących w wieku szkolnym.

W związku z tem opisanem utrzymywać ma Rada szkolna okręgowa ewidencję, gdzie i jakiej kategorii szkoły potrzeba, ile strony obowiązane są w staniełożyć na szkołę, gdzieby należało połączyć ze sobą gminy lub części gmin w taki sposób, aby każda gmina lub osada należała do pewnej szkoły.

Art. 10.

Rady szkolne będą miały zawsze na uwadze, że nie należy powiększać liczby szkół z uszczerbkiem lepszego urządzenia już istniejących, i że przy zakładaniu szkół tej samej kategorii należy przyznać pierwszeństwo tym, których utrzymywanie najmniej obarcza fundusze okręgowe lub krajowe przeznaczone na cele szkół ludowych.

Jedynie ważne stosunki miejscowe mogą usprawiedliwić wyjątki od powyższego prawidła.

Gdzie prywatna szkoła ludowa czyni zadość potrzebie, tam nie zachodzi konieczność założenia publicznej szkoły ludowej.

Art. 11.

Publiczna szkoła ludowa może być zwinięta jedynie za przyzwoleniem Rady szkolnej krajowej.

Art. 12.

Nauka w szkołach ludowych wszelkiej kategorii udzielaną będzie według planów, które ustanawia i wydaje krajowa Rada szkolna, mając na oku różnicę w zakresie nauki, jaka zachodzi między szkołami jedno i dwu klasowymi a wyższymi.

Tytuł II.

O funduszach szkolnych.

Art. 13.

Koszta założenia i utrzymania publicznych szkół ludowych, których urządzenie przepisują art. 1, 5 i 6 tej ustawy, ciążą w pierwszym rzędzie na gminach administracyjnych położonych w obrębie szkolnym.

Obszary dworskie należące z jedną z tych gmin do tej samej gminy podatkowej, przyczyniają się do kosztów założenia i utrzymania szkół gminnych w stosunku określonym bliżej w tej ustawie, jeżeli nie utrzymują u siebie własnym nakładem szkoły ludowej dostępnej dla dzieci bez różnicy wyznania.

W razie gdy zasoby miejscowe nie wystarczają, przychodzi z pomocą w ponoszeniu owych kosztów w drugim rzędzie okrąg szkolny, a w trzecim kraj.

Art. 14.

Dla każdej szkoły ma istnieć osobny fundusz szkolny miejscowy. Jeśli w tej samej gminie jest więcej szkół, fundusz szkolny miejscowy może być dla nich wspólnym. Prócz tego ma istnieć osobny fundusz szkolny okręgowy w każdym okręgu szkolnym, tudzież osobny fundusz szkolny krajowy.

Art. 15.

Do funduszu szkolnego miejscowego należą nadane szkole lub na rzecz jej nabyte grunta, budynki, sprzęty, kapitały pieniężne i prawa majątkowe wszelkiego rodzaju.

Do funduszu tego wpływają:

- a) wszystkie dochody z majątku szkolnego;

- b) datki do których zobowiązały się na rzecz szkoły miejscowej gminy, korporacje i instytucje lub osoby prywatne jakoteż dobrowolne ofiary;
- c) ściągnięte kary pieniężne za nieposyłanie dzieci do szkoły, za nieprzyjęcie wyboru do Rady szkolnej miejscowej, tudzież za zaniedbywanie obowiązków ze strony przewodniczącego i członków Rady szkolnej miejscowej;
- d) dodatki do podatków w myśl art. 18 i 20.

Art. 16.

Zobowiązania do ofiar na rzecz szkoły miejscowej przyjęte dawniej przez gminy, korporacje, instytucje lub osoby prywatne pozostają nadal w swej mocy.

Datki w w naturze przeznaczone na utrzymanie nauczyciela mogą być zamienione na datki pieniężne, a to na zasadzie przeciętnych cen najbliższego miejsca targowego z pięciolecia poprzedzającego relucyę.

Art. 17.

W publicznych szkołach ludowych nauka jest bezpłatną.

Art. 18.

Na opłacanie nauczycieli przeznaczone są przedewszystkiem wymienione w art. 15 pod a) i b) dochody miejscowego funduszu szkolnego, jeśli nie zostały specjalnie przeznaczone na inne cele. O ile te dochody nie wystarczają, obowiązane są gminy i obszary dworskie wcielone do obrębu szkoły do wnoszenia na ten cel do miejscowego funduszu szkolnego dodatków pieniężnych a to gminy aż do wysokości 12% podatków bezpośrednich w każdej z nich opłacanych, a obszary dworskie aż do wysokości 4% podatków bezpośrednich opłacanych w ich obrębie, każde z nich jednak o tyle, o ile by to, co na mocy dawniejszych zobowiązań uiszcza na utrzymanie nauczyciela bądź w naturze, bądź w gotówce, niedorównywało oznaczonym powyżej procentom.

W każdym jednak razie obszar dworski przyczynia się do pokrycia niedoboru tylko w trzeciej części tego, do czego by był obowiązany w miarę swych podatków bezpośrednich, gdyby należał do związku gminy miejscowej.

Art. 19.

Co do tych miast i miasteczek, które posiadają własny majątek zakładowy, orzeka Rada szkolna krajowa po wysłuchaniu zdania Wydziału krajowego czyli i jaki zasiłek ma im być przyznany z funduszu szkolnego okręgowego lub krajowego na opłacanie nauczycieli.

Art. 20.

Oprócz wydatku na utrzymanie nauczycieli ma fundusz szkolny miejscowy opędzać jeszcze następujące potrzeby:

1. Wystawienie, zakupno lub najem odpowiedniego budynku szkolnego wraz z pomieszkaniem dla nauczycieli, o ile im służy do tego prawo, z gruntem na szkółkę owocową i pasiekę, tudzież miejscem na ćwiczenia gimnastyczne;

2. zaopatrzenie budynku szkolnego we wszelkie potrzebne sprzęty.

3. utrzymanie w należytych stanie budynku szkolnego, sprzętów, ogrodu, pasieki i miejsca ćwiczeń gimnastycznych, tudzież opału, oświetlenie i obsługę budynków szkolnych. O ile potrzeby te nie mają pokrycia w przeznaczonym specjalnie na to majątku szkolnym lub w przeznaczonych specjalnie na te cele przychodach funduszu szkolnego miejscowego, oraz w ściągniętych karach pieniężnych (art. 15 lit. c.) obowiązane są gminy i obszary dworskie wcielone do obrębu szkoły, do wnoszenia na te cele do funduszu szkolnego miejscowego dodatków do podatków bezpośrednich, a to w tym stosunku, że obszar dworski opłacać ma trzecią część tego, do czego byłby obowiązany, gdyby należał do gminy,

Na opędzenie wydatków powyżej pod 1, 2 i 3 wymienionych, mogą być udzielane funduszowi szkolnemu miejscowemu z funduszu szkolnego okręgowego lub krajowego zasiłki w formie zaliczek, które po upływie pewnego czasu mają być zwrócone naraz lub ratami.

Art. 21.

Jak należy stawiać i urządzać i w jakie sprzęty zaopatrywać budynki szkolne, przepiszą osobne instrukcje Rady szkolnej krajowej, która ku temu zażądać może w razie potrzeby pomocy technicznych urzędników państwa, kraju i gmin, w których obrębie znajduje się szkoła.

Instrukcje te będą układane z uwzględnieniem miejscowych sposobów budowania.

Art. 22.

Utrzymanie wyznaniowych albo innych szkół prywatnych nieuwalnia od obowiązku przyczyniania się do funduszu szkolnego miejscowego (art. 18 i 20), który to obowiązek ustawa wkłada na wszystkich mieszkańców kraju bez różnicy wyznania i obrządku.

Wszakże obszar dworski który własnym kosztem utrzymuje szkołę ludową dostępną dla wszystkich bez różnicy wyznania (art. 13) wolny jest od obowiązku przyczyniania się do funduszu szkolnego miejscowego.

Art. 23.

Dodatki do podatków na cele wskazane w art. 18. nie podlegają ograniczeniom przepisany w §. 80 ustawy gminnej. Dodatki do podatków na cele wymienione w art. 20. wymagają zatwierdzenia Wydziału powiatowego, a to co do wydatków tamże pod 3 wymienionych, o ile przekraczają rocznie 25%, a jeśli chodzi o wydatki w ustępach 1 i 2 art. 20 wymienione — o ile przekraczają 50%.

Art. 24.

Dodatki pieniężne od gminy na cele szkolne pokrywane być mają w taki sam sposób, w jaki się pokrywają inne wydatki pieniężne na gminie ciężące,

Wyłączenia od opłat na rzecz gminy przewidziane w §. 83 ustawy gminnej, nie mają zastosowania co do opłat na cele szkolne.

Art. 25.

Rada szkolna miejscowa czuwa nad utrzymaniem w całości i w należyłym stanie gruntów, budynków i sprzętów należących do funduszu szkolnego miejscowego i pobiera datki w naturze wpływające do tego funduszu.

Kapitały funduszu szkolnego miejscowego czy to w gotówce, czy w papierach wartościowych przechowuje kasa funduszu szkolnego okręgowego.

Do kasy tej wpływają wszelkie pieniężne przychody funduszu szkolnego miejscowego, których poborem od stron konkurujących zajmują się bezpośrednio c. k. urzędy podatkowe.

Wypłaty pieniężne uskutecznia kasa funduszu szkolnego okręgowego na polecenie Rady szkolnej okrękowej.

Rada szkolna okręgowa może jednak poruczyć załatwianie rachunków i kasowości funduszu szkolnego miejscowego kasie gminnej położonej w obrębie szkolnym.

Art. 26.

Rada szkolna miejscowa układa corocznie preliminarz wydatków funduszu szkolnego miejscowego na cele w art. 20. wskazane i przedkłada go z odpisem protokołu obrad do zatwierdzenia Radzie szkolnej okrękowej, która ma prawo wstawić w budżet funduszu szkolnego miejscowego kwoty przypadające z mocy ustawy na strony konkurujące, a do budżetu nie wstawione.

Przeciw wstawieniu do zatwierdzonego przez Radę szkolną okręgową preliminarza kwoty na cele wymienione w art. 20. pod l. 1. dozwolony jest gminom i obszarom dworskim rekurs do Rady szkolnej krajowej, zaś wydatki wymienione pod l. 2 i 3 tego artykułu mają być bezwarunkowo pokryte według preliminarza zatwierdzonego przez Radę szkolną okręgową.

Jeżeli do rozpoczęcia roku dla którego preliminarz został sporządzony nie poczynią strony lub Rada szkolna okręgowa jakich zarzutów preliminarz uważa się za zatwierdzony.

Art. 27.

Fundusz szkolny miejscowy ma charakter funduszu publicznego. Należytości tego funduszu wpływające z ustawy lub objęte prawomocnymi orzeczeniami organizacyjnymi ściągane będą w drodze egzekucji politycznej.

Art. 28.

Do funduszu szkolnego okręgowego wpływają :

- a) przychody pieniężne miejscowych funduszy szkolnych przeznaczone na opłacanie nauczycieli (art. 18 i 25);
- b) zapisy i darowizny;
- c) dodatki do podatków uchwalane na cele szkolne przez Rady powiatowe;
- d) zasiłki z funduszu szkolnego krajowego.

Z funduszu szkolnego okręgowego wypłacane będą :

1. pieniężne pobory nauczycieli publicznych szkół ludowych;

2. wydatki na przybory szkolne, biblioteki, na koszta okręgowych konferencyj nauczycielskich i inne wydatki, których wymaga wspólnie dobro szkół całego okręgu.

W gminie stanowiącej przez się okręg szkolny, fundusz szkolny miejscowy jest oraz funduszem szkolnym okręgowym.

Art. 29.

Jeżeli w powiecie, który wnosi do funduszu szkolnego okręgowego przynajmniej 4% podatków bezpośrednich, wydatki funduszu szkolnego okręgowego nie są pokryte jego przychodami, natenczas niedobór winien być pokryty z funduszu szkolnego krajowego.

Art. 30.

Które kasy i kiedy w zastępstwie kasy szkolnej okręgowej zająć się mają pobieraniem dochodów i wypłatą należności im wyłącznie przekazanych, określa ustawa państwowa z dnia 11. maja 1871 roku. (Dz. ust. p. Nr. 47).

Art. 31.

Darowizn, zapisów i fundacyi prywatnych, przeznaczonych na pewne tylko szkoły lub uczynionych pod wyraźnie zastrzeżonymi warunkami, nie wolno używać w inny sposób lub na inne cele.

Art. 32.

Funduszem szkolnym okręgowym zarządza Rada szkolna okręgowa pod nadzorem Rady szkolnej krajowej i podług jej instrukcyi.

Fundusz szkolny okręgowy ma wszelkie prawa funduszu publicznego a należności jego wypływające z ustawy, można sciągać drogą egzekucyi politycznej.

Art. 33.

Fundusz szkół normalnych rozdzielony dawniej na galicyjski i krakowski tworzy wspólny fundusz szkolny krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi łącznie z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

To połączenie nieuwłącza jednak prawom i obowiązkom wypływającym ze specjalnych tytułów jednego lub drugiego funduszu.

Art. 34.

Do funduszu szkolnego krajowego wpływają:

- a) Przychody majątku zakładowego;
- b) dodatek do byłego funduszu szkół normalnych wypłacany ze skarbu państwa;
- c) dochody z innych źródeł przeznaczone na to osobnemi ustawami;
- d) zapisy i darowizny osób prywatnych korporacyi lub instytucyi;
- e) zasilek z funduszu krajowego, który na ten cel zamieszczany będzie corocznie w budżecie krajowym.

Art. 35.

Wydział krajowy zarządza funduszem szkolnym krajowym, a Rada szkolna krajowa rozporządza jego przychodami w granicach zakresło-nych corocznym preliminarzem.

Art. 36.

Z dochodów funduszu szkolnego krajowego opędzane będą także wydatki na szkoły ludowe, które według niniejszej ustawy nie są nałożone na fundusze szkolne miejscowe lub okręgowe. Do tych należą:

- a) dodatki do płacy przyznawane co lat pięć nauczycielom szkół ludowych;
- b) zasiłki udzielane funduszowi emerytalnemu;
- c) zasiłki udzielane funduszom szkolnym okręgowym;
- d) potrzeby szkół ludowych w kraju ogólnej natury.

Art. 37.

Fundusz szkolny krajowy będzie wypłacać szkolnemu funduszowi emerytalnemu roczny zasiłek w kwocie równającej się przynajmniej wydatkowi jaki w latach 1871, 1872 i 1873 ponosił przeciętnie fundusz szkół normalnych na cele tego rodzaju.

Art. 38.

Rada szkolna krajowa użyje corocznie sumy stosownej z funduszu szkolnego krajowego na ogólne potrzeby szkolnictwa ludowego jakoto: na zakupno książek, przyborów i okazów szkolnych, na nadzwyczajne nagrody, remuneracye i zapomogi, na koszta podróży dla nauczycieli wysłanych w celach naukowych za granicę; na wynagradzanie wędrownych nauczycieli sadownictwa, pszczelnictwa i t. p., na krajowe konferencye nauczycielskie i t. p.

Art. 39.

Rada szkolna krajowa uwzględniwszy potrzeby pojedynczych okręgów szkolnych, udziela im stosownego zasiłku w razach ustawą wskazanych.

Celem uzyskania takiego zasiłku winna każda z Rad szkolnych okręgowych ułożyć wcześniej preliminarz roczny swych przychodów i wydatków i przesłać go Radzie szkolnej krajowej do zatwierdzenia. Bliższe szczegóły wskaże instrukcyja Rady szkolnej krajowej.

W przypadkach szczególnie na uwzględnienie zasługujących, może Rada szkolna krajowa udzielać nadzwyczajnych zapomóg funduszom szkolnym miejscowym z funduszu szkolnego krajowego.

Tytuł III.

O uczęszczaniu do szkoły.

Art. 40.

Obowiązek uczęszczania do szkoły poczyna się z ubiegającym siódmym, a ustaje z upływającym trzynastym rokiem życia. Wszystkie dzieci będą w tym wieku winny uczęszczać do publicznej szkoły ludowej.

Stale uwolnione są dzieci, które:

- a) albo uczęszczają do szkół wyższych,
- b) albo z powodu ułomności bądź cielesnych, bądź też umysłowych nie mogą korzystać z nauki udzielanej w szkole publicznej,

c) albo wykażą. iż pobierają naukę stosowną w domu lub w jakim zakładzie prywatnym.

Warunki czasowego uwolnienia dzieci od uczęszczania do szkoły, określi bliżej regulamin dla szkół ludowych.

Art. 41.

Rada szkolna miejscowa uwalnia dzieci należące do jednej z wymienionych powyżej kategorii od obowiązku uczęszczania do szkoły, a jeśliby zachodziła w tej mierze jaka wątpliwość, winna rzecz sprawdzić i w razie przekonania się o nieprawdziwości podanych okoliczności postąpić według przepisów zawartych w art. 46 niniejszej ustawy.

Za nieprawne uwalnianie dzieci od uczęszczania do szkoły, odpowiadają członkowie Rady szkolnej miejscowej tak samo, jak w ogóle za zaniedbywanie obowiązków swoich.

Art. 42.

Jeżeli uczeń z upływem trzynastego roku życia nie wykaże dostatecznego postępu w przepisanej dla szkół ludowych nauce, natenczas obowiązek uczęszczania do szkoły ludowej przedłuża się aż do dwóch lat dalszych najwyżej.

Art. 43.

Po ukończeniu szkoły ludowej powinien każdy uczeń (uczennica) pobierać w niej przez trzy lata naukę uzupełniającą. Od obowiązku uczęszczania na naukę uzupełniającą uwolnione są dzieci, przy których zachodzą wymienione w art. 40 pod a) powody stałego uwolnienia od uczęszczania do szkoły.

Art. 44.

Corocznie przed rozpoczęciem roku szkolnego sporządzi Rada szkolna miejscowa przy pomocy zwierzchności gminnych i urzędów metrykalnych, spis dzieci obowiązanych do uczęszczania do szkoły według postanowień art. 40 i 42. a w obrębie szkolnym zamieszkałych, a to bez względu na ich przynależność do gminy lub na różnicę wyznania albo obrządku i zestawí w tym spisie osobno dzieci uwolnione od uczęszczania do publicznej szkoły ludowej bądź stałe, bądź czasowo.

Również sporządzi Rada szkolna miejscowa taki sam spis uczniów (uczennic) obowiązanych do uczęszczania na naukę uzupełniającą w myśl art. 43 i wręczy po jednym egzemplarzu obu spisów nauczycielowi zawiadującemu szkołą.

Jeżeli w ciągu roku szkolnego dziecko zmieni miejsce pobytu, ma być wpisane do spisu obowiązanych do nauki szkolnej w tej gminie w której zamieszkało.

Art. 45.

Nauczyciel zawiadujący szkołą winien czuwać, aby dzieci obowiązane do pobierania nauki szkolnej rzeczywiście uczęszczały do szkoły. Z upływem pierwszego tygodnia po rozpoczęciu roku szkolnego wykaże Radzie szkolnej miejscowej dzieci objęte spisami (art. 44), które nie wstąpiły jeszcze do szkoły, a to celem upomnienia rodziców, ich zastępców i opiekunów ze strony Rady szkolnej miejscowej, następnie

zaś przedkładać będzie z końcem każdego miesiąca Radzie szkolnej miejscowej wykaz dzieci zaniedbujących szkołę.

Art. 46.

Rada szkolna miejscowa karać będzie rodziców, opiekunów lub ich zastępców za nieposyłanie do szkoły dzieci obowiązanych uczęszczać do niej (art. 40, 42, 43).

- a) Kto ukrywa dziecko przed spisem art. 44, lub poda okoliczności nieprawdziwe aby uwolnić je od uczęszczania do szkoły, karany będzie grzywną od 1 — 10 zł. albo aresztem od 1 do 3 dni;
- b) kto nie odda dziecka do szkoły w trzy dni po udzielonem mu w myśl art. 45, upomnieniu, karany będzie grzywną od 1 — 10 zł. lub aresztem od 1 do 3 dni; w razie zaś dalszego oporu grzywnami aż do 50 zł. lub aresztem do dni 14. W wypadkach przewidzianych w §§. 176 i 177 ustawy cywilnej należy uczynić doniesienie do właściwych sądów;
- c) kto w ciągu roku szkolnego bez słusznych powodów nie posyła dziecka do szkoły i z tego powodu upomniany został przez Radę szkolną miejscową, karany będzie za każdą następną nieusprawiedliwioną przerwę w uczęszczaniu dziecka jego do szkoły grzywnami od 50 cent. do 5 zł., albo aresztem od 1 do 2 dni, którą to karę podwoić można, jeśli przerwy następują częściej w tem samym półroczu szkolnem.

Postępowanie karne w powyższych wypadkach ma być przeprowadzone podług rozporządzenia ministeryalnego z 30. września r. 1857.

Art. 47.

Wykonanie kary należy do zwierzchności gminnej. Rada szkolna miejscowa przedkłada co trzy miesiące Radzie szkolnej okręgowej wykazy dzieci zaniedbujących szkołę udzielone jej w myśl art. 45, przez nauczyciela, dalej wykaz kar nałożonych, a w końcu wykaz kar przez zwierzchność gminną wykonanych.

Rada szkolna okręgowa bada te wykazy i w razie gdyby zwierzchności gminne zaniedbywały swe obowiązki, zarządza stosowne przeciw nim kroki.

Art. 48.

Z wejściem w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą wszystkie dawniejsze ustawy i przepisy, które z jej postanowieniami nie są zgodne albo których miejsce ona ma zająć.

Art. 49.

Wykonanie tej ustawy polecam mojemu Ministrowi wyznań i oświecenia.

II. Projekt

(Ankiety szkolnej)

ustawy o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

Tytuł I.

O mianowaniu nauczycieli.

Art. 1.

Posady nauczycielskie w publicznych szkołach ludowych nadaje stale Rada szkolna krajowa a to:

- a) na podstawie terna przedstawionego przez Radę szkolną okręgową;
- b) na podstawie prezenty udzielonej przez uprawnione do tego gminy i osoby (art. 2).

Tymczasowe nadawanie posad nauczycielskich należy do Rad szkolnych okręgowych.

Art. 2.

Jeżeli gmina utrzymuje szkołę wyłącznie własnym nakładem, służy jej prawo prezentowania nauczyciela. Jeżeli gmina z obszarem dworskim lub kilka gmin z jednym lub kilkoma obszarami dworskimi utrzymują szkołę wyłącznie własnym nakładem, natenczas służy im wspólnie prawo prezentowania nauczyciela. Jeżeliby zgodna prezenta nie została przedłożoną w terminie przepisany, natenczas Rada szkolna okręgowa przedstawia kandydatów według art. 4.

Prawo prezentowania nauczycieli przyznane orzeczeniami reorganizacyjnymi na podstawie aktów fundacyjnych osobom, które przyczyniły się do zakładowego majątku szkoły albo też przynajmniej w $\frac{1}{10}$ części przyczyniają się stale do ogólnych rocznych wydatków na szkołę, pozostaje i nadal w swej mocy.

Art. 3.

Skoro opróżni się posada nauczycielska w jakiej publicznej szkole ludowej, winna Rada szkolna miejscowa bezzwłocznie zawiadomić o tem Radę szkolną okręgową, która ogłosi konkurs najdalej do dni 14

Obwieszczenie konkursowe powinno być zamieszczone w dzienniku urzędowym, a niemniej w jednym z czasopism szkolnych, jeżeli Rada szkolna okręgowa i to uzna za potrzebne.

W konkursie należy :

- a) wyrazić miejsce i kategorię posady, połączone z nią korzyści, na koniec stopień uzdolnienia wymaganego, którego dowody wraz z podaniem mają być wniesione do Rady szkolnej okręgowej;
- b) oznaczyć do wnoszenia podań termin 6cio tygodniowy licząc od pierwszego umieszczenia konkursu w dzienniku urzędowym;
- c) oznajmić, że kandydaci będący już w służbie mają wnosić podania swoje za pośrednictwem tych Rad szkolnych okręgowych, pod których są zwierzchnictwem.

Podania spóźnione lub nieopatrzone w potrzebne dowody nie będą uwzględnione.

Art. 4.

Rada szkolna okręgowa zbiera wszystkie podania. Jeżeli się znajdują takie pomiędzy niemi, które nie są zaopatrzone w potrzebne dowody, lub też pochodzą od kandydatów, przeciw którym świadczą udowodnione postęпки niemoralne lub zdrożności, narażające mianowanego nauczyciela na usunięcie z posady, to podania takie przedewszystkiem odrzuca.

Z reszty podań układa Rada szkolna okręgowa listę kompetentów według formularza przepisanego przez Radę szkolną krajową i przedkłada ją z propozycją terna Radzie szkolnej krajowej załączając podania z dokumentami, zaś w wypadkach art. 2. udziela listę kompetentów uprawnionych do prezenty, a to najdalej w trzy tygodnie po upływie terminu konkursowego.

Art. 5.

Uprawnieni do prezentowania przedłożą prezentę najdalej do czterech tygodni Radzie szkolnej okręgowej, która przesyła ją wraz z aktami Radzie szkolnej krajowej.

Art. 6.

Rada szkolna krajowa mianuje nauczyciela na podstawie terna a względnie prezenty i wydaje mu patent nominacyjny. Równocześnie poleci, aby nowo mianowany nauczyciel wykonał przysięgę przed delegatem Rady szkolnej okręgowej według przepisanej rotty i zarządzi wprowadzenie go do szkoły, tudzież w używanie należytości przywiązanych do posady.

Jeżeli Rada szkolna krajowa uzna, że kandydat prezentowany nie jest odpowiedni, w takim razie zwróci akta Radzie szkolnej okręgowej z przytoczeniem powodów dla których przedstawionemu patentu nominacyjnego odmawia i wezwie Radę szkolną okręgową by zażądała przedstawienia godniejszego kandydata z pośród ubiegających się. Gdy powtórnie czy to ten sam, czy też inny na tę posadę nieodpowiedni zostanie przedstawiony, natenczas Rada szkolna krajowa zamianuje jednego z poleconych przez Radę szkolną okręgową. Jeżeli Rada szkolna krajowa

uzna, że terno kandydatów przez Radę szkolną okręgową przedstawione (art. 1. ustęp *a*) jest nieodpowiednie, zwróci je Radzie szkolnej okręgowej do przedstawienia innego ternu a ostatecznie zamianować może i z po za ternu, jeżeli żadnego z pomiędzy umieszczonych w ternie kandydatów nie uzna za odpowiedniego.

Art. 7.

Jeżeli uprawnieni do prezenty nie oświadczą się w terminie przepisany (art. 5) może Rada szkolna krajowa na przedstawienie okręgowej zamianować i bez prezenty jednego z kandydatów.

Art. 8.

W szkołach więcej klasowych stanowi Rada szkolna krajowa na wniosek Rady szkolnej okręgowej, który z mianowanych w sposób powyższy nauczycieli ma pełnić stale obowiązki kierownika szkoły. Kierowników prowizorycznych wyznacza Rada szkolna okręgowa.

Art. 9.

Każde mianowanie nauczyciela jakiegokolwiek kategorii dokonane w sposób powyższy jest stałem. Nie wyklucza ono przecie możności przenoszenia nauczycieli ze względów służbowych na inne posady i to tak mianowanych z terny jak mianowanych na podstawie prezenty.

Nauczycieli przenoszonych z urzędu lub za karę, nie można umieszczać na posadach, których nadanie następuje w drodze prezenty.

Art. 10.

Nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych i nauczycielki robót ręcznych mianuje Rada szkolna okręgowa, jeżeli ci którzy łożą fundusze na ich utrzymanie nie zastrzegli sobie prawa prezentowania.

Tytuł II.

O płacach i innych służbowych korzyściach nauczycieli.

Art. 11.

Roczne płace nauczycieli publicznych szkół ludowych dzielą się na następujące klasy:

A. W szkołach pospolitych.

- I. klasa we Lwowie i Krakowie w połowie posad 800 zł. w drugiej połowie 900 zł.
- II. klasa w miastach i miasteczkach z ludnością po nad 10.000 — 600 zł.
- III. klasa w miastach i miasteczkach z ludnością od 6.000 do 10.000 500 zł.
- IV. klasa w miastach i miasteczkach z ludnością od 2.000 do 6.000 — 450 zł.
- V. klasa we wszystkich innych gminach 360 zł.

B. W szkołach wydziałowych

osobnych i w wyższych trzech klasach szkół wydziałowych połączonych z pospolicami:

I. we Lwowie i Krakowie 1000 zł.

II. klasa w gminach z ludnością po nad 10.000 — 800 zł.

III. klasa w gminach z ludnością od 6.000 do 10.000 — 700 zł.

IV. klasa w gminach z ludnością niżej 6.000 — 600 zł.

Podział ten uskutecznia Rada szkolna krajowa i rewiduje po ogłoszeniu rezultatów każdorazowego spisu ludności kraju.

Art. 12.

Wszystkie powyższe kwoty należy uważać za minimum stałych rocznych płac nauczycielskich. W uwzględnieniu szczególnych stosunków pojedynczych miejscowości, może Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym podnieść płace nauczycielskie dla tych miejscowości.

Art. 13.

Oprócz płacy przyznawać będzie Rada szkolna krajowa nauczycielom na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej z funduszu szkolnego krajowego dodatek pięcioletni za każde pięć lat nienagannej służby przy publicznych szkołach ludowych. Dodatek ten wynosi dla wszystkich stałych nauczycieli szkół wydziałowych bez różnicy, tudzież dla nauczycieli szkół ludowych pospolitych objętych wyżej w klasie I i II. 50 zł., dla nauczycieli w gminach klasy III. 40 zł., dla nauczycieli w gminach klasy IV. 30 zł., na koniec dla nauczycieli gmin klasy V. i dla nauczycieli młodszych stale zamianowanych 25 zł.

Przyznawanie dodatku pięcioletniego powtarza się tylko do lat trzydziestu służby na posadzie stałego nauczyciela a wymierza się według tej kategorii, do której nauczyciel w ostatnim roku pięcioletcia, za które dodatek ma się przyznać, posadą swoją należy.

Nauczycielom mianowanym stale przed wejściem w życie ustawy z dnia 2 maja 1873 Dz. ust. kraj. Nr. 251, którzy otrzymali następnie posady z płacą wymierzoną według przytoczonej dopiero co, lub według niniejszej ustawy, należy się pierwszy dodatek pięcioletni dopiero z upływem piętnastego roku całej dotychczasowej służby lub z upływem piątego roku służby na nowym etacie.

Art. 14.

Za kierownictwo pobiera dyrektor szkoły wydziałowej połączonej ze szkołą pospolitą dodatek do płacy w kwocie 260 zł. dyrektor każdej osobnej szkoły wydziałowej, jakoteż nauczyciel kierujący szkołą ludową pospolitą, należący do I. lub II. klasy płacy takiż dodatek w kwocie 160 zł., zaś nauczyciel kierujący z płacą III. lub następnej klasy 50 zł. rocznie. Dodatek ten wlicza się przy wymiarze emerytury tylko stałym dyrektorom a względnie stałym nauczycielom kierującym.

Art. 15.

W każdej szkole wydziałowej tudzież w każdej szkole ludowej pospolitej o 4 lub więcej klasach, katecheta pobierać będzie za regularne udzielanie nauki religii stałe wynagrodzenie, jeżeli liczba uczniów jego wyznania przenosi trzecią część całej liczby uczniów do tej szkoły zapisanych. Wynagrodzenie to wynosić ma w szkołach wydziałowych od 200 do 500 zł. a w szkołach pospolitych od 100 do 240 zł. w. a. rocznie i będzie przyznawane, jeżeli katecheta udziela nauki religii w liczbie godzin przeznaczonych na tę naukę planem szkoły i miewa nauki niedzielne i świąteczne. Jeżeli liczba ta godzin zwiększy się przez utworzenie w tejże szkole klas równorzędnych, natenczas katecheta pobierać będzie za każdą godzinę nauki, która mu tygodniowo po nad plan szkoły przybyła, po 20 zł. w. a. rocznie.

Nauczycielom religii wyznania mojżeszowego może być wynagrodzenie za naukę religii jedynie wtedy przyznane, kiedy udowodnią, że ukończyli szkoły rabinackie i z dobrym skutkiem złożyli egzamin dla rabinów przepisany, lub że uzyskali patent kwalifikacyjny na nauczycieli szkół ludowych i zdali z dobrym skutkiem egzamin kwalifikacyjny do udzielenia nauki religii.

Udzielanie nauk religii przez świeckich nauczycieli szkół ludowych wlicza się tymże do obowiązkowych godzin nauki. Wynagrodzenie za naukę religii pokrywane będzie z tych samych funduszów z których pokrywa się płacę nauczycieli szkół ludowych, a c. k. Rada szkolna krajowa po zasięgnięciu zdania władz kościelnych oznacza je w każdym poszczególnym wypadku w granicach niniejszą ustawą przepisanych bacząc na to, aby dla kilku szkół istniejących w obrębie jednej Rady szkolnej miejscowej, ustanowiony był ile możliwości osobny wspólny katecheta.

Art. 16.

Płaca młodszego nauczyciela bądź stałe, bądź tymczasowo umieszczonego wynosi 60% płacy nauczyciela szkoły, przy której młodszy nauczyciel pełni służbę. W żadnym razie jednak nie może być niższą od 250 zł.

Art. 17.

Każdemu dyrektorowi — kierownikowi szkoły, tudzież nauczycielowi (także młodszemu nauczycielowi), który sam jeden w szkole naucza, należy się stosowne wolne mieszkanie ile możliwości w budynku szkolnym. W braku pomieszczenia należy im się z funduszu szkolnego miejscowego wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada szkolna okręgowa w każdym szczególnym wypadku porozumiewszy się z Radą szkolną miejscową.

Art. 18.

W razie potrzeby tymczasowego zastępstwa nauczyciela, pobiera zastępca odpowiednią płacę młodszego nauczyciela (art. 16.) Zastępca w szkole więcej klasowej będący nauczycielem tej samej szkoły, pobiera za każdą godzinę nauki po nad obowiązkowych 30 godzin tygodniowych 1% płacy miesięcznej połączonej z posadą na której przebywa.

Zastępcy dyrektora lub nauczyciela kierującego należy się nadto na czas zastępstwa dodatek za kierownictwo, przywiązany do zastępywanej posady, tudzież używanie mieszkania połączonego z tą posadą jeśli takowe jest opróżnionem.

Art. 19.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych i nauczycielki robót ręcznych pobierają wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada szkolna krajowa na wniosek Rady szkolnej okręgowej w każdym poszczególnym wypadku, jeżeli nie ma na ten cel specjalnych funduszków.

Art. 20.

Do objęcia ubocznych zatrudnień potrzeba przyzwolenia Rady szkolnej krajowej, która w każdym wypadku zbada, czyli zajęcia te nie uwłaczają stanowisku nauczyciela i nie czynią uszczerbku jego obowiązkom szkolnym.

Zajmowanie posad organistów, diaków, pisarzy gminnych, pisarstwo pokątne a niemniej udzielanie koropetycji szkolnych, jest nauczycielom szkół ludowych wzbronione.

Art. 21.

Czysty dochód z pól ornych, łąk, pastwisk i innych gruntów przydanych do użytku nauczycielowi, wykazany według zasad katastralnych, wlicza się po strąceniu podatku gruntowego wraz z dodatkami do płacy nauczyciela. Dopóki oszacowanie katastralne nie stanie się prawomocnem, ma Rada szkolna okręgowa przy zakładaniu szkół lub przeistaczaniu ich w etatowe, obliczać te dochody według orzeczenia znawców.

Art. 22.

Płace dodatki i emerytury mają być wypłacane z góry.

Tytuł III.

O karach dyscyplinarnych i wydaleniu ze służby.

Art. 23.

Nauczyciela wykraczającego w czemkolwiek przeciw swym obowiązkom skarci sam kierownik szkoły ustnie, a w ważniejszych wypadkach Rada szkolna okręgowa piśmiennie, przyczem należy mu wskazać następstwa na jakieby się naraził powtórnem przewinieniem.

Art. 24.

Kary dyscyplinarne są następujące:

- a) nagana;
- b) odjęcie kierownictwa szkoły lub przeniesienie na inną posadę i
- c) wydalenie ze służby.

Art. 25.

Naganę należy udzielić na piśmie z zagrożeniem użycia surowszych środków w razie ponownej przewiny.

Każda udzielona nagana odracza termin przyznania dodatku pięcioletniego o trzy lata od dnia udzielenia nagany.

Po upływie 3 lat dobrego zachowania się nauczyciela, traci dana mu nagana swoje znaczenie.

Art. 26.

W razie odjęcia kierownictwa lub przeniesienia za karę na inną posadę, należy oznaczyć w orzeczeniu stopień, jaki ma zająć skazany w etacie szkoły do której go przeniesiono.

Art. 27.

Zanim zapadnie orzeczenie w sprawie dyscyplinarnej, należy zbadać dokładnie istotę czynu. Uczyni to Rada szkolna okręgowa z własnej inicjatywy lub z polecenia Rady szkolnej krajowej, albo też komisja śledcza wydelegowana przez tę ostatnią.

Sprawdzoną istotę czynu należy przedstawić obżałowanemu i usprawiedliwienie się jego zapisać do protokołu lub gdyby je wniósł na piśmie załączyć do aktów.

Jeśli usprawiedliwienie to będzie uznane dostatecznym, należy uwiadomić go na piśmie, że jest niewinnym zarzuconego mu przestępstwa.

Art. 28.

W sprawach dyscyplinarnych dyrektorów stałych lub tymczasowych, tudzież stałych nauczycieli, orzeka ostatecznie Rada szkolna krajowa.

Sprawy dyscyplinarne nauczycieli tymczasowych lub zastępców nauczycieli, należą do Rad szkolnych okręgowych.

Art. 29.

Na wydalenie ze służby skazać można tylko nauczyciela, który mimo poprzedniego w drodze dyscyplinarnej ukarania, dopuścił się ponownie opieszałości, lub innych wykroczeń w służbie. Jednak nauczyciel dopuszczający się czynów wywołujących publiczne zgorszenie, może być wydalony ze służby chociaż poprzednio dyscyplinarnie nie był karany.

Art. 30.

Nauczyciela skazanego sądownie na karę połączoną z utratą prawa obieralności do reprezentacji gminnej, wydali Rada szkolna krajowa ze służby bez śledztwa dyscyplinarnego.

Art. 31.

Jeżeli przeciw nauczycielowi wytoczone zostanie śledztwo o zbrodnie lub przestępstwo hańbiące, odejmie mu Rada szkolna krajowa na czas śledztwa urządowanie i płacę. To samo może Rada szkolna krajowa zarządzić w razie śledztwa dyscyplinarnego, jeśli wymagała tego powaga stanu nauczycielskiego, lub dobro szkoły.

Art. 32.

W ciągu takiego odjęcia urzędowania wyznacza się nauczycielowi na utrzymanie $\frac{1}{3}$ do $\frac{2}{3}$ płacy przedtem pobieranej, przyczem należy uwzględnić stosunki jego rodzinne i lata służby.

Uniewinnionemu zwrócić należy całą niewypłaconą należność.

Art. 33.

O każdym wydaleniu ze służby należy donieść Ministrowi wyznań i oświecenia celem uwiadomienia o tem władz innych krajów reprezentowanych w Radzie Państwa.

Art. 34.

Wszystkie postanowienia poprzedzających artykułów tej ustawy dotyczą w równej mierze także i nauczycielek.

Tytuł IV.

Ó przenoszeniu nauczycieli w stan spoczynku i zaopatrywania wdów i sierót po nauczycielach.

Art. 35.

Nauczyciela (nauczycielkę), który dla podeszłego wieku, ciężkich ułomności fizycznych lub umysłowych, albo też z innych powodów ważnych okaże się niezdolnym do dalszego pełnienia swych obowiązków, przenosi Rada szkolna krajowa w stan spoczynku na jego własną prośbę lub z urzędu.

Art. 36.

Po 40-letniej służbie, nie można żadnemu nauczycielowi odmówić stałego przeniesienia w stan spoczynku.

Dobrowolne zrzeczenie się posady lub samowolne jej opuszczenie pozbawia prawa do emerytury jakoteż do odprawy. Jak długo trwa śledztwo dyscyplinarne przeciw nauczycielowi nie może tenże zrzekać się posady.

Art. 37.

Wejście nauczycielki w śluby małżeńskie będzie uważane za zrzeczenie się posady. To postanowienie nie odbiera osobom zamężnym prawa do kompetowania o posady nauczycielskie.

Art. 38.

Tylko z końcem kursu lub roku szkolnego można dobrowolnie zrzec się posady albo przejść w stan spoczynku.

Rada szkolna krajowa w poszczególnych wypadkach może pozwolić na wyjątek od tego postanowienia.

Równocześnie ma się odbyć oddanie budynków i gruntów należących do uposażenia szkoły.

Co do pożytków nie zebranych z pól i ogrodów należy postąpić jak w razie śmierci nauczyciela. (Art. 46).

Art. 39.

Stale umieszczeni nauczyciele i nauczycielki wszelkich kategorii, mają prawo do emerytury a wdowy i sieroty po nauczycielach prawo do zaopatrzenia.

Art. 40.

Wymiar emerytury zależy od wysokości płacy i od lat służby. Co do pierwszej będzie podstawą płaca ze wszystkimi dodatkami pięcioletnimi, jakoteż dodatkami za kierownictwo (art. 14), które nauczyciel pobiera w chwili przeniesienia w stan spoczynku. Co do drugich policzy mu się wszystkie lata spędzone przy szkołach etatowych począwszy od pierwszego, choćby tymczasowego mianowania.

Przerwa w służbie zaszła bez winy nauczyciela nie pozbawia go prawa policzenia wszystkich lat wysłużonych.

Art. 41.

Stały nauczyciel, który nie wysłużył jeszcze lat dziesięciu nie ma prawa do emerytury. Przy uwolnieniu od służby otrzyma on stosowną odprawę, którą Rada szkolna krajowa wyznaczy, a która nie może przekraczać półtorarocznej należitości obliczonej według artykułu poprzedniego.

Po wysłużonych dziesięciu latach dostaje emeryt $\frac{1}{4}$ część a za każdy rok dalszy jeszcze $\frac{1}{40}$ część należitości, obliczonej jak wyżej.

Art. 42.

Przeniesienie w stan spoczynku jest albo stałe albo czasowe. W ostatnim razie, jeżeli przyczyna, dla której przeniesienie to nastąpiło, została uchylona, powinien ten, którego to dotyczy na wezwanie Rady szkolnej krajowej, albo wstąpić na nowo do służby szkolnej, albo też musi zrzec się emerytury. Jeżeli nauczycielka, która wyszła za mąż, powróci do stanu nauczycielskiego, natenczas lata spędzone w tym zawodzie przed zamążpójściem, będą jej policzone do służby i emerytury skoro za nie uiszczone wpłaty do funduszu emerytalnego.

Art. 43.

Wdowy i sieroty po stałych nauczycielach wszelkich kategorii mają tylko wtedy prawo do zaopatrzenia, jeżeli ich mężowie lub ojcowie mieli prawo do emerytury. Wdowy po nauczycielach, którzy nie wysłużyli jeszcze lat 10, dostaną tytułem odprawy $\frac{1}{4}$ część należitości męża obliczonej podług art. 41. Taka sama część należy się sierotom po nauczycielach, którzy nie wysłużyli lat 10.

Art. 44.

Wdowie po nauczycielu, który służył lat 10 albo więcej, należy się roczne zaopatrzenie wynoszące $\frac{1}{2}$ część ostatniej jego płacy rocznej o ile ona miała się liczyć przy wymiarze emerytury.

Jeżeli zaś małżeństwo było zawarte już po przeniesieniu w stan spoczynku nauczyciela, lub jeśli z winy żony nastąpiła separacja sądowa

od stołu i łoża lub rozwód, nie ma wdowa prawa do zaopatrzenia. W razie ponownego małżeństwa może sobie wdowa albo zastrzedz zaopatrzenie na wypadek powtórnego owdowienia, albo żądać tytułem odpłaty wypłaty dwuletniego zaopatrzenia swego.

Art. 45.

Sieroty po nauczycielu mającym prawo do emerytury, które nie skończyły jeszcze lat 20. i nie mają innego utrzymania, pobierają wszystkie razem corocznie $\frac{1}{4}$ część ostatniej płacy ojca według wymiaru art. 41.

Udzielanie tego zasiłku ustaje wtedy dopiero, gdy już nie ma ani jednego w inny sposób niezaopatrzonego dziecka, które nie doszło lat 20.

Powyższe zasady stosują się i do dzieci pozostałych z małżeństwa nauczycielki mającej prawo do emerytury lub odpłaty.

Art. 46.

Wdowa i sieroty po nauczycielu zmarłym w czynnej służbie zatrzymują przez kwartał jeszcze pomieszkanie jego lub dostają kwartalną ratę pobieranego przezeń wynagrodzenia za pomieszkanie.

Jeżeli do uposażenia szkoły należą grunta, dostają się pożytki z nich spadkobiercom zmarłego w czynnej służbie nauczyciela wtedy jedynie, gdy śmierć zaszła między 1. czerwca a 31. października. W każdym innym czasie należy im się tylko zwrot wydatków poniesionych dla osiągnięcia owych pożytków.

Art. 47.

Jeżeli ostatnia płaca nauczyciela w raz z dodatkami pięcioletnimi, nie przenosi 600 zł. w. a. a spadek nie wystarcza na opędzenie kosztów choroby i pogrzebu, należy się wdowie a w braku tejże dzieciom $\frac{1}{4}$ część płacy jako kwartał pozgonny.

Z kwartału pozgonnego Rada szkolna okręgowa zwróci jednak przedewszystkiem koszta choroby i pogrzebu temu, kto je poniósł.

Art. 48.

Nauczyciele którzy z powodu przeistoczenia dawniejszych szkół w etatowe utracą swe posady, mają prawo do emerytury z funduszu szkolnego krajowego pod tymi samymi warunkami, jak nauczyciele na etat przeniesieni, z tą różnicą, że za podstawę wymiaru służyć ma płaca, którą pobierali w ostatnim roku jako stale umieszczeni nauczyciele.

Ich wdowy i sieroty pobierać będą takie jedynie zapomogi, jakie im się należą według ustaw lub przepisów dawniej obowiązujących.

Art. 49.

Nauczyciele, którzy po przeistoczeniu szkół dawniejszych w etatowe przeszli lub przejdą na nowy etat, uważani będą pod względem prawa emerytury i zaopatrzenia ich wdów i sierot z funduszu emerytalnego, tak zupełnie, jak gdyby byli od razu na tym etacie służbę swoją rozpoczęli.

Zapłacić jednakże mają funduszowi owemu jednorazową kwotę, równającą się 2 procentom od każdorocznej płacy przez wszystkie lata

poprzedniej służby nauczycielskiej. Spłata tej kwoty uiszczana być może ratami za przyzwoleniem Rady szkolnej krajowej.

Art. 50.

Na pokrycie wydatków wypływających z tytułu IV. niniejszej ustawy służy osobny krajowy fundusz szkolny emerytalny, do którego wpływają:

- a) dochody z majątku zakładowego;
- b) stały corocznie udzielany datek z funduszu szkolnego krajowego;
- c) zapisy i darowizny na ten cel przeznaczone;
- d) interkalarya od opróżnionych posad, o ile nie przypadną spadkobiercom zmarłego dyrektora, starszego nauczyciela lub nauczyciela w ogóle (art. 46 i 47) albo też nie zostaną użyte na wynagrodzenie dla zastępcy nauczyciela, jednak nie dłużej jak przez trzy miesiące od dnia opróżnienia posady nauczyciela ludowego;
- e) spłaty kwot dwuprocentowych powyżej oznaczonych w art. 49.
- f) stałe wkładki samych nauczycieli, które w pierwszym roku po zamianowaniu wynoszą 10% pobieranej przez nich płacy, a przy każdym podwyższeniu teje 10% od nadwyżki a oprócz tego corocznie 2% od rocznej płacy;
- g) dodatek z funduszu krajowego, o ile wpływy z powyższych źródeł nie starczą na pokrycie rocznych wydatków.

Po 40letniej służbie ustaje obowiązek uiszczania opłat pod lit. f) wymienionych.

Art. 51.

Jeżeli nauczyciel umrze przed skończeniem dziesięciu lat służby dającej prawo do emerytury, albo też odprawiony zostanie przed tym czasem, należy jemu lub spadkobiercom jego zwrócić wkładki, jakie do funduszu emerytalnego uiścił.

Nauczycielce ustępującej ze służby z powodu zamęścia należy zwrócić wkładki wniesione przez nią do funduszu emerytalnego jeżeli zastosowała się do wszystkich przepisów, odnoszących się do ustąpienia z posady nauczycielskiej.

Art. 52.

Zarząd funduszu emerytalnego należy do Rady szkolnej krajowej, która wyda szczegółowe instrukcje o wybieraniu należności funduszowych i o ich obrocie.

Zarząd winien zbierającym się co 3 lata krajowym konferencyom nauczycielskim przedkładać wykaz stanu majątkowego i obrotu funduszu emerytalnego i ogłaszać co rok zamknięcie rachunków.

Art. 55.

Miasta rządzące się własnym statutem, mogą zaprowadzić u siebie swój własny fundusz szkolny emerytalny, mają jednakże przy wymierzaniu odpraw i emerytur nauczycieli, jako też zaopatrzeń pozostałych po nich wdów i sierót postępować w myśl artykułów powyższych.

W takim razie wpływy w art 50 od c) do f) wymienione, mają wpływać do ich własnej kasy.

Art. 54.

Dochody funduszu emerytalnego należy przede wszystkim obracać na wydatki bieżące, do których fundusz ten w myśl niniejszej ustawy jest obowiązany resztę kapitalizować i wcielać do majątku zakładowego.

Art. 55.

Z wejściem w wykonanie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą wszystkie dotychczasowe ustawy i rozporządzenia odnoszące się do przedmiotów objętych tą ustawą.

Art. 56.

Przeprowadzenie tej ustawy polecam Ministrowi wyznań i oświecenia.

III.

Projekt

(Ankiety szkolnej)

ustawy o władzach nadzorczych, miejscowych i okręgowych
dla szkół ludowych.

Tytuł I.

Rada szkolna miejscowa.

§. 1.

Publiczne szkoły ludowe zostają pod nadzorem Rad szkolnych miejscowych.

§. 2.

Nadzór nad szkołami jednej miejscowości wykonywa jedna Rada szkolna miejscowa. Na wniosek Rady szkolnej okręgowej może Rada szkolna krajowa dla szkół kilku gmin utworzyć jedną Radę szkolną miejscową.

§. 3.

Rada szkolna miejscowa składa się z Reprezentantów kościoła, szkoły i gminy.

Osoba, mająca prawo prezentowania nauczyciela i każdy właściciel obszaru dworskiego, jeśli przynajmniej w jednej dziesiątej części przyczynia się do corocznych zwyczajnych wydatków na utrzymanie szkoły i nauczyciela, mają prawo wstąpić jako członkowie do Rady szkolnej miejscowej i brać udział w obradach z prawem głosowania (czy to osobiście, czy przez swych zastępców).

§. 4.

Reprezentantami kościoła w Radzie szkolnej miejscowej są duszpasterze młodzieży szkolnej. Gdzie się znajduje dwóch lub więcej duszpasterzy tego samego wyznania i obrządku, tam wyższa władza kościelna wyznacza tego, który ma być członkiem Rady szkolnej miejscowej. W celu strzeżenia religijnych interesów młodzieży izraelickiej, wstępuje do Rady szkolnej miejscowej Reprezentant, wyznaczony przez Zwierzchność wyznaniową.

§. 5.

Reprezentantem szkoły w Radzie szkolnej miejscowej jest jej nauczyciel kierujący.

Wrazie gdy jednej Radzie szkolnej miejscowej podlega kilka szkół, wstępuje do niej jako członek nauczyciel kierujący szkoły, mającej największą liczbę systemizowanych posad nauczycielskich, albo szkoły wydziałowej, jeżeli szkoła taka w miejscu istnieje.

Jeżeli szkoły mają równą ilość systemizowanych posad nauczycielskich, wchodzi do Rady szkolnej miejscowej nauczyciel kierujący, który ma najwięcej lat służby.

Nauczyciele kierujący innych szkół, biorą udział w obradach dotyczących się ich szkół, wszakże tylko z głosem doradczym.

§. 6.

Rada gminna wybiera najmniej dwóch, a najwięcej pięciu reprezentantów do Rady szkolnej miejscowej, tudzież dwóch zastępców. Ilość tych reprezentantów oznaczy Rada szkolna okręgowa.

Jeżeli do obrębu jednej szkoły wcielono w całości lub częściowo więcej gmin, albo jeżeli dla szkół kilku gmin, utworzoną będzie wspólna Rada szkolna miejscowa — wówczas zasiada w Radzie szkolnej miejscowej najmniej 4, a najwięcej 7 reprezentantów gmin, tudzież zastępców — wszakże tak, aby każda z gmin, na które się działalność Rady szkolnej miejscowej rozciąga, mogła w niej mieć swego reprezentanta.

Wykaz reprezentantów gmin tudzież zastępców, będzie w tym wypadku dokonany na zgromadzeniu członków Rad gminnych wszystkich tych gmin.

Zgromadzenie takie zwołuje Rada szkolna okręgowa. Odbywa się ono w gminie, którą Rada szkolna okręgowa oznaczy i pod przewodnictwem naczelnika tejże gminy. Co do innych członków Rad szkolnych miejscowych, obejmujących kilka gmin, obowiązują przepisy §. 3., 4. i 5.

§. 7.

Do ważności wyborów, według §. 6. dokonanych, potrzebną jest absolutna większość głosów. Reprezentanci gmin w Radzie szkolnej miejscowej urzędują przez lat 6. — Wszakże po pierwszych 3 latach występuje losem oznaczona połowa reprezentantów gmin, następnie zaś występują co 3 lata ci, którzy przez 6 lat bez ponownego wyboru w Radzie szkolnej miejscowej zasiadali.

Jeżeli liczba członków Rady szkolnej miejscowej jest nieparzystą, liczba ustępujących za pierwszym razem zwiększa się o jednego nad połowę.

Ustępujący może być ponownie wybrany.

§. 8.

Wybrany do Rady szkolnej miejscowej może być każdy, kto jest obieralnym do reprezentacji jednej z gmin wcielonych do obrębu szkoły. Utrata prawa wyborczego pociąga za sobą ustąpienie z Rady szkolnej miejscowej. Od przyjęcia obowiązków reprezentanta gminy w Radzie

szkolnej miejscowej, ten tylko uchylić się może, komu ustawa gminna tożsamo prawo odnośnie do Rady gminnej przyznaje, albo kto przez przeciąg ostatnich 6 lat zasiadał w Radzie szkolnej miejscowej. — Za nieusprawiedliwione odmówienie przyjęcia dokonanego już wyboru, karze Rada szkolna okręgowa grzywną od 20 do 100 zł., które mają być użyte na cele szkolne.

§. 9.

Rada szkolna miejscowa ma czuwać nad ekonomicznym stanem szkoły, tudzież nad ściśłem wykonywaniem ustaw szkolnych i rozporządzeń wyższych władz szkolnych.

W szczególności zaś winna Rada szkolna miejscowa:

1. uchwalać roczny preliminarz dochodów i wydatków funduszu miejscowego szkolnego i z rozkładem na kontrybuentów przedkładać go Radzie szkolnej okręgowej;
2. czuwać nad regularnem uiszczaniem zobowiązań w naturze na rzecz szkoły i nauczyciela, należących się od stron konkurujących;
3. starać się o to, aby wszelkie bieżące potrzeby szkoły w należytych czasie i w odpowiedni sposób były zaspokojone, asygnować i nskutecznić wydatki na ten cel na podstawie zatwierdzonego przez Radę szkolną okręgową preliminarza — i z wydatków tych zdawać liczbę Radzie szkolnej okręgowej;
4. czuwać nad utrzymaniem w należytych stanie budynku szkolnego wraz z gruntami, ogrodem, pasieką i miejscem ćwiczeń gimnastycznych i utrzymywać inwentarz własności szkolnej;
5. starać się o książki szkolne i inne środki pomocnicze dla ubogich uczniów, o zakupno i utrzymanie w należytych stanie sprzętów szkolnych i innych przyborów naukowych o ile od Rady szkolnej okręgowej do tego upoważniona będzie;
6. czuwać nad wykonaniem obowiązujących przepisów co do uczęszczania dzieci do szkoły;
7. czuwać nad udzielaniem nauki w przepisanych godzinach, nad prowadzeniem się nauczyciela, nad szkolną karnością, zachowaniem się młodzieży i nad tam wszystkim, co na wychowanie młodzieży wpływ wywiera;
8. wspierać nauczycieli w ich urzędowym działaniu, godzić spory nauczycieli, bądź pomiędzy nimi samymi, bądź też pomiędzy nimi a gminą, lub jej członkami, o ile spory te wynikają ze stosunków szkolnych, popierać interesa i powagę szkoły wobec gminy i rodziców;
9. podawać wyjaśnienia i opinie swe do reprezentacji gminnej i władz przełożonych, którym Rada szkolna miejscowa wnioski swe w sprawach szkolnych przedstawiać ma prawo;
10. zawiadamiać Radę szkolną okręgową o każdym opróżnieniu posady nauczycielskiej, tudzież o każdym opróżnieniu miejsca w Radzie szkolnej miejscowej.

§. 10.

Z pod władzy Rady szkolnej miejscowej wyjęte są szkoły wzorowe, połączone z seminariami nauczycielskimi; tam tylko, gdzie szkoły takie

w całości lub częściowo utrzymywane są z środków gminy, ma nad niemi Rada szkolna miejscowa władzę określoną w §. 9. ustęp 1—5.

§. 11.

Przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej i jego zastępcy mianuje Rada szkolna okręgowa z pomiędzy członków Rady szkolnej miejscowej na przeciąg 3 lat.

Gdyby przewodniczący lub jego zastępca z powodu jakiegokolwiek przeszkody nie mógł przewodniczyć na posiedzeniu, kieruje obradami najstarszy wiekiem z obecnych członków Rady szkolnej miejscowej.

Przewodniczącym i zastępcą nie może być żaden z nauczycieli szkoły lub szkół Radzie szkolnej miejscowej podległych.

§. 12.

Zwyczajne posiedzenia Rady szkolnej miejscowej odbywają się przynajmniej raz na dwa miesiące.

Przewodniczący może jednak zwołać nadzwyczajne posiedzenie ilekroć to uzna za potrzebne — winien zaś to uczynić najpóźniej w przeciągu trzech dni, jeżeli tego Rada szkolna okręgowa lub dwóch członków Rady szkolnej miejscowej zażąda.

§. 13.

Do ważności uchwał Rady szkolnej miejscowej potrzeba obecności więcej niż połowy członków Rady szkolnej miejscowej i absolutnej większości głosów. — Przewodniczący nie głosuje tylko rozstrzyga w razie równości głosów.

Ma on prawo zawiesić wykonanie uchwał sprzeciwiających się ustawom albo interesom szkoły i winien w takich wypadkach przedstawić sprawę Radzie szkolnej okręgowej do rozstrzygnięcia.

Zażalenia przeciw uchwałam i rozporządzeniom Rady szkolnej miejscowej można wnosić do Rady szkolnej okręgowej na ręce przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej najpóźniej do 14 dni.

Zażalenia takie mają moc odraczającą o ile wstrzymanie wykonania uchwały nie narazi szkoły na niepowetowaną szkodę.

§. 14.

Żaden z członków Rady szkolnej miejscowej nie może brać udziału w obradach i głosowaniu nad sprawami tyczącymi się interesu jego własnego lub jego krewnych i powinowatych włącznie do czwartego stopnia.

§. 15.

W sprawach tak nagłych, że wszelka zwłoka byłaby połączona ze szkodą szkoły, może przewodniczący sam wydać rozporządzenie, jeżeli bezzwłoczne zwołanie Rady szkolnej miejscowej nie jest możliwym. Winien jednak na najbliższem posiedzeniu Rady szkolnej miejscowej zasięgnąć jej zatwierdzenia.

§. 16.

Przewodniczący Rady szkolnej miejscowej ma obowiązek od czasu do czasu zwiedzać szkołę, aby się o jej stanie przekonać, w szkołach

zaś mających więcej niż jednego nauczyciela, ma on prawo być obecnym na konferencyach nauczycielskich.

Co do dydaktyczno-pedagogicznego kierunku szkoły, służy mu tylko prawo przedkładania swych uwag Radzie szkolnej okręgowej. Inni członkowie Rady szkolnej miejscowej mogą odwiedzać szkołę i uwagi swe czynić przewodniczącemu Rady szkolnej miejscowej lub wnieść je na je posiedzeniu.

§. 17.

Przewodniczący i członkowie Rady szkolnej miejscowej nie mają prawa do wynagrodzenia za sprawowanie swych czynności.

Połączone z niem wydatki zwrócone im będą z funduszu szkolnego miejscowego, który opędza także niezbędnę kosztą kancelaryjną.

§. 18.

Nadzorowanie nauki religii w szkole udzielanej, należy do duszpasterzy, wchodzących w skład Rady szkolnej miejscowej, nie uwłaczając postanowieniom §. 2. ustawy państwowej z 25. maja 1868. Dz. u. p. Nr. 48.

§. 19.

Na przewodniczącego lub członka Rady szkolnej miejscowej, który stale zaniedbuje swe obowiązki, może Rada szkolna okręgowa nakładać grzywny od 20 do 100 zł., przewodniczącego zaś może w razie potrzeby usunąć z przewodnictwa a innego w jego miejsce zamianować.

Jeżeliby w skutek zaniedbywania przez Radę szkolną miejscową obowiązków w myśl ustawy na niej ciążących, wyniknąć mogła dla szkoły niepowetowana szkoda, wówczas Rada szkolna okręgowa w zastępstwie Rady szkolnej miejscowej zarządzi co potrzeba — wyniki zaś z tego wydatki ściągnie od winnych zaniedbania członków Rady szkolnej miejscowej. W razie gdyby te środki okazały się bezskutecznymi, Rada szkolna krajowa na wniosek okręgowej rozwiąże Radę szkolną miejscową a Rada szkolna okręgowa zarządzi prowizorycznie potrzebne środki na koszt winnych. Najpóźniej jednak w 3 miesiące po rozwiązaniu, rozpisze Rada szkolna okręgowa ponowny wybór członków Rady szkolnej miejscowej.

Tytuł II.

Rada szkolna okręgowa.

§. 20.

Bezpośrednio wyższy nadzór nad szkołami ludowymi sprawuje Rada szkolna okręgowa.

§. 21.

Kraj dzieli się na trzydzieści siedm następujących okręgów szkolnych:

1. Okręg szkolny miasta Lwowa;
2. „ „ „ Krakowa;
3. „ „ „ Krakowski (pow. pol. Kraków, Chrzanów);

4. okręg szkolny Wadowicki (pow. pol. Wadowice, Biała, Żywiec);
5. " " Myślenicki (pow. pol. Myślenice, Nowy Targ);
6. " " Nowosądecki (pow. pol. Nowy Sącz, Limanowa);
7. " " Gorlicki (pow. pol. Gorlice, Grybów);
8. " " Bocheński (pow. pol. Bochnia, Brzesko);
9. " " Tarnowski (pow. pol. Tarnów, Dąbrowa);
10. " " Pilznieński (pow. pol. Pilzno, Ropczyce);
11. " " Jasielski (pow. pol. Jasło, Krosno);
12. " " Mielecki (pow. pol. Mielec, Tarnobrzeg);
13. " " Rzeszowski (pow. pol. Rzeszów, Łańcut);
14. " " Kolbuszowski (pow. pol. Kolbuszowa, Nisko);
15. " " Sanocki (pow. pol. Sanok, Brzozów, Lisko);
16. " " Przemyski (pow. pol. Przemyśl, Dobromil);
17. " " Jarosławski (pow. pol. Jarosław, Cieszanów);
18. " " Jaworowski (pow. pol. Jaworów, Mościska);
19. " " Samborski (pow. pol. Sambor, Staremiasto);
20. " " Drohobycki (pow. pol. Drohobycz, Turka);
21. " " Stryjski (pow. pol. Stryj, Żydaczów);
22. " " Kałuski (pow. pol. Kałusz, Dolina);
23. " " Gródecki (pow. pol. Gródek, Rudki);
24. " " Lwowski (pow. pol. Lwów, Bóbrka);
25. " " Sokalski (pow. pol. Sokal, Kamionka strum.);
26. " " Żółkiewski (pow. pol. Żółkiew, Rawa);
27. " " Złoczowski (pow. pol. Złoczów, Brody);
28. " " Brzeżański (pow. pol. Brzeżany, Podhajce);
29. " " Rohatyński (pow. pol. Rohatyn, Przemyślany);
30. " " Tarnopolski (pow. pol. Tarnopol, Skala, Zbaraż);
31. " " Trembowelski (pow. pol. Trembowla, Husiatyn);
32. " " Zaleszczycki (pow. pol. Zaleszczyki, Borszczów);
33. " " Czortkowski (pow. pol. Czortków, Buczac);
34. " " Śniatyński (pow. pol. Śniatyn, Horodenka);
35. " " Kołomyjski (pow. pol. Kołomyja, Kossów);
36. " " Nadworniański (pow. pol. Nadwórna, Bohorodczany);
37. " " Stanisławowski (pow. pol. Stanisławów, Tłumacz).

Siedziba każdej rady szkolnej okręgowej jest w tem mieście, od którego okręg szkolny nosi nazwisko.

Miasta Lwów i Kraków tworzą osobne okręgi szkolne.

§, 22.

W skład Rady szkolnej okręgowej wchodzi:

- a) naczelnik tej władzy politycznej powiatowej, której siedziba jest oraz siedzibą Rady szkolnej okręgowej — jako przewodniczący;
- b) jeden duchowny z każdego wyznania i obrządku, liczącego w okręgu więcej niż 2000 dusz. — Mianowanie duchownego członka Rady szkolnej okręgowej należy do wyższej władzy kościelnej. — Reprezentanta religii izraelickiej wybierają zwierzchności izraelickich gmin wyznaniowych w okręgu;

- c) trzech reprezentanci zawodu nauczycielskiego, z których jednego wybiera konferencja okręgowa nauczycielska ze swego grona, drugiego mianuje Rada szkolna krajowa na podstawie przedłożonego sobie przez Radę szkolną okręgową ternu, trzecim zaś jest dyrektor seminarium nauczycielskiego, gdzie zaś taki zakład nie istnieje, dyrektor jednej ze szkół średnich w okręgu szkolnym znajdujących się, a w braku takiej szkoły nauczyciel kierujący jedną ze szkół pospolitych w okręgu przez Radę szkolną krajową wyznaczony;
- d) delegaci Rad powiatowych okręgiem szkolnym objętych, a mianowicie po jednym reprezentancie każdej Rady powiatowej i jeden delegat Rady tej gminy, w której Rada okręgowa ma siedzibę;
- e) inspektor szkolny okręgowy, a względnie inspektorowie szkolni okręgowi.

Zastępcę przewodniczącego wybiera Rada szkolna okręgowa ze swego grona bezwzględną większością głosów.

§. 23.

Reprezentanci zawodu nauczycielskiego, tudzież delegaci Rad powiatowych i Rady gminnej będą obierani na trzy lata. Duchowni zasiadają w Radzie szkolnej okręgowej również przez lat trzy.

§. 24.

Dla miast, tworzących osobny okręg szkolny, obowiązują co do składu Rady szkolnej okręgowej następujące wyjątki od przepisów objętych §. 22.:

- a) przewodniczącym jest prezydent miasta (burmistrz);
- b) każde wyznanie lub obrządek, do którego według urzędowego spisu ludności więcej niż 500 wyznawców w mieście należy, ma mieć w Radzie szkolnej okręgowej swego reprezentanta;
- c) zamiast delegatów wymienionych w §. 22. lit. d) wybiera Rada gminna trzech członków do Rady szkolnej okręgowej, czy to z pośród siebie, czy też z pomiędzy innych, do Rady gminnej wybieralnych mieszkańców miasta.

Utrata wybieralności do Rady gminnej pociąga za sobą wystąpienie z Rady szkolnej okręgowej.

§. 25.

Rada szkolna okręgowa zamianuje osobnych doradców do strzeżenia religijnych interesów tych mieszkańców okręgu, do których wyznania lub obrządku żaden z członków Rady szkolnej okręgowej nie należy.

§. 26.

Wszystkie w §. 22., 24. i 25. wymienione wybory i mianowania ulegają zatwierdzeniu Rady szkolnej krajowej.

§. 27.

Działalność Rady szkolnej okręgowej rozciąga się na wszystkie w okręgu istniejące szkoły ludowe publiczne, z wyjątkiem szkół wzorowych i ogródków froeblovskich, połączonych z seminarjami nauczy-

cielskimi, dalej na zakłady naukowe prywatne o ile wchodzą w zakres szkół ludowych, bez względu czy są utrzymywane przez osoby prywatne, czy przez korporacje, stowarzyszenia lub gminy wyznaniowe — wreszcie na specjalne szkoły początkowe, ogródki froeblovskie, ochronki dla dzieci i zakłady wychowawcze dla sierót.

Nad temi szkołami i zakładami służy Radzie szkolnej okręgowej tażsama władza, jaką miały dawniej urzędy powiatowe i okręgowi nadzorcy szkół i jaką jej przyznają obowiązujące ustawy szkolne. .

§. 28.

W szczególności winna Rada szkolna okręgowa:

1. czuwać nad należytem ogłaszaniem i wykonywaniem ustaw szkolnych, tudzież rozporządzeń Rady szkolnej krajowej w sprawach szkolnych;
2. zastępować na zewnątrz sprawy okręgu szkolnego;
3. zawiązywać Rady szkolne miejscowe, oznaczać ich granice i siedziby, mianować ich przewodniczących, czuwać nad ich działalnością i w myśl postanowień niniejszej ustawy postępować z Radami szkolnemi miejscowemi zaniedbującemi swe obowiązki;
4. starać się o zakładanie nowych szkół, o regulację i rozszerzanie już istniejących, oznaczać miejscowości, mające należeć do obrębu każdej szkoły ludowej i w tym celu przeprowadzać pertraktacje i czynić wnioski do Rady szkolnej krajowej;
5. na podstawie przeprowadzonej konkurencyjnej rozprawy orzekać o potrzebie wystawienia lub rozszerzenia budynku szkolnego a względnie o najęciu ubikacji dla szkoły, tudzież o wysokości kosztów — następnie kierować wykonaniem tego orzeczenia, czuwać nad utrzymaniem budynków w należytych stanie we względzie technicznym i sanitarnym, nad zaopatrzeniem szkół w potrzebne sprzęty i przybory naukowe;
6. opiekować się funduszami szkolnymi miejscowymi, badać i zatwierdzać ich budżety i rozkładać wydatki pieniężne na obowiązanych; przechowywać papiery wartościowe, będące własnością tych funduszów, sprawdzać rachunki Rad szkolnych miejscowych z czynionych przez nie wydatków, opiekować się i zarządzać fundacyami szkolnemi o ile do tego inne władze według aktów fundacyjnych nie są powołane;
7. zarządzać funduszem szkolnym okręgowym, układać preliminarze jego dochodów i wydatków, przedkładać Radzie szkolnej krajowej jego zamknięcia rachunkowe i czynić wnioski co do zasiłków i zaliczek z funduszu szkolnego krajowego;
8. tymczasowo obsadzać opróżnione posady nauczycielskie, zarządzać zastępstwa, współdziałać w myśl ustawy w stałym obsadzaniu posad, mianować nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych i nauczycieli robót ręcznych, czynić do Rady szkolnej krajowej wnioski co do wymiaru płac, dodatków za kierownictwo, dodatków pięcioletnich, remuneracyi i płac emerytalnych i czuwać nad tem, aby nauczyciele regularnie płace swe pobierali;

9. wykonywać władzę dyscyplinarną nad nauczycielami tymczasowymi i zastępcami, przeprowadzać śledztwa dyscyplinarne przeciwko nauczycielom stałym, jeżeli Rada szkolna krajowa nie wydeleguje do tego osobnej komisji, czynić wnioski do Rady szkolnej krajowej na podstawie przeprowadzonych śledztw, udzielać urlopów o ile to nie pociąga za sobą opłacania zastępcy z funduszu szkolnego krajowego;
10. czuwać nad dalszem kształceniem nauczycieli, urządzać konferen-cye nauczycielskie, w których członkowie Rady szkolnej okręgowej mogą brać udział, starać się o zakładanie i należyte utrzymywanie bibliotek szkolnych i nauczycielskich, — tudzież o urządzenie kursów praktycznych z dziedziny gospodarstwa wiejskiego i przemysłu;
11. czuwać nad wykonaniem przymusu szkolnego, nad regularnem udzielaniem nauki i wykonywaniem dydaktyczno - pedagogicznego nadzoru;
12. oznaczać w porozumieniu z Radą szkolną miejscową czas nauki szkolnej, przestrzegając przepisanej ilości godzin, oraz czas wakacyi z uwzględnieniem miejscowych stosunków;
13. udzielać Radzie szkolnej krajowej opinii we wszystkich sprawach szkolnych i osobistych sprawach nauczycieli, czynić do Rady szkolnej krajowej wnioski i peryodyczne sprawozdania ze stanu szkół w okręgu i w tym celu utrzymywać należyty przegląd stanu szkół.

§. 29.

Zwyczajne posiedzenia Rady szkolnej okręgowej odbywają się przynajmniej raz na miesiąc.

Przewodniczący może w razie potrzeby zwołać nadzwyczajne posiedzenie, winien zaś to uczynić najpóźniej do 8 dni na wniosek dwóch członków Rady szkolnej okręgowej, albo na wezwanie Rady szkolnej krajowej.

Rada szkolna okręgowa załatwia wszelkie swe czynności kolegialnie, zwłaszcza zaś takie sprawy, o których trzeba rozstrzygać, przedkładać sprawozdania lub wnioski.

Bieżące zaś czynności, które należą ściśle do bezpośredniego zarządu, albo są tylko wykonaniem już powziętych uchwał, załatwia Wydział wykonawczy (§. 39).

Rada szkolna okręgowa ułoży regulamin swych czynności i przedłoży go Radzie szkolnej krajowej do zatwierdzenia.

§. 30.

Do prawomocności uchwał Rady szkolnej okręgowej potrzebną jest obecność więcej niż połowy członków, tudzież absolutna większość głosów obecnych.

Przewodniczący nie głosuje, tylko rozstrzyga w razie równości głosów.

Ma on prawo wstrzymać wykonanie uchwały, która według jego zdania sprzeciwia się ustawom, winien jednak bezzwłocznie przedłożyć sprawę do rozstrzygnięcia Radzie szkolnej krajowej.

Żaden z członków Rady szkolnej okręgowej nie może brać udziału w obradach i głosowaniu nad sprawami tyczącymi się interesu jego własnego lub jego krewnych i powinowatych włącznie do czwartego stopnia.

Przeciw uchwałom Rady szkolnej okręgowej odwołać się można do Rady szkolnej krajowej. Zażalenia takie wnosić należy przez Radę szkolną okręgową najpóźniej w przeciągu dni 14 od ogłoszenia uchwały i mają one moc odraczającą o ile wstrzymanie wykonania uchwały nie naraża szkoły na niepowetowaną szkodę.

§. 31.

W sprawach wymagających pospiechu, których odroczenie byłoby ze szkodą szkoły połączone, może przewodniczący w razie, gdy nie można bezzwłocznie zwołać posiedzenia Rady szkolnej okręgowej lub Wydziału wykonawczego, wydać bezpośrednio rozporządzenie, chociażby to była sprawa wymagająca kolegialnej uchwały Rady szkolnej okręgowej. Będzie wszakże obowiązany na najbliższym posiedzeniu zasięgnąć zatwierdzenia Rady szkolnej okręgowej. Jest on także obowiązany na każdym posiedzeniu zdać sprawę z wszelkich czynności Wydziału wykonawczego.

§. 32.

Dla każdego okręgu szkolnego mianuje Minister wyznań i oświaty osobnego inspektora okręgowego na podstawie ternu przez Radę szkolną krajową przedstawionego.

Jeżeli liczba szkół w okręgu przewyższa sto, należy zamianować drugiego inspektora.

Naukę religii nadzoruje władza duchowna.

§. 33.

Inspektor okręgowy jest przede wszystkim obowiązany nadzorować szkoły pod względem dydaktyczno-pedagogicznym, w tym celu peryodycznie odbywać częste wizytacje szkół, i udzielać ustnie kierownikom i nauczycielom rad i wskazówek w dydaktycznym i pedagogicznym względzie.

Podczas wizytacji winien inspektor :

1. uważać, czy Rada szkolna miejscowa a względnie jej przewodniczący wypełnia należycie swe obowiązki;
2. sprawdzać, czy przestrzegano przepisów prawnych przy przyjmowaniu i uwalnianiu dzieci ze szkoły;
3. przekonywać się o biegłości, pilności i sposobie postępowania nauczyciela w szkole i w obec rodziców, sprawdzać czy nie ma jakiego niedozwolonego ubocznego zajęcia i czy regularnie otrzymuje wszelkie zapewnione mu dochody;
4. przekonywać się o przestrzeganiu planu nauk, o używanej przez nauczyciela metodzie naukowej, o postępach dzieci w nauce i o wychowawczym wpływie szkoły, o panującej w szkole karności, porządku i czystości;

5. sprawdzać stan przyborów naukowych, wewnętrzne urządzenie i ekonomiczne stosunki szkoły.

Usterkom w każdym z tych kierunków dostrzeżonym winien inspektor o ile możliwości na miejscu za pomocą ustnych poleceń zaradzić.

Przy wizytacyi prywatnych zakładów szkolnych i wychowawczych winien inspektor okręgowy prócz dydaktyczno-pedagogicznego nadzoru uważać na to, czy zakłady te odpowiadają warunkom, pod którymi były założone i czy nieprzekraczają granic swego uprawnienia.

Inspektor szkolny okręgowy ma także przewodniczyć na okręgowych konferencyach nauczycielskich.

§. 34.

Inspektorowie szkolni okręgowi mają Radzie szkolnej okręgowej zdawać sprawę z wizytacyi szkół i z udzielonych na miejscu wskazówek i poleceń, z dołączeniem swych wniosków. Sprawozdania te mają być przedkładane Radzie szkolnej krajowej wraz z uchwałami, w skutek nich przez Radę szkolną okręgową powziętymi, a ewentualnie z wnioskami do Rady szkolnej krajowej.

§ 35.

Doradcy Rady szkolnej okręgowej (§. 25) mają prawo zwiedzać istniejące w okręgu szkoły, do których uczęszczają dzieci ich wyznania, tudzież być obecnymi przy peryodycznych wizytacyach tych szkół przez inspektorów szkolnych okręgowych, a to w celu przekonania się o stanie nauki religii dotyczącego wyznania. O spostrzeżeniach swych będą donosić Radzie szkolnej okręgowej i czynić potrzebne wnioski.

We wszystkich sprawach odnoszących się do nauki religii tych wyznań, ma Rada szkolna okręgowa zasięgać zdania doradców, którzy mogą z głosem stanowczym brać udział w obradach Rady szkolnej okręgowej nad temi sprawami.

§. 36.

Przewodniczący Rady szkolnej okręgowej przydziela poszczególne sprawy jej członkom do referowania.

Polityczna władza powiatowa opędza potrzeby kancelaryjne Rady szkolnej okręgowej, dostarcza jej pomieszczenia i pomocniczych sił kancelaryjnych tak, aby inspektor szkolny okręgowy prócz spraw specjalnie dydaktyczno-pedagogicznych niebył obciążony czynnościami biurowymi i mógł przeważnie czas swój poświęcić wizytowaniu szkół.

W miastach tworzących osobny okręg szkolny opędza te potrzeby gmina.

Polityczna władza powiatowa obowiązana jest wykonywać uchwały Rady szkolnej okręgowej bez względu na to, czy Rada szkolna okręgowa znajduje się w jej siedzibie lub nie.

§. 37.

Etat i płaca inspektorów szkolnych okręgowych ustanowione będą na właściwej drodze.

§. 38.

W imieniu Rady szkolnej okręgowej załatwiać będzie bieżące jej czynności Wydział wykonawczy, do którego należą:

- a) przewodniczący;
- b) jego zastępca;
- c) inspektor szkolny okręgowy.

Nieobecność któregoś z członków Wydziału wykonawczego, o ile niebyła spowodowana winą przewodniczącego, nie wstrzymuje czynności tegoż Wydziału.

§. 39.

Przewodniczący Rady szkolnej okręgowej ma prawo zwiedzać szkoły całego okręgu; delegaci Rad powiatowych i Rady gminnej szkoły swego powiatu, a względnie miasta, duchowni zaś członkowie Rady szkolnej okręgowej szkoły, do których uczęszczają dzieci ich wyznania lub obrządku. Rada szkolna okręgowa ma prawo wydelegować każdego ze swoich członków do nadzwyczajnej wizytacji szkół. Po każdej wizytacji winni członkowie Rady szkolnej okręgowej zdać jej sprawę ze swych spostrzeżeń, nie mają atoli prawa udzielać swych uwag bezpośrednio nauczycielom.

§. 40.

Członkowie Rady szkolnej okręgowej sprawują swoje czynności bezpłatnie i mają tylko prawo do zwrotu kosztów podróży z powodu posiedzeń tejże Rady, tudzież z powodu otrzymanego polecenia do wizytacji szkół.

O zwrocie kosztów i dyetach członków Rady szkolnej okręgowej stanowi ustawa państwowa z d. 30. marca 1879. Dz. pr. p. Nr. 19.

§. 41.

Wszelkie sprzeczne z tą ustawą przepisy znoszą się.

§. 42.

Wykonanie tej ustawy polecam Ministrowi wyznań i oświecenia.

I.

Projekt

(c. k. krajowej Rady szkolnej)

Ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci.

Tytuł I.

O zakładaniu publicznych szkół ludowych i o kategoriach tychże szkół.

Art. 1.

Szkoły ludowe (urządzone w myśl niniejszej ustawy) a utrzymywane w całości lub w części przez państwo, kraj, powiat lub gminę, są szkołami publicznymi. Szkoły takie przeznaczone są dla młodzieży bez różnicy wyznania.

Art. 2.

Publiczna szkoła ludowa ma być zaprowadzoną wszędzie, gdzie podług przeciętnego z pięciu lat obliczenia znajdzie się przynajmniej 40 dzieci w wieku szkolnym, któreby w przeciwnym razie musiały chodzić do szkoły oddalonej więcej niż trzy kilometry od miejsca ich zamieszkania.

Art. 3.

Wszystkie szkoły ludowe, urządzone w myśl tej ustawy, są etatowymi i dzielą się na szkoły pospolite i szkoły wydziałowe. Szkoły wydziałowe są albo odrębne, t. j. trzyklasowe, albo połączone z szkołą pospolitą. Szkoły pospolite są samoistne lub posiłkowe.

Art. 4.

W razie gdy wymaga tego miejscowa potrzeba, można ze szkołą ludową połączyć zakład wychowawczy dla dzieci niedoszłych jeszcze do wieku szkolnego (ochronkę, ogródek Froeblovski i t. p.), jak niemniej kursa, w których udzielać się będzie wiadomości powszechnie potrzebnych w zawodach praktycznych, jako to: rolniczym, rękodzielniczym i t. d.

Art. 5.

Liczba nauczycieli w publicznej szkole ludowej ma się stosować do liczby uczniów. Jeżeli liczba uczniów w trzech po sobie następujących latach przewyższała 80, należy postarać się o drugiego nauczyciela, gdy ta liczba dojdzie do 160, o trzeciego i w tym stosunku dalej. Wolno jednakże gminie lub kilku gminom, włączonym do obrębu jednej szkoły, podnieść w swej szkole liczbę nauczycieli po za ten wymiar, byle przyjęły na siebie obowiązek opędzenia wyłącznie z własnych środków wynikającej ztąd zwyczajki kosztów.

Art. 6.

W każdym powiecie administracyjnym ma być przynajmniej jedna pospolita szkoła ludowa o czterech lub więcej nauczycielach. Szkoły wydzielone będą urządzane w miarę potrzeby.

Art. 7.

W szkołach posiłkowych udzielają nauki nauczyciele szkoły sąsiedniej lub ustanowieni dla tych szkół osobni nauczyciele młodszy, należący do etatu najbliższej szkoły sąsiedniej.

Utworzenie takich szkół może nastąpić tylko w następujących wypadkach:

- a) Jeżeli najbliższa szkoła ludowa nie jest wprawdzie więcej nad trzy kilometry odległą, lecz w skutek miejscowych przeszkód, czy to stale czy to na dłuższy przeciąg czasu mniej dostępną, majątkowe zaś stosunki mieszkańców nie wystarczają na założenie osobnej szkoły ludowej.
- b) Jeżeli odległość od najbliższej szkoły przenosi wprawdzie trzy kilometry, a tem samem należałoby w myśl art. 2. założyć osobną szkołę, lecz ani liczba dzieci nie przenosi 60, ani zasoby miejscowe, ani też przeznaczone na cele szkolnictwa ludowego fundusze okręgowe i krajowe nie wystarczają, aby z nich można utrzymać tam osobną szkołę; skoro pozwolą na to zasoby miejscowe, należy zamienić szkołę posiłkową w szkołę samoistną.

Art. 8.

Szkoła posiłkowa powinna być w związku z jedną z najbliższych szkół samoistnych i pod nadzorem jej kierownika. Kilka szkół posiłkowych może w ten sposób zostawać w związku z jedną i tą samą szkołą samoistną.

Art. 9.

Gdzie tylko wystarczają na to zasoby miejscowe, należy urządzić osobne szkoły żeńskie, lub przynajmniej oddzielną dla dziewcząt naukę. Podział taki musi nastąpić w klasie 5tej i 6tej szkół pięcio- i sześcioklasowych. Niemniej należy podzielić szkołę na dwie szkoły osobne, dla chłopców i dla dziewcząt, jeśli w ostatnich pięciu latach następujących po sobie, napływ uczniów i uczennic do niej był tak wielki, że musiano z więcej niż połowy klas tworzyć współrzędne oddziały. W klasach, w których chłopcy bądź osobno, bądź łącznie z dziewczętami

pobierają naukę, mogą nauczycielki nauczać tylko dzieci będące w pierwszych czterech latach nauki szkolnej.

Art. 10.

Rokowania w sprawie założenia lub urządzenia publicznych szkół ludowych przeprowadza Rada szkolna okręgowa. Wszystkie okoliczności założenia lub urządzenia szkoły dotyczące, sprawdzi komisya po wysłuchaniu stron interesowanych, a jeżeli tego wymagać będzie potrzeba, przez oględziny na miejscu; wywód słowny (protokół) komisji będzie podstawą następnych orzeczeń.

Art. 11.

Rada szkolna okręgowa ma sporządzić i utrzymywać w ciągłej ewidencji dokładne opisanie wszystkich podległych jej publicznych szkół ludowych, wykazujące każdorazowy stan tych szkół, ich uposażenie, kwoty podatków bezpośrednich przez strony należące do konkurencyi opłacane, uzdolnienie nauczycieli i liczbę dzieci tak uczęszczających do szkoły, jak będących w wieku szkolnym.

W związku z tem opisaniem utrzymywać ma Rada szkolna okręgowa ewidencję, gdzie i jakiej kategorii szkoły potrzeba, ile strony obowiązane są w stanie łożyć na szkoły, gdzieby należało połączyć ze sobą gminy lub części gmin w taki sposób, aby każda gmina lub osada należała do pewnej szkoły.

Art. 12.

Rady szkolne będą miały zawsze na uwadze, że nie należy powiększać liczby szkół z uszczerbkiem lepszemu urządzeniu już istniejących i że przy zakładaniu szkół tej samej kategorii należy przyznać pierwszeństwo tym, których utrzymywanie najmniej obarcza fundusze okręgowe lub krajowe, przeznaczone na cele szkół ludowych.

Jedynie ważne stosunki miejscowe mogą usprawiedliwić wyjątki od powyższego pravidła. Gdzie prywatna szkoła ludowa czyni zadość potrzebie, tam nie zachodzi konieczność założenia publicznej szkoły ludowej.

Art. 13.

Publiczna szkoła ludowa może być zwinięta jedynie za przyzwoleniem Rady szkolnej krajowej.

Tytuł II.

O funduszach szkolnych.

Art. 14.

Koszta założenia i utrzymania publicznych szkół ludowych, których urządzenie przepisują art. 1. 5. i 6. tej ustawy, ciężą w pierwszym rzędzie na gminach miejscowych, położonych w obrębie szkolnym.

Obszary dworskie, należące z jedną z tych gmin do tej samej gminy podatkowej, przyczyniają się do kosztów założenia i utrzymania szkół w gminie w stosunku określonym bliżej w tej ustawie, jeżeli nie utrzymują u siebie własnym nakładem szkoły ludowej, dostępnej dla dzieci bez różnicy wyznania.

W razie gdy zasoby miejscowe nie wystarczają, przychodzi z pomocą w ponoszeniu owych kosztów w drugim rzędzie okręg szkolny, a wtrzcim kraj.

Art. 15.

Dla każdej szkoły ma istnieć osobny fundusz szkolny miejscowy. Jeśli w tej samej gminie jest więcej szkół, fundusz szkolny miejscowy może być dla nich wspólnym.

Prócz tego ma istnieć osobny fundusz szkolny okręgowy w każdym okręgu szkolnym, tudzież osobny fundusz krajowy.

Art. 16.

Do funduszu szkolnego miejscowego należą nadane szkole lub na rzecz jej nabyte grunta, budynki, sprzęty, kapitały pieniężne, jakoteż prawa wszelkiego rodzaju, i stanowią jego majątek.

Do funduszu tego wpływają:

- a) wszystkie dochody z majątku szkolnego;
- b) dobrowolne datki z ofiary gmin, korporacji, instytucyj lub osób prywatnych na rzecz szkoły miejscowej;
- c) ściągnięte kary pieniężne za nieposyłanie dzieci do szkoły, za nieprzyjęcie wyboru do Rady szkolnej miejscowej, tudzież za zaniedbywanie obowiązków ze strony przewodniczącego i członków Rady szkolnej miejscowej;
- d) dodatki do podatków w myśl art. 19. i 21.

Z powyższych przychodów przypadają dochody pod a) i b) wyszczególnione na płace nauczycieli, dochody zaś pod c) wymienione na wydatki w art. 21. wskazane.

Dochody jednak pod a) i b) wymienione mogą być użyte także i na inne cele szkolne, a mianowicie na potrzeby w art. 21. wskazane, jeżeli po pokryciu płac nauczycieli okaże się nadwyżka w tych dochodach, albo w razie gdy one całkowicie lub w części, już na mocy zapisu były na te cele przeznaczone.

Art. 17.

Zobowiązania do ofiar na rzecz szkoły miejscowej, przyjęte dawniej przez gminy, korporacje, instytucje lub osoby prywatne, pozostają nadal w swej mocy.

Datki w naturze, przeznaczone na utrzymanie nauczyciela, mogą być zamienione na datki pieniężne, a to na zasadzie przeciętnych cen najbliższego miejsca targowego, z pięciolecia poprzedzającego zamianę. Jeżeli zaś nauczyciel datki te w naturze pobiera, ma być ich wartość oznaczona na podstawie przeciętnych cen najbliższego miejsca targowego z pięciolecia poprzedzającego organizację dotyczącej szkoły.

Art. 18.

W publicznych szkołach ludowych nauka jest bezpłatną.

Art. 19.

Jeżeli wymienione w art. 16. pod a) i b) dochody miejscowego funduszu szkolnego, przeznaczone w myśl powołanego artykułu przede-

wszystkiem na opłacanie nauczycieli, nie wystarczają na pokrycie płac nauczycieli, obowiązane są gminy i obszary dworskie, wcielone do obrębu szkoły, do wnoszenia na ten cel do miejscowego funduszu szkolnego dodatków pieniężnych (art. 16. lit. d), a to: gminy aż do wysokości 12% podatków bezpośrednich w każdej z nich opłacanych, a obszary dworskie aż do wysokości 4% podatków bezpośrednich opłacanych w ich obrębie, każde z nich jednak o tyle, o ile by to co na mocy dawniejszych zobowiązań uiszcza na utrzymanie nauczyciela, bądź w naturze, bądź w gotówce, nie dorównało oznaczonym powyżej procentom.

W każdym jednak razie obszar dworski przyczynia się do pokrycia niedoboru tylko w trzeciej części tego, do czego był obowiązany w miarę swych podatków bezpośrednich, gdyby należał do związku gminy.

Art. 20.

Co do tych miast i miasteczek, które posiadają własny majątek zakładowy, orzeka Rada szkolna krajowa, po wysłuchaniu zdania Wydziału krajowego, czyli i jaki zasiłek ma im być przyznany z funduszu szkolnego okręgowego lub krajowego na opłacenie nauczycieli.

Art. 21.

Oprócz wydatku na płace nauczycieli, ma fundusz szkoły opędzać jeszcze następujące potrzeby:

1. Wystawienie, zakupno lub najem odpowiedniego budynku szkolnego, wraz z pomieszkaniem dla nauczycieli, o ile im służy do tego prawo, z gruntem na szkółkę owocową i pasieką, tudzież miejscem na ćwiczenia gimnastyczne.

2. Zaopatrzenie budynku szkolnego we wszelkie potrzebne sprzęty.

3. Utrzymanie w należytych stanie budynku szkolnego, sprzętów, ogrodu, pasieki i miejsca na ćwiczenia gimnastyczne, tudzież opału, oświetlenie i obsługę budynku szkolnego.

Wszystkie wydatki na powyższe potrzeby ponoszą właściwe gminy, o ile te wydatki nie znajdują pokrycia w przeznaczonym na to specjalnie majątku szkolnym, lub w przeznaczonych specjalnie na te cele w myśl art. 16. dochodach miejscowego funduszu szkolnego, albo nie są pokryte na podstawie zobowiązań trzecich osób.

Obszar dworski w obrębie gminy położony przyczynia się do tych wydatków tylko jedną trzecią tego, do czego byłby zobowiązany, gdyby należał do gminy.

Na opędzenie wydatków powyżej pod 1. 2. 3. wymienionych, mogą być udzielane gminom z funduszu szkolnego okręgowego lub krajowego zasiłki beczwrotne lub zaliczki, które po upływie pewnego czasu mogą być zwrócone naraz lub ratami.

Art. 22.

Jak należy stawiać i urządzać i w jakie sprzęty zaopatrywać budynki szkolne, przepiszą osobne instrukcje Rady szkolnej krajowej, która ku temu zażądać może w razie potrzeby pomocy technicznych urzędników państwa, kraju i gmin, w których obrębie znajduje się szkoła.

Instrukcje te będą układane z uwzględnieniem miejscowych sposobów budowania.

Art. 23.

Utrzymanie konfesyjnych albo innych szkół prywatnych nie uwalnia od obowiązków, które niniejsza ustawa wkłada na wszystkich mieszkańców kraju, bez różnicy wyznania i obrządku. (Art. 14.)

Art. 24.

Dodatki pieniężne od gminy na cele szkolne pokrywane być mają w taki sam sposób, w jaki się pokrywają inne wydatki pieniężne na gminie ciężące.

Wyłączenia od opłat na rzecz gminy przewidziane w §. 83. ustawy gminnej, nie mają zastosowania co do opłat na cele szkolne.

Art. 25.

Dodatki do podatków na cele wskazane w art. 19. nie podlegają ograniczeniom przepisany w §. 80. ustawy gminnej.

Dodatki do podatków na cele wymienione w art. 21. wymagają zatwierdzenia Wydziału powiatowego, a to co do wydatków tamże pod 3. wymienionych, o ile przekraczają rocznie 25%, a jeśli chodzi o wydatki w ustępach 1. i 2. art. 21. wymienione, o ile przekraczają 50%.

Art. 26.

Rada szkolna miejscowa czuwa nad utrzymaniem w całości i w należytem stanie gruntów, budynków i sprzętów, należących do funduszu szkolnego miejscowego, i pobiera datki w naturze wpływające do tego funduszu, kapitały funduszu szkolnego miejscowego, czy to w gotówce, czy w papierach wartościowych, przechowuje kasa funduszu szkolnego okręgowego.

Do kasy tej wpływają wszelkie pieniężne przychody funduszu szkolnego miejscowego, a poborem ich od stron konkurujących zajmują się bezpośrednio c. k. urzędy podatkowe.

Wyплаты pieniężne uskutecznia kasa funduszu szkolnego okręgowego na polecenie Rady szkolnej okręgowej.

Rada szkolna okręgowa może jednak poruczyć załatwianie rachunków i kasowości funduszu szkolnego miejscowego, kasie gminnej położonej w obrębie szkolnym.

Art. 27.

Rada szkolna miejscowa układa corocznie preliminarz wydatków funduszu szkolnego miejscowego na cele w art. 21. wskazane i przedkłada go z odpisem protokołu obrad do zatwierdzenia Radzie szkolnej okręgowej, która ma prawo wstawić w budżet funduszu szkolnego miejscowego kwoty przypadające z mocy ustawy na strony konkurujące, a do budżetu nie wstawione.

Przeciw wstawieniu do zatwierdzonego przez Radę szkolną okręgową preliminarza kwoty na cele wymienione w art. 21. pod l. 1. dozwolony jest gminom i obszarom dworskim rekurs do Rady szkolnej krajowej, zaś wydatki wymienione pod l. 2. i 3. tego artykułu mają

być bezwarunkowo pokryte według preliminarza zatwierdzonego przez Radę szkolną okręgową.

Jeżeli do rozpoczęcia roku, dla którego preliminarz został sporządzony, nie poczynią strony lub Rada szkolna okręgową jakich zarzutów, preliminarz uważa się za zatwierdzony.

Art. 28.

Fundusz szkolny miejscowy ma charakter funduszu publicznego. Należytości tego funduszu wypływające z ustawy, lub objęte prawomocnymi orzeczeniami władz szkolnych, ściągane będą w drodze egzekucyi politycznej.

Art. 29.

Do funduszu szkolnego okręgowego wpływają:

- a) przychody pieniężne miejscowych funduszy szkolnych, przeznaczone na opłacanie nauczycieli (art. 19. 21. i 26.);
- b) zapisy i darowizny;
- c) dodatki do podatków uchwalane na cele szkolne przez Rady powiatowe;
- d) zasiłki z funduszu szkolnego krajowego.

Z funduszu szkolnego krajowego wypłacne będą:

1. pieniężne pobory nauczycieli publicznych szkół ludowych;
3. wydatki na przybory szkolne, biblioteki, na koszta okręgowych konferencyj nauczycielskich i inne wydatki, których wymaga wspólne dobro szkół całego okręgu.

W gminie stanowiącej przez się okręg szkolny, fundusz szkolny miejscowy jest oraz funduszem szkolnym okręgowym.

Art. 30.

Do zasiłków na rzecz pojedynczych powiatów z funduszu szkolnego krajowego, ma fundusz szkolny okręgowy dopiero wtenczas prawo, jeżeli powiat, dla którego szkół potrzeba zasiłku, wróci do niego ogół dodatków, przynajmniej 4% podatków bezpośrednich wynoszący.

Art. 31.

Które kasy i kiedy w zastępstwie kasy szkolnej okręgowej zająć się mają pobieraniem dochodów i wypłatą należytości im wyłącznie przekazanych, określa ustawa państwowa z dnia 11. Maja 1871. r. (D. ust. p. Nr. 47.)

Art. 32.

Darowizn, zapisów i fundacyj prywatnych, przeznaczonych na pewne tylko szkoły, lub uczynionych pod wyraźnie zastrzeżonymi warunkami, nie wolno używać w inny sposób i na inne cele.

Art. 33.

Funduszem szkolnym okręgowym zarządza Rada szkolna okręgową pod nadzorem Rady szkolnej krajowej i podług jej instrukcyi.

Fundusz szkolny okręgowy ma wszelkie prawa funduszu publicznego, a należytości jego wypływające z ustawy można ściągnąć drogą egzekucyi politycznej.

Art. 34.

Fundusz szkół normalnych rozdzielony dawniej na galicyjski i krakowski, tworzy wspólny fundusz szkolny krajowy Królestwa Galicyi i Lodomerji łącznie z Wielkiem Księstwem Krakowskiem. To połączenie nie uwłącza jednak prawom i obowiązkom, wpływającym ze specjalnych tytułów jednego lub drugiego funduszu.

Art. 35.

Do funduszu szkolnego krajowego wpływają:

- a) przychody majątku zakładowego;
- b) dodatek do byłego funduszu szkół normalnych, wypłacany ze skarbu państwa;
- c) dochody z innych źródeł, przeznaczone na to osobnemi ustawami;
- d) zapisy i darowizny osób prywatnych, korporacyj lub instytucyj;
- e) zasiłek z funduszu krajowego, który na ten cel zamieszczany będzie corocznie w budżecie krajowym.

Art. 36.

Wydział krajowy zarządza funduszem szkolnym krajowym, a Rada szkolna krajowa rozporządza jego przychodami w granicach zakreślonych corocznym preliminarzem.

Art. 37.

Z funduszu szkolnego krajowego opędzane będą wydatki na szkoły ludowe, które według niniejszej ustawy nie są nałożone na fundusze szkolne miejscowe lub okręgowe. Do tych należą:

- a) dodatki do płacy, przyznawane co lat pięć nauczycielom szkół ludowych;
- b) zasiłki udzielane funduszowi emerytalnemu;
- c) zasiłki udzielane funduszom szkolnym okręgowym;
- d) potrzeby szkół ludowych w kraju ogólnej natury.

Art. 38.

Fundusz szkolny krajowy będzie wypłacał szkolnemu funduszowi emerytalnemu roczny zasiłek w kwocie, równąjącej się przynajmniej wydatkowi, jaki w latach 1871, 1872 i 1873 ponosił przeciętnie fundusz szkół normalnych na cele tego rodzaju.

Art. 39.

Rada szkolna krajowa użyje corocznie sumy stosownej z funduszu szkolnego krajowego na ogólne potrzeby szkolnictwa ludowego, jako to: na zakupno książek, przyborów i okazów szkolnych, na nadzwyczajne nagrody, remuneracye i zapomogi, na koszta podróży dla nauczycieli wysłanych w celach naukowych za granicę, na wynagradzanie wędrownych nauczycieli sadownictwa, pszczelnictwa i t. p., na krajowe konferencye nauczycielskie i t. p.

Art. 40.

Rada szkolna krajowa uwzględniwszy potrzeby pojedynczych okręgów szkolnych, udziela im stosownego zasiłku w razach ustawą wskazywanych.

Celem uzyskania takiego zasiłku winna każda z Rad szkolnych okręgowych, ułożyć wcześniej preliminarz roczny swych przychodów i wydatków i przesłać go Radzie szkolnej krajowej do zatwierdzenia. Bliższe szczegóły wskaże instrukcja Rady szkolnej krajowej. W przypadkach szczególnie na uwzględnienie zasługujących, może Rada szkolna krajowa udzielać nadzwyczajnych zapomóg funduszom szkolnym miejscowym z funduszu szkolnego krajowego.

Tytuł III.

O uczęszczaniu do szkoły.

Art. 41.

Obowiązek uczęszczania do szkoły poczyna się z ubiegającym szóstym, a ustaje z ubiegającym dwunastym rokiem życia. Wszystkie dzieci będące w tym wieku, winny uczęszczać do publicznej szkoły ludowej.

Stale uwolnione są dzieci, które:

- a) albo uczęszczają do szkół wyższych;
- b) albo z powodu ułomności bądź cielesnych, bądź też umysłowych, nie mogą korzystać z nauki udzielanej w szkole publicznej;
- c) albo wykażą, iż pobierają naukę stosowną w domu lub w jakim zakładzie prywatnym.

Warunki czasowego uwolnienia dzieci od uczęszczania do szkoły określi bliżej regulamin dla szkół ludowych.

Art. 42.

Rada szkolna miejscowa uwalnia dzieci należące do jednej z wymienionych powyżej kategorii od obowiązku uczęszczania do szkoły, a jeśliby zachodziła w tej mierze jaka wątpliwość, winna rzecz sprawdzić i w razie przekonania się o nieprawdziwości podanych okoliczności, postąpić według przepisów zawartych w art. 46. niniejszej ustawy.

Za nieprawne uwalnianie dzieci od uczęszczania do szkoły odpowiadają członkowie Rady szkolnej miejscowej tak samo jak w ogóle za zaniebdywanie obowiązków swoich.

Art. 43.

Jeżeli uczeń z upływem dwunastego roku życia nie wykaże dostatecznego postępu w przepisanej dla szkół ludowych nauce, natenczas obowiązek uczęszczania do szkoły ludowej przedłuża się aż do dwóch lat dalszych najwyżej.

Art. 44.

Po ukończeniu szkoły ludowej powinien każdy uczeń (uczennica) pobierać w niej przez trzy lata naukę uzupełniającą. Od obowiązku uczęszczania na naukę uzupełniającą uwolnione są dzieci, przy których zachodzą wymienione w art. 41. powody stałego uwolnienia od uczęszczania do szkoły.

Art. 45.

Corocznie przed rozpoczęciem roku szkolnego sporządzi Rada szkolna miejscowa przy pomocy zwierzchności gminnych i urzędów metrykalnych, spis dzieci obowiązanych do uczęszczania do szkoły według postanowień art. 40. i 42., a w obrębie szkolnym zamieszkałych, a to bez względu na ich przynależność do gminy lub na różnicę wyznania albo obrządku, i zestawí w tym spisie osobno dzieci uwolnione od uczęszczania do publicznej szkoły ludowej bądź stale, bądź czasowo.

Również sporządzi Rada szkolna miejscowa taki sam spis uczniów (uczennic) obowiązanych do uczęszczania na naukę uzupełniającą w myśl art. 43., i wręczy po jednym egzemplarzu obu spisów nauczycielowi zawiadującemu szkołą.

Jeżeli w ciągu roku szkolnego dziecko zmieni miejsce pobytu, ma być wpisane do spisu obowiązanych do nauki szkolnej w tej gminie, w której zamieszkało.

Art. 46.

Nauczyciel zawiadujący szkołą winien czuwać, aby dzieci obowiązane do pobierania nauki szkolnej rzeczywiście uczęszczały do szkoły. Z upływem pierwszego tygodnia po rozpoczęciu roku szkolnego wykaże Radzie szkolnej miejscowej dzieci objęte spisami (art. 44.), które nie wstąpiły jeszcze do szkoły, a to celem upomnienia rodziców, ich zastępców i opiekunów ze strony Rady szkolnej miejscowej, następnie zaś przedkładać będzie z końcem każdego miesiąca Radzie szkolnej miejscowej wykaz dzieci zaniedbujących szkołę.

Art. 47.

Rada szkolna miejscowa karać będzie rodziców, opiekunów lub ich zastępców za nieposyłanie do szkoły dzieci obowiązanych uczęszczać do niej (art. 41. 43. 44.).

- a) kto ukrywa dziecko przed spisem (art. 44.) lub podał okoliczności nieprawdziwe, aby uwolnić je od uczęszczania do szkoły, karany będzie grzywną od 1—10 zł. albo aresztem od 1—3 dni;
- b) kto nie odda dziecka do szkoły w trzy dni po udzielonem mu w myśl art. 45. upomnieniu, karany będzie grzywną od 1—10 zł. lub aresztem od 1—3 dni; w razie zaś dalszego oporu grzywnami aż do 50 zł. lub aresztem do dni 14.

W wypadkach przewidzianych w §§. 176. i 177. ustawy cywilnej, należy uczynić doniesienie do właściwych sądów;

- e) kto w ciągu roku szkolnego bez słusznych powodów nie posyła dziecka do szkoły i z tego powodu upomniany został przez Radę szkolną miejscową, karany będzie za każdą następną nieusprawiedliwioną przerwę w uczęszczaniu dziecka jego do szkoły grzywnami od 50 ct. do 5 zł. albo aresztem od 3—24 godzin, którą to karę podwoić można, jeśli przerwy następują częściej w tem samym półroczu szkolnem.

Postępowanie karne w powyższych wypadkach ma być przeprowadzone podług rozporządzenia ministeryalnego z 30. września 1857.

Art. 48.

Wykonanie kary należy do zwierzchności gminnej. Rada szkolna miejscowa przedkłada co trzy miesiące Radzie szkolnej okręgowej wykazy dzieci zaniedbujących szkołę, udzielone jej w myśl art. 45. przez nauczyciela, dalej wykaz kar nałożonych, a w końcu wykaz kar przez zwierzchność gminną wykonanych.

Rada szkolna okręgowa bada te wykazy i w razie gdyby zwierzchności gminne zaniedbywały swe obowiązki, zarządza stosowne przeciw nim kroki.

Art. 49.

Z wejściem w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą wszystkie dawniejsze ustawy i przepisy, które z jej postanowieniami nie są zgodne, albo których miejsce ona ma zająć.

Art. 50.

Wykonanie tej ustawy polecam mojemu Ministrowi wyznań i oświecenia.

II.

Projekt

(C. k. krajowej Rady szkolnej.)

ustawy o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego
w publicznych szkołach ludowych.

Tytuł I.

O mianowaniu nauczycieli.

Art. 1.

Posady nauczycielskie w publicznych szkołach ludowych nadaje stale Rada szkolna krajowa a to :

- a) na podstawie ternu przedstawionego przez Radę szkolną okręgową, która je ułoży po wysłuchaniu miejscowej Rady szkolnej;
- b) na podstawie prezenty udzielonej przez uprawnione do tego gminy i osoby (art. 2.)

Tymczasem nadawanie posad nauczycielskich, należy do Rad szkolnych okręgowych.

Art. 2.

Jeżeli gmina utrzymuje szkołę wyłącznie własnym nakładem, służy jej prawo prezentowania nauczyciela.

Jeżeli gmina z obszarem dworskim, lub kilka gmin z jednym lub kilkoma obszarami dworskimi utrzymują szkołę wyłącznie własnym nakładem, natenczas służy im wspólnie prawo prezentowania nauczyciela. Jeżeliby zgodna prezenta nie została przedłożoną w terminie przepisany, natenczas Rada szkolna okręgową przedstawia kandydatów według art. 1. lit. a.

Dawniejsze prawa prezentowania nauczycieli przyznane na podstawie aktów fundacyjnych osobom, które przyczyniły się do zakładowego majątku szkoły alboważ przynajmniej w $\frac{1}{10}$ części przyczyniają się stale do ogólnych rocznych wydatków na szkołę, pozostają i nadal w swej mocy.

Gminom jednak służyć może to prawo tylko pod warunkiem w ustępie pierwszym niniejszego artykułu określonym.

Art. 3.

Skoro opróżni się posada nauczycielska w jakiej publicznej szkole ludowej, winna Rada szkolna miejscowa bezzwłocznie zawiadomić o tem Radę szkolną okręgową, która ogłosi konkurs najdalej do dni 14. Obwieszczenie konkursowe powinno być zamieszczone w dzienniku urzędowym.

W konkursie należy :

- a) wyrazić miejsce i kategorią posady, połączone z nią korzyści, nakoniec stopień uzdolnienia wymaganego, którego dowody wraz z podaniem mają być wniesione do Rady szkolnej okręgowej;
- b) oznaczyć do wnoszenia podań termin 6. tygodniowy licząc od pierwszego umieszczenia konkursu w dzienniku urzędowym.

Kandydaci będący już w służbie mają wnosić podania swoje za pośrednictwem tych Rad szkolnych okręgowych, pod których są zwierzchnictwem.

Art. 4.

Rada szkolna okręgowa zbiera wszystkie podania. Jeżeli się znajdują takie pomiędzy niemi, które nie są zaopatrzone w potrzebne dowody, lub też pochodzą od kandydatów, przeciw którym świadczą udowodnione postęпки niemoralne lub zdrożności, narażające mianowanego nauczyciela na usunięcie z posady, to podanie takie przedewszystkiem odrzuca.

Z reszty podań układa Rada szkolna okręgowa listę kompetentów według formularza przepisanego przez Radę szkolną krajową i przedkłada ją po wysłuchaniu miejscowej Rady szkolnej z propozycją terna, a w wypadkach art. 2. z prezentą uprawnionych do niej krajowej Radzie szkolnej, załączając podania kompetentów z dokumentami.

Art. 5.

Rada szkolna miejscowa przedłożyć ma opinię a uprawnieni do prezentowania — prezentę, najdalej do czterech tygodni od dnia doręczenia im listy kompetentów okręgowej Radzie szkolnej, gdyż w przeciwnym razie okręgowa Rada szkolna przedłoży propozycją terna krajowej Radzie szkolnej z pominięciem Rady szkolnej miejscowej, a względnie uprawnionych do prezentowania.

Art. 6.

Rada szkolna krajowa mianuje nauczyciela na podstawie terna a względnie prezenty i wydaje mu patent nominacyjny. Równocześnie poleci aby nowo mianowany nauczyciel wykonał przysięgę przed delegatem Rady szkolnej okręgowej według przepisanej roty i zarządzi wprowadzenie go do szkoły, tudzież w używanie należytości przywiązanych do posady.

Jeżeli Rada szkolna krajowa uzna, że kandydat prezentowany nie jest odpowiedni, w takim razie zwróci akta Radzie szkolnej okręgowej z przytoczeniem powodów, dla których przedstawionemu patentu nominacyjnego odmawia i wezwie Radę szkolną okręgową, by zażądała przedstawienia godniejszego kandydta z pośród ubiegających się. Gdy powtórnie czy to ten sam czy też inny na tę posadę nieodpowiedni zostanie przedstawiony, natenczas Rada szkolna krajowa zamianuje jednego z poleconych przez Radę szkolną okręgową. Jeżeli Rada szkolna krajowa uzna, że terno kandydatów przez Radę szkolną okręgową przedstawione (art. 1. ustęp a.) jest nieodpowiednie, zwróci je Radzie szkolnej okręgowej do przedstawienia innego terna a ostatecznie zamianować może i z po za terna, jeżeli żadnego z pomiędzy umieszczonych w ternie kandydatów nie uzna za odpowiedniego.

Art. 7.

Jeżeli dla braku odpowiedniej liczby kompetentów nie mogło by być ułożone teruo, natenczas uprawnieni do prezentowania a względnie władze szkolne uczynią wybór do nominacyi i z mniejszej liczby kompetentów.

Art. 8.

W szkołach o dwóch lub więcej klasach postanawia Rada szkolna krajowa na wniosek Rady szkolnej okręgowej, który z mianowanych nauczycieli ma pełnić stale obowiązki kierownika szkoły. Kierowników prowizorycznych wyznacza Rada szkolna okręgowa.

Art. 9.

Każde mianowanie nauczyciela jakiegokolwiek kategorii dokonane w sposób powyższy jest stałem. Nie wyklucza ono przecie możności przenoszenia nauczycieli z względów służbowych na inne posady i to tak mianowanych z terny, jak mianowanych na podstawie prezenty.

Nauczyciela przeniesionego z urzędu lub za karę nie można umieszczać na posadzie, której nadanie zależy od prezenty.

Art. 10.

Nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych i nauczycielki robót ręcznych mianuje Rada szkolna okręgowa, jeżeli ci, którzy łożą fundusze na ich utrzymanie nie zastrzegli sobie prawa prezentowania.

Tytuł II.

O placach i innych służbowych korzyściach nauczycieli.

Art. 11.

Roczne płace nauczycieli publicznych szkół ludowych dzielą się na następujące klasy :

A. w szkołach pospolitych :

I. klasa we Lwowie i w Krakowie 800 zł.

- II. klasa w w miastach i miasteczkach z ludnością po nad 10.000 — 600 zł.
- III. klasa w miastach i miasteczkach z ludnością od 6000 do 10.000 — 500 zł.
- IV. klasa w miastach i miasteczkach z ludnością od 2000 do 6000 zł. — 450 zł.
- V. klasa we wszystkich innych gminach 360 zł.
- B. w szkołach wydziałowych, osobnych i w wyższych trzech klasach szkół wydziałowych połączonych z gminami:
 - I. klasa we Lwowie i Krakowie 1000zł.
 - II. klasa w gminach z ludnością po nad 10.000 — 800 zł.
 - III. klasa w gminach z ludnością od 6000 do 10.000 — 700 zł.
 - IV. klasa w gminach z ludnością niżej 6000 — 600 zł.

Podział ten uskutecznia Rada szkolna krajowa i rewiduje po ogłoszeniu rezultatów każdorazowego spisu ludności kraju.

Art. 12.

Wszystkie powyższe kwoty należy uważać za minimum stałych rocznych płac nauczycielskich. W uwzględnieniu szczególnych stosunków pojedynczych miejscowości może Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym podnieść płace nauczycielskie dla tych miejscowości.

Zarządzenia te wchodzi w wykonanie skoro potrzebne na to fundusze Sejm krajowy uchwali.

Art. 13.

Oprócz płacy przyznawać będzie Rada szkolna krajowa nauczycielom na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej z funduszu szkolnego krajowego dodatek pięcioletni na każde pięć lat nienagannej służby, licząc od dnia stałej nominacji przy publicznych szkołach ludowych. Dodatek ten wynosi dla wszystkich stałych nauczycieli szkół wydziałowych bez różnicy tudzież dla nauczycieli szkół ludowych gminnych, objętych wyżej w klasie I. i II. — 50 zł., dla nauczycieli w gminach klasy III. — 40 zł., dla nauczycieli w gminach klasy IV. — 30 zł., nakoniec dla nauczycieli gmin klasy V. i dla nauczycieli młodszych stale zamianowanych 25 zł.

Przyznawanie dodatku pięcioletniego powtarza się tylko do lat trzydziestu służby na posadzie stałego nauczyciela a wymierza się według tej kategorii do której nauczyciel w ostatnim roku pięciolecia, za które dodatek ma się przyznać, posadą swoją należy.

Nauczycielom mianowanym stale przed wejściem w życie ustawy z dnia 2. Maja 1873. Dz. ust. kraj. Nr. 251., którzy otrzymali następnie stale posady z płacą wymierzoną według przytoczonej powyżej, lub według niniejszej ustawy, należy się pierwszy dodatek pięcioletni dopiero z upływem piętnastego roku całej dotychczasowej służby lub z upływem piątego roku stałej służby na nowym etacie.

Art. 14.

Za kierownictwo pobiera dyrektor szkoły wydziałowej połączonej ze szkołą pospolitą dodatek do płacy w kwocie 200 zł. dyrektor każdej osobnej szkoły wydziałowej, jakoteż nauczyciel kierujący szkołą ludową pospolitą, należący do I. lub II. klasy płacy takież dodatek w kwocie 100 zł., zaś nauczyciel kierujący z płacą III. lub następnej klasy 50 zł. rocznie. Dodatek ten przy wymiarze emerytury tylko stałych dyrektorów a względnie stałych nauczycieli kierujących, ma być uważany za część ich płacy.

Art. 15.

W każdej szkole wydziałowej tudzież w każdej szkole ludowej pospolitej o 4, lub więcej klasach, katecheta pobierać będzie za regularne udzielanie nauki religii stałe wynagrodzenie, jeżeli liczba uczniów jego wyznania w tej szkole lub łącznie z innymi szkołami ludowymi w tej samej miejscowości, w której ma udzielać naukę religii, przynosi 100. Wynagrodzenie to wynosić ma w szkołach wydziałowych od 200 do 500 zł. a w szkołach pospolitych od 100 do 240 zł. w. a. rocznie i będzie przyznawane, jeżeli katecheta udziela nauki religii w liczbie godzin przeznaczonych na tę naukę planem szkoły i miewa nauki niedzielne i świąteczne. Jeżeli liczba ta godzin zwiększy się przez utworzenie w tejże szkole klas równorzędnych, natenczas katecheta pobierać będzie za zwiększoną liczbę godzin nauki osobne wynagrodzenie w stosunku przyznanego stałego wynagrodzenia do zwiększenia liczby godzin wymierzone.

Nauczycielom religii wyznania mojżeszowego może być wynagrodzenie za naukę religii jedynie wtedy przyznane, kiedy udowodnią, że ukończyli szkoły rabinackie i z dobrym skutkiem złożyli egzamin dla rabinów przepisany, lub że uzyskali patent kwalifikacyjny na nauczycieli szkół ludowych i zdali z dobrym skutkiem egzamin kwalifikacyjny do udzielania nauki religii.

Udzielanie nauki religii przez świeckich nauczycieli szkół ludowych wlicza się tymże do obowiązkowych godzin nauki. Wynagrodzenie za naukę religii pokrywane będzie z tych samych funduszków, z których pokrywa się płacę nauczycieli szkół ludowych. Rada szkolna krajowa po zaciągnięciu zdania władz kościelnych oznacza je w każdym poszczególnym wypadku w granicach niniejszą ustawą przepisanych bacząc na to, aby dla kilku szkół istniejących w obrębie jednej Rady szkolnej miejscowej ustanowiony był ile możliwości osobny wspólny katecheta.

Art. 16.

Płaca młodszego nauczyciela bądź stale bądź tymczasowo ustanowionego wynosi 60% płacy nauczyciela szkoły, przy której młodszy nauczyciel pełni służbę. W żadnym razie jednak nie może być niższą od 250 zł.

Art. 17.

Każdemu dyrektorowi kierownikowi szkoły, tudzież nauczycielowi (także młodszemu nauczycielowi), który sam jeden w szkole naucza, należy się stosowne wolne mieszkanie ile możliwości w budynku szkolnym. W braku pomieszkania należy im się z funduszu szkolnego miejscowego wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada szkolna okręgowa, w każdym szczególnym wypadku porozumiewszy się ze stronami do dostarczenia pomieszkania nauczycielowi obowiązanymi.

Art. 18.

W razie potrzeby tymczasowego zastępstwa nauczyciela pobiera zastępca odpowiednią płacę młodszego nauczyciela (art. 16). Zastępca będący nauczycielem tej samej szkoły pobiera za każdą godzinę nauki po nad obowiązkowych 30 godzin tygodniowo $\frac{1}{2}\%$ płacy miesięcznej połączonej z posadą, na której przebywa.

Zastępcy dyrektora lub nauczyciela kierującego należy się nadto na czas zastępstwa dodatek za kierownictwo przywiązany do zastępowanej posady, tudzież używanie mieszkania połączonego z tą posadą jeśli takowe jest opróżnionem.

Art. 19.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych i nauczycielki robót ręcznych pobierają wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada szkolna krajowa na wniosek Rady szkolnej okręgowej w każdym poszczególnym wypadku, jeżeli nie ma na ten cel specjalnych funduszy.

Art. 20.

Do objęcia ubocznych zatrudnień potrzeba przyzwolenia Rady szkolnej krajowej, która w każdym wypadku zbada czyli zajęcia te nie uwłaczają stanowisku nauczyciela i nie czynią uszczerbku jego obowiązkom szkolnym.

Art 21.

Czysty dochód z pól ornych, łąk, pastwisk i innych gruntów przydanych do użytku nauczycielowi, wykazany według zasad katastralnych wlicza się po strąceniu podatku gruntowego wraz z dodatkami do płacy nauczyciela. Dopóki oszacowanie katastralne nie stanie się prawomocnem, ma Rada szkolna okręgowa przy zakładaniu szkół lub przeistaczaniu ich w etatowe obliczać te dochody według orzeczenia znawców.

Art. 22.

Płace i dodatki dyrektorów, jakoteż nauczycieli stale zamianowanych, tudzież emerytury mają być wypłacane z góry.

Tytuł III.

O karach dyscyplinarnych i wydaleniu ze służby.

Art. 23.

Nauczyciela wykraczającego w czemkolwiek przeciw swym obowiązkom skarci sam kierownik szkoły ustnie, a w ważniejszych wypadkach Rada szkolna okręgowa pisemnie, przyczem należy mu wskazać następstwa na jakieby się naraził powtórnem przewinieniem.

Rada zaś szkolna krajowa karze nauczycieli według okoliczność na drodze dyscyplinarnej.

Art. 24.

Kary dyscyplinarne są następujące :

- a) nagana ;
- b) odjęcie kierownictwa szkoły lub przeniesienie na inną posadę ;
- c) przymusowe przeniesienie w czasowy lub stały stan spoczynku ;
- d) utrata posady z prawem do ubiegania się o inną posadę ;
- e) wydalenie ze służby.

Art. 25.

Naganę należy udzielić na piśmie z zagrożeniem użycia surowszych środków w razie ponownej przewiny.

Po upływie 3 lat dobrego zachowania się nauczyciela, traci dana mu nagana swoje znaczenie.

Art. 26.

W razie odjęcia kierownictwa lub przeniesienia za karę na inną posadę, należy oznaczyć w orzeczeniu stopień, jaki ma zająć skazany w etacie szkoły do której go przeniesiono.

Art. 27.

Zanim zapadnie orzeczenie w sprawie dyscyplinarnej należy zbadać dokładnie istotę czynu. Uczyni to Rada szkolna okręgowa z własnej inicjatywy lub z polecenia Rady szkolnej krajowej, albo też komisya śledcza wydelegowana przez tę ostatnią. Sprawdzoną istotę czynu należy przedstawić obżałowauemu i usprawiedliwienie się jego zapisać do protokołu lub gdyby je wniósł na piśmie — załączyć do aktów.

Jeżeli usprawiedliwienie to będzie uznane dostatecznem, należy uwiadomić go na piśmie, że jest niewinnym zarzuconego mu przestępstwa.

Art. 28.

W sprawach dyscyplinarnych dyrektorów stałych lub tymczasowych jakoteż stałych nauczycieli, tudzież o wydaleniu ze służby w każdym razie orzeka ostatecznie Rada szkolna krajowa.

Sprawy dyscyplinarne nauczycieli tymczasowych lub zastępców nauczycieli należą do Rad szkolnych okręgowych.

Art. 29.

Nauczyciel dopuszczający się czynów wywołujących publiczne zgorzienie może być wydalony ze służby chociaż poprzednio dyscyplinarnie nie był karany.

Na wydalenie ze służby w innych wypadkach skazać można tylko nauczyciela, który mimo poprzedniego w drodze dyscyplinarnej ukarania, dopuścił się ponownie opieszałości lub innych wykroczeń w służbie.

Art. 30.

Nauczyciela skazanego sądownie na karę połączoną z utratą prawa obieralności do reprezentacji gminnej, wydali Rada szkolna krajowa ze służby bez śledztwa dyscyplinarnego.

Art. 31.

Jeżeli przeciw nauczycielowi wytoczone zostanie śledztwo o zbrodnię lub przestępstwo hańbiące, odejmie mu Rada szkolna krajowa na czas śledztwa urządowanie i płacę. To samo może Rada szkolna krajowa zarządzić wraz z śledztwem dyscyplinarnym jeśliby wymagała tego powaga stanu nauczycielskiego, lub dobro szkoły.

Art. 32.

W ciągu takiego odjęcia urządowania wyznacza się nauczycielowi na utrzymanie $\frac{1}{3}$ do $\frac{2}{3}$ płacy przedtem pobieranej, przyczem należy uwzględnić stosunki jego rodzinne i lata służby.

Uniewinnionemu należy zwrócić całą niewypłaconą należność.

Art. 33.

O każdym wydaleniu ze służby należy donieść Ministrowi wyznań i oświecenia celem uwiadomienia o tem władz innych krajów reprezentowanych w Radzie Państwa.

Tytuł IV.

O przenoszeniu nauczycieli w stan spoczynku i zaopatrywaniu wdów i sierot po nauczycielach.

Art. 34.

Nauczyciela, który dla podeszłego wieku, ciężkich ułomności fizycznych lub umysłowych, albo też z innych powodów ważnych okaże się niezdolnym do dalszego pełnienia swych obowiązków, przenosi Rada szkolna krajowa w stan spoczynku, co w szczególności z urzędu nastąpi w przypadkach w art. 24. lit. c. przewidzianych.

Art. 35.

Po 40 letniej służbie, nie można żadnemu nauczycielowi odmówić stałego przeniesienia w stan spoczynku.

Dobrowolne zrzeczenie się posady lub samowolne jej opuszczenie, utrata posady lub wydalenie ze służby (art. 24. lit. d. e.) pozbawia prawa do emerytury jakoteż do odprawy.

Art. 36.

Wejście nauczycielki w śluby małżeńskie będzie uważane za zrzeczenie się posady. To postanowienie nie odbiera osobom zamężnym prawa do ubiegania się za przyzwoleniem krajowej Rady szkolnej o posadę nauczycielską.

Art. 37.

Tylko z końcem kursu lub roku szkolnego można dobrowolnie zrzec się posady albo przejść w stan spoczynku.

Rada szkolna krajowa w poszczególnych wypadkach może pozwolić na wyjątek od tego postanowienia.

Równocześnie ma się odbyć oddanie budynków i gruntów należących do uposażenia szkoły.

Co do pożytków niezbranych z pól i ogrodów należy postąpić jak w razie śmierci nauczyciela (Art. 46.).

Art. 38.

Stale umieszczeni nauczyciele wszelkiej kategorii mają prawo do emerytury a wdowy i sieroty po nauczycielach prawo do zaopatrzenia.

Art. 39.

Wymiar emerytury zależy od wysokości płacy i od lat służby.

Co do pierwszej będzie podstawą płaca ze wszystkimi dodatkami pięcioletnimi, jakoteż dodatkami za kierownictwo (art. 14.), które nauczyciel pobiera w chwili przeniesienia w stan spoczynku. Co do drugich policzy mu się wszystkie lata spędzone przy szkołach etatowych poczynawszy od pierwszego choćby tymczasowego mianowania. Przerwa w służbie zasza bez winy nauczyciela, nie pozbawia go prawa policzenia wszystkich lat wysłużonych.

Art. 40.

Stały nauczyciel, który niewysłużył jeszcze lat dziesięciu nie ma prawa do emerytury. Przy uwolnieniu od służby otrzyma on stosowną odprawę, którą Rada szkolna krajowa wyznaczy, a która nie może przekraczać półtorarocznej należności obliczonej według artykułu poprzedniego.

Po wysłużonych dziesięciu latach dostaje emeryt $\frac{1}{4}$ część a za każdy rok dalszy jeszcze $\frac{1}{40}$ część należności, obliczanej jak wyżej.

Art. 41.

Przeniesienie w stan spoczynku jest albo stałe albo czasowe.

W ostatnim razie, jeżeli przyczyna, dla której przeniesienie to nastąpiło, została uchyloną, powinien ten, którego to dotyczy, na wezwanie Rady szkolnej krajowej, albo wstąpić na nowo do służby szkolnej, alboteż musi zrzec się emerytury.

Art. 42.

Nauczyciel, któryby po otrzymanej odprawie powrócił do służby przed upływem półtora roku, winien będzie zwrócić taką część odprawy, jakaby przypadła na resztę tego czasu.

Art. 43.

Wdowy i sieroty po stałych nauczycielach wszelkich kategorii mają tylko wtedy prawo do zaopatrzenia, jeżeli ich mężowie lub ojcowie mieli prawo do emerytury. Wdowy po nauczycielach, którzy nie wysłużyli jeszcze lat 10, dostaną tytułem odprawy $\frac{1}{4}$ część należności męża obliczonej podług art. 40. Taka sama część należy się sierotom po nauczycielach, którzy niewysłużyli lat 10ciu.

Art. 44.

Wdowie po nauczycielu, który służył lat 10 albo więcej, należy się roczne zaopatrzenie wynoszące $\frac{1}{3}$ część ostatniej jego płacy rocznej o ile ona miała się liczyć przy wymiarze emerytury. Jeżeli zaś małżeństwo było zawarte już po przeniesieniu w stan spoczynku nauczyciela, lub jeśli z winy żony nastąpiła separacya sądowa od stołu i łoża lub rozwód, nie ma wdowa prawa do zaopatrzenia. W razie ponownego małżeństwa może sobie wdowa albo zastrzec zaopatrzenie na wypadek powtórnego owdowienia, albo żądać tytułem odprawy wypłaty dwuletniego zaopatrzenia swego.

Art. 45.

Sieroty po nauczycielu mającym prawo do emerytury, które nie skończyły jeszcze lat 20 i nie mają innego utrzymania, pobierają wszystkie razem corocznie $\frac{1}{6}$ część ostatniej płacy ojca według wymiaru art. 40.

Udzielanie tego zasiłku ustaje wtedy dopiero, gdy już nie ma ani jednego w inny sposób niezaopatrzonego dziecka, które nie doszło lat 20.

Powyższe zasady stosują się i do dzieci pozostałych z małżeństwa nauczycielki mającej prawo do emerytury lub odprawy.

Art. 46.

Wdowa i sieroty po nauczycielu zmarłym w czynnej służbie zatrzymują przez kwartał jeszcze pomieszkanie jego lub dostają kwartalną ratę pobieranego przezeń wynagrodzenia za pomieszkanie.

Jeżeli do uposażenia szkoły należą grunta, dostają się pożytki z nich spadkobiercom zmarłego w czynnej służbie nauczyciela wtedy jedynie, gdy śmierć zaszła między 1. Czerwca a 31. Października.

W każdym innym czasie należy im się tylko zwrot wydatków poniesionych dla osiągnięcia owych pożytków.

Art. 47.

Jeżeli ostatnia płaca nauczyciela wraz z dodatkami pięcioletniemi nie przenosi 600 zł. a spadek nie wystarcza na opędzenie kosztów choroby i pogrzebu, należy się wdowie a w braku tejeż dzieciom $\frac{1}{4}$ część owej płacy jako kwartał pozgonny.

Art. 48.

Nauczyciele, którzy z powodu przeistoczenia dawniejszych szkół w etatowe utracą swe posady, mają prawo do emerytury z funduszu szkolnego krajowego pod tymi samymi warunkami, jak nauczyciele na etat przeniesieni z tą różnicą, że za podstawę wymiaru służyć ma płać, którą pobierali w ostatnim roku jako stale umieszczeni nauczyciele.

Ich wdowy i sieroty pobierać będą takie jedynie zapomogi, jakie im się należą według ustaw lub przepisów dawniej obowiązujących.

Art. 49.

Nauczyciele, którzy po przeistoczeniu szkół dawniejszych w etatowe przeszli lub przejdą na nowy etat, uważani będą pod względem prawa emerytury i zaopatrzenia ich wdów i sierót z funduszu emerytalnego, tak zupełnie jak gdyby byli od razu na tym etacie służbę swoją rozpoczęli.

Zapłacić jednakże mają funduszowi owemu jednorazową kwotę, równającą się dwóm procentom od każdorocznej płacy przez wszystkie lata poprzedniej służby nauczycielskiej.

Splata tej kwoty uiszczaną być może ratami za przyzwoleniem Rady szkolnej krajowej.

Art. 50.

Na pokrycie wydatków wypływających z tytułu IV. niniejszej ustawy służy osobny krajowy fundusz szkolny emerytalny, do którego wpływają:

- a) dochody z majątku zakładowego;
- b) stały corocznie udzielany datek z funduszu szkolnego krajowego;
- c) zapisy i darowizny na ten cel przeznaczone;
- d) interkalarya od opróżnionych posad, o ile nie przypadną spadkobiercom zmarłego dyrektora, starszego nauczyciela lub nauczyciela w ogóle (art. 46. i 47.) albo też nie zostaną użyte na wynagrodzenie dla zastępcy nauczyciela, jednak nie dłużej jak przez trzy miesiące od dnia opróżnienia posady nauczyciela;
- e) spłaty kwot dwu procentowych powyżej oznaczonych w art. 49;
- f) stałe wkładki samych nauczycieli, które w pierwszym roku po zamianowaniu wynoszą 10% pobieranej przez nich płacy, a przy każdym podwyższeniu tejże 10% od nadwyżki oprócz tego corocznie 2% procent od rocznej płacy;
- g) dodatek z funduszu krajowego o ile wpływy z powyższych źródeł nie starczą na pokrycie rocznych wydatków.

Po 40 letniej służbie ustaje obowiązek uiszczania opłat pod lit. f.) wymienionych.

Art. 51.

Jeżeli nauczyciel umrze przed skończeniem dziesięciu lat służby dającej prawo do emerytury, albo też odprawiony zostanie przed tym czasem lub otrzymał odprawę, należy jemu lub spadkobiercom jego zwrócić wkładki, jakie do funduszu emerytalnego uiszcili.

Nauczycielce ustępującej ze służby z powodu zamęścia należy zwrócić wkładki wniesione przez nią do funduszu emerytalnego, jeżeli zastosowała się do wszystkich przepisów odnoszących się do ustąpienia z posady nauczycielskiej.

Art. 52.

Zarząd funduszu emerytalnego należy do Rady szkolnej krajowej, która wyda szczegółowe instrukcje o wybieraniu należyłości funduszo-
wych i o ich obrocie.

Zarząd winien zbierającym się co 3 lata krajowym konferencyom nauczycielskim przedkładać wykaz stanu majątkowego i obrotu funduszu emerytalnego i ogłaszać co rok zamknięcie rachunków.

Art. 53.

Miasta rządzące się własnym statutem mogą zaprowadzić u siebie swój własny fundusz szkolny emerytalny, mają jednakże przy wymierzaniu odpraw i emerytur nauczycieli, jako też zaopatrzeń pozostałych po nich wdów i sierot postępować w myśl artykułów powyższych.

W takim razie wpływy w art. 50. od c) do f) wymienione mają wpływać do ich własnej kasy.

Art. 54.

Dochody funduszu emerytalnego należy przedewszystkiem obracać na wydatki bieżące, do których fundusz ten w myśl niniejszej ustawy jest obowiązany, resztę kapitalizować i wcielać do majątku zakładowego.

Art. 55.

Z wejściem w wykonanie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą wszystkie dotychczasowe ustawy i rozporządzenia odnoszące się do przedmiotów objętych tą ustawą.

Art. 56.

Przeprowadzenie tej ustawy polecam Ministrowi wyznań i oświecenia.

III.

Projekt

(c. k. krajowej Rady szkolnej)

Ustawy o władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych dla szkół ludowych.

Tytuł I.

Rada szkolna miejscowa.

§. 1.

Publiczne **szkoły** ludowe zostają pod nadzorem Rad szkolnych miejscowych.

§. 2.

Nadzór nad szkołami jednej miejscowości wykonywa jedna Rada szkolna miejscowa. Na wniosek Rady szkolnej okręgowej może Rada szkolna krajowa dla szkół kilku gmin utworzyć jedną Radę szkolną miejscową.

§. 3.

Rada szkolna miejscowa składa się z reprezentantów kościoła, szkoły i gminy.

Osoba mająca prawo prezentowania nauczyciela i każdy właściciel obszaru dworskiego, jeśli przynajmniej w jednej dziesiątej części przyczynia się do corocznych zwyczajnych wydatków na utrzymanie szkoły i nauczyciela, mają prawo wstąpić jako członkowie do Rady szkolnej miejscowej i brać udział w obradach z prawem głosowania (czy to osobiście, czy przez swych zastępców).

§. 4.

Reprezentantami kościoła w Radzie szkolnej miejscowej są duszpasterze młodzieży szkolnej. Gdzie się znajduje dwóch lub więcej duszpasterzy tego samego wyznania i obrządku, tam wyższa władza kościelna wyznacza tego, który ma być członkiem Rady szkolnej miejscowej. W celu strzczenia religijnych interesów młodzieży izraelickiej, wstępuje do Rady szkolnej miejscowej reprezentant wyznaczony przez zwierzchność wyznaniową.

§. 5.

Reprezentantem szkoły w Radzie szkolnej miejscowej jest jej nauczyciel kierujący.

W razie gdy jednej Radzie szkolnej miejscowej podlega kilka szkół, wstępuje do niej jako członek nauczyciel kierujący jedną z tych szkół, którego okręgowa Rada szkolna w każdym poszczególnym przypadku do tego przeznaczy. Nauczyciele kierujący innych szkół biorą udział w obradach dotyczących się ich szkół, wszakże tylko z głosem doradczym.

§. 6.

Rada gminna wybiera najmniej dwóch a najwięcej pięciu reprezentantów do Rady szkolnej miejscowej, tudzież dwóch zastępców. Ilość tych reprezentantów oznaczy Rada szkolna okręgowa.

Jeżeli do obrębu jednej szkoły wcielono w całości lub częściowo więcej gmin, albo jeżeli dla szkół kilku gmin utworzoną będzie wspólna Rada szkolna miejscowa, wówczas zasiada w Radzie szkolnej miejscowej najmniej 4 a najwięcej 7 reprezentantów gmin, tudzież trzech zastępców, wszakże tak, aby każda z tych gmin mogła mieć swego reprezentanta w Radzie szkolnej miejscowej.

Wybór reprezentantów gmin tudzież zastępców będzie w tym wypadku dokonany na zgromadzeniu Rad gminnych wszystkich tych gmin.

Zgromadzenie takie zwołuje Rada szkolna okręgowa. Odbywa się ono w gminie, którą Rada szkolna okręgowa oznaczy i pod przewodnictwem naczelnika tejże gminy.

Co do innych członków Rad szkolnych miejscowych, obejmujących kilka gmin, obowiązują przepisy §. 3. 4. i 5.

§. 7.

Do ważności wyborów, według §. 6. dokonanych, potrzebną jest absolutna większość głosów.

Reprezentanci gmin w Radzie szkolnej miejscowej urzędują przez lat 6. Wszakże po pierwszych 3 latach występuje losem oznaczona połowa reprezentantów gmin, następnie zaś występują co 3 lata ci, którzy przez 6 lat bez ponownego wyboru w Radzie szkolnej miejscowej zasiadali.

Jeżeli liczba członków Rady szkolnej miejscowej jest nieparzystą, liczba ustępujących za pierwszym razem zwiększa się o jednego nad połowę.

Ustępujący może być ponownie wybrany.

§. 8.

Wybrany do Rady szkolnej miejscowej może być każdy, kto jest obywatelny do reprezentacji jednej z gmin, które mają być zastąpione w Radzie szkolnej miejscowej. Utrata prawa wyborczego pociąga za sobą ustąpienie z Rady szkolnej miejscowej. Od przyjęcia obowiązków reprezentanta gminy w Radzie szkolnej miejscowej ten tylko uchylić się może, komu ustawa gminna też samo prawo co do Rady gminnej przyznaje, albo kto przez przeciąg ostatnich 6 lat zasiadał w Radzie

szkolnej miejscowej. Za nieusprawiedliwione odmówienie przyjęcia dokonanego już wyboru, karze Rada szkolna okręgowa grzywnami od 20—100 zł., które mają być użyte na cele szkolne.

§. 9.

Rada szkolna miejscowa ma czuwać nad ekonomicznym stanem szkoły, tudzież nad ścisłym wykonywaniem ustaw szkolnych i rozporządzeń wyższych władz szkolnych.

W szczególności zaś winna Rada szkolna miejscowa:

1. uchwalać roczny preliminarz dochodów i wydatków funduszu miejscowego szkolnego i przedkładać go Radzie szkolnej okręgowej;

2. czuwać nad tem, ażeby prestacje w naturaliach na rzecz szkoły i nauczyciela regularnie były uiszczane;

3. starać się o to, aby wszelkie bieżące potrzeby szkoły w należytem czasie i w odpowiedni sposób były zaspokojone; asygnować i uskutecznić wydatki na ten cel w granicach zatwierdzonego przez Radę szkolną okręgową preliminarza i z wydatków tych zdawać liczbę Radzie szkolnej okręgowej;

4. czuwać nad utrzymaniem w należytem stanie budynku szkolnego wraz z gruntami, ogrodem, pasieką i miejscem ćwiczeń gimnastycznych, i utrzymywać inwentarz własności szkolnej;

5. starać się o książki szkolne i inne środki pomocnicze dla ubogich uczniów, o zakupno i utrzymanie w należytem stanie sprzętów szkolnych i innych przyborów naukowych, o ile od Rady szkolnej okręgowej do tego upoważniona będzie;

6. czuwać nad wykonaniem obowiązujących przepisów co do uczęszczania dzieci do szkoły;

7. czuwać nad udzielaniem nauki w przepisanych godzinach, nad prowadzeniem się nauczyciela, nad szkolną karnością, zachowaniem się młodzieży i nad tem wszystkim, co na wychowanie młodzieży wpływ wywiera;

8. wspierać nauczycieli w ich urzędowym działaniu, godzić spory nauczycieli bądź pomiędzy nimi samymi, bądź też pomiędzy nimi a gminą lub jej członkami, o ile spory te wynikają ze stosunków szkolnych, popierać interesa i powagę szkoły w obec gminy i rodziców;

9. podawać wyjaśnienia i opinie swe do reprezentacji gminnej i władz przełożonych, którym Rada szkolna miejscowa wnioski swe w sprawach szkolnych przedstawiać ma prawo;

10. zawiadamiać Radę szkolną okręgową o każdym opróżnieniu posady nauczycielskiej, tudzież o każdym opróżnieniu miejsca w Radzie szkolnej miejscowej.

§. 10.

Z pod władzy Rady szkolnej miejscowej wyjęte są szkoły wzorowe, połączone z seminaryami nauczycielskimi; tam tylko, gdzie szkoły takie w całości lub częściowo utrzymywane są z środków gminy, ma nad niemi Rada szkolna miejscowa władzę określoną w §. 9. ustęp 1—5.

§. 11.

Przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej i jego zastępcę mianuje Rada szkolna okręgowa z pomiędzy członków Rady szkolnej miejscowej na przeciąg 3 lat.

Gdyby przewodniczący lub jego zastępca z powodu jakiegokolwiek przeszkody nie mógł przewodniczyć na posiedzeniu, kieruje obradami najstarszy wiekiem z obecnych członków Rady szkolnej miejscowej.

Przewodniczącym i zastępcą nie może być żaden z nauczycieli szkoły lub szkół Radzie szkolnej miejscowej podległych.

§. 12.

Zwyczajne posiedzenia Rady szkolnej miejscowej odbywają się przynajmniej raz na dwa miesiące.

Przewodniczący może jednak zwołać nadzwyczajne posiedzenie, ilekroć to uzna za potrzebne, winien zaś to uczynić najpóźniej w przeciągu trzech dni, jeżeli tego Rada szkolna okręgowa lub dwóch członków Rady szkolnej miejscowej zażąda.

§. 13.

Do ważności uchwał Rady szkolnej miejscowej potrzeba obecności więcej niż połowy członków Rady szkolnej miejscowej i absolutnej większości głosów. Przewodniczący nie głosuje, tylko rozstrzyga w razie równości głosów. Ma on prawo zawiesić wykonanie uchwał sprzeciwiających się ustawom albo interesom szkoły i winien w takich wypadkach przedstawić sprawę Radzie szkolnej okręgowej do rozstrzygnięcia.

Zażalenia przeciw uchwałom i rozporządzeniom Rady szkolnej miejscowej można wnosić do Rady szkolnej okręgowej na ręce przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej najpóźniej do 14tu dni.

Zażalenia takie mają moc odraczającą, o ile wstrzymanie wykonania uchwały nie narazi szkoły na niepowetowaną szkodę.

§. 14.

Żaden z członków Rady szkolnej miejscowej nie może brać udziału w obradach i głosowaniu nad sprawami tyjącymi się interesu jego własnego lub jego krewnych i powinowatych włącznie do czwartego stopnia.

§. 15.

W sprawach tak nagłych, że wszelka zwłoka byłaby połączona ze szkodą szkoły, może przewodniczący sam wydać rozporządzenie, jeżeli bezzwłoczne zwołanie Rady szkolnej miejscowej nie jest możliwem. Winien jednak na najbliższem posiedzeniu Rady szkolnej miejscowej zasięgnąć jej zatwierdzenia.

§ 16.

Przewodniczący Rady szkolnej miejscowej ma obowiązek od czasu do czasu zwiedzić szkołę, aby się o jej stanie przekonać, w szkołach zaś mających więcej niż jednego nauczyciela, ma on prawo być obecnym na konferencyach nauczycielskich.

Co do dydaktyczno-pedagogicznego kierunku szkoły służy mu tylko prawo przedkładania swych uwag Radzie szkolnej okręgowej. Inni członkowie Rady szkolnej miejscowej mogą odwiedzać szkołę i uwagi swe czynić przewodniczącemu Rady szkolnej miejscowej, lub wnieść na jej posiedzeniu.

§. 17.

Przewodniczący i członkowie Rady szkolnej miejscowej nie mają prawa do wynagrodzenia za sprawowanie swych czynności. Połączone z niem wydatki zwrócone im będą z funduszu gminnego, który opędza także niezbędne koszta kancelaryjne.

§. 18.

Nadzorowanie nauki religii w szkole udzielanej należy do duszpasterzy, wchodzących w skład Rady szkolnej miejscowej, nie uwłaczając postanowieniom §. 2. ustawy państwowej z 25. Maja 1868. r. Dz. u. p. Nr. 48.

§. 19.

Na przewodniczącego lub członka Rady szkolnej miejscowej, który stale zaniedbuje swe obowiązki, może Rada szkolna okręgowa nakładać grzywny od 20--100 zł., przewodniczącego zaś może w razie potrzeby usunąć z przewodnictwa a innego w jego miejsce zamianować.

Jeżeliby w skutek zaniedbywania przez Radę szkolną miejscową obowiązków, w myśl ustawy na niej ciążących, wyniknąć mogła dla szkoły niepowetowana szkoda, wówczas Rada szkolna okręgowa w zastępstwie Rady szkolnej miejscowej zarządzi co potrzeba, wynikłe zaś z tego wydatki ściągnie od winnych zaniedbania członków Rady szkolnej miejscowej. W razie gdyby te środki okazały się bezskutecznymi, Rada szkolna krajowa na wniosek okręgowej rozwiąże Radę szkolną miejscową, a Rada szkolna okręgowa zarządzi prowizorycznie potrzebne środki na koszt winnych.

Najpóźniej jednak w trzy miesiące po rozwiązaniu rozpisze Rada szkolna okręgowa ponowny wybór członków Rady szkolnej miejscowej.

Tytuł II.

Rada szkolna okręgowa.

§. 20.

Bezpośrednio wyższy nadzór nad szkołami ludowymi sprawuje Rada szkolna okręgowa.

§. 21.

Kraj dzieli się na dwadzieścia dwa następujących okręgów szkolnych:

1. Okręg szkolny miasta Lwowa;
2. " " " Krakowa;
3. " " " Krakowski (pow. pol. Kraków, Chrzanów, Wieliczka);

4. Okręg szkolny Wadowicki (pow. pol. Wadowice, Biała, Żywiec, Myślenice);
5. " " Bocheński (pow. pol. Bochnia, Limanowa, Brzesko);
6. " " Nowosądecki (pow. pol. Nowy Sącz, Nowy Targ, Grybów);
7. " " Jasielski (pow. pol. Jasło, Krosno, Gorlice);
8. " " Tarnowski (pow. pol. Tarnów, Pilzno, Mielec, Dąbrowa);
9. " " Rzeszowski (pow. pol. Rzeszów, Ropczyce, Kolbuszowa, Tarnobrzeg, Nisko);
10. " " Sanocki (pow. pol. Sanok, Brzozów, Lisko);
11. " " Jarosławski (pow. pol. Jarosław, Łańcut, Cieszanów);
12. " " Przemyski (pow. pol. Przemyśl, Dobromil, Mościska, Jaworów);
13. " " Samborski (pow. pol. Sambor, Stare miasto, Drohobycz, Rudki, Turka);
14. " " Stryjski (pow. pol. Stryj, Żydaczów, Dolina);
15. " " Lwowski (pow. pol. Lwów, Bóbrka, Gródek);
16. " " Brzeżański (pow. pol. Brzeżany, Przemyślany, Podhajce, Rohatyn);
17. " " Żółkiewski (pow. pol. Żółkiew, Rawa, Sokal);
18. " " Złoczowski (pow. pol. Złoczów, Brody, Kamionka);
19. " " Tarnopolski (pow. pol. Tarnopol, Skalał, Zbaraż, Trembowla, Husiatyn);
20. " " Stanisławowski (pow. pol. Stanisławów, Kałusz, Bohorodczany, Nadwórna);
21. " " Czortkowski (pow. pol. Czortków, Buczacz, Zaleszczyki, Horodenka, Borszczów);
22. " " Kołomyjski (pow. pol. Kołomyja, Kossów, Śniatyn, Tłumacz).

Siedziba każdej Rady szkolnej okręgowej jest w tem mieście, od którego okręg szkolny nosi nazwisko.

§. 22.

W skład Rady okręgowej wchodzi:

- a) naczelnik tej władzy politycznej powiatowej, której siedziba jest oraz siedzibą Rady szkolnej okręgowej — jako przewodniczący;
- b) jeden duchowny z każdego wyznania i obrządku, liczącego w okręgu więcej niż 2000 dusz. Mianowanie duchownego członka Rady szkolnej okręgowej należy do wyższej władzy kościelnej. Reprezentanta religii izraelickiej wybierają zwierzchności izraelickich gmin wyznaniowych w okręgu;
- c) dwaj reprezentanci zawodu nauczycielskiego, z których jednego wybiera konferencya okręgowa nauczycielska ze swego grona, drugim zaś jest dyrektor seminaryum nauczycielskiego, gdzie zaś

taki zakład nie istnieje, dyrektor jednej ze szkół średnich w okręgu szkolnym znajdujących się, a w braku takiej szkoły, nauczycielem kierujący jedną ze szkół pospolitych w okręgu przez Radę szkolną okręgową wyznaczony;

- d) delegaci Rad powiatowych okręgiem szkolnym objętych, a mianowicie po jednym reprezentancie każdej Rady powiatowej i jeden delegat Rady tej gminy, w której Rada okręgowa ma siedzibę;
- e) inspektor szkolny okręgowy, a względnie inspektorowie szkolni okręgowi.

Zastępcę przewodniczącego wybiera Rada szkolna okręgowa ze swego grona bezwzględną większością głosów.

§. 23.

Reprezentanci zawodu nauczycielskiego będą obierani na trzy lata. Duchowni (§. 22 b) pozostają na swoim urzędzie dopóty, dopóki nie zostaną odwołani przez swoich mocodawców.

§. 24.

Dla miast stanowiących osobny okręg szkolny, obowiązują co do składu Rady szkolnej okręgowej następujące wyjątki od przepisów objętych §. 22.:

- a) przewodniczącym jest prezydent miasta (burmistrz);
- b) każde wyznaczenie lub obrządek, do którego według urzędowego spisu ludności więcej niż 500 wyznawców w mieście należy, ma mieć w Radzie szkolnej okręgowej swego reprezentanta;
- c) zamiast delegatów wymienionych w §. 22. lit. d) wybiera Rada gminna trzech członków do Rady szkolnej okręgowej, czy to z pośród siebie, czy też z pomiędzy innych, do Rady gminnej wybieralnych mieszkańców miasta.

Utrata wybieralności do Rady gminnej pociąga za sobą wystąpienie z Rady szkolnej okręgowej.

§. 25.

Rada szkolna okręgowa zamianuje osobnych doradców do strzeżenia religijnych interesów tych mieszkańców okręgu, do których wyznaczenia lub obrządku żaden z członków Rady szkolnej okręgowej nie należy.

§. 26.

Wszystkie w §. 22. 24. i 25. wymienione wybory i mianowania potrzebują zatwierdzenia Rady szkolnej krajowej.

§. 27.

Zakres działania Rady szkolnej okręgowej rozciąga się na wszystkie w okręgu istniejące szkoły ludowe publiczne, z wyjątkiem szkół wzorowych i ogródków froeblovskich, połączonych z seminariami nauczycielskimi, dalej na zakłady naukowe prywatne, o ile wchodzą w zakres szkół ludowych, bez względu czy są utrzymywane przez osoby prywatne, czy przez korporacje, stowarzyszenia lub gminy wyznaniowe; wreszcie na specjalne szkoły początkowe, ogródki froeblovskie, ochronki dla dzieci i zakłady wychowawcze dla sierot.

§. 28.

W szczególności winna Rada szkolna okręgowa:

1. czuwać nad ogłaszaniem i wykonywaniem ustaw szkolnych, tudzież rozporządzeń Rady szkolnej krajowej w sprawach szkolnych;
2. zastępować na zewnątrz sprawy okręgu szkolnego;
3. zawiązywać Rady szkolne miejscowe, oznaczać ich granice i siedziby, mianować ich przewodniczących, czuwać nad ich działaniem i w myśl postanowień niniejszej ustawy postępować z Radami szkolnymi miejscowymi, zaniedbującymi swe obowiązki;
4. starać się o zakładanie nowych szkół, o regulację i rozszerzenie już istniejących, oznaczać miejscowości mające należeć do obrotu każdej szkoły ludowej, i w tym celu przeprowadzać pertraktacje i czynić wnioski do Rady szkolnej krajowej;
5. na podstawie przeprowadzonej konkurencyjnej rozprawy orzekać w pierwszej instancji o potrzebie wystawienia lub rozszerzenia budynków szkolnych, a względnie o najęciu ubikacyj dla szkół, tudzież o wysokości kosztów budowy lub najmu; następnie kierować wykonaniem tych orzeczeń, czuwać nad utrzymaniem budynków w należytych stanie we względnie technicznym i sanitarnym, nad zaopatrzeniem szkół w potrzebne sprzęty i przybory naukowe;
6. opiekować się funduszami szkolnymi miejscowymi, badać i zatwierdzać ich budżety i rozkładać wydatki pieniężne na obowiązanych; przechowywać papiery wartościowe, będące własnością tych funduszów, sprawdzać rachunki Rad szkolnych miejscowych z czynionych przez nie wydatków, opiekować się i zarządzać fundacyami szkolnymi, o ile do tego inne władze według aktów fundacyjnych nie są powołane;
7. zarządzać funduszem szkolnym okręgowym, układać preliminarze jego dochodów i wydatków, przedkładać Radzie szkolnej krajowej jego zamknięcia rachunkowe i czynić wnioski co do zasiłków i zaliczek z funduszu szkolnego krajowego;
8. tymczasowo obsadzać opróżnione posady nauczycielskie, zarządzać zastępstwa, współdziałać w myśl ustawy w stałym obsadzaniu posad, mianować nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych i nauczycieli robót ręcznych, czynić do Rady szkolnej krajowej wnioski co do wymiaru płac, dodatków za kierownictwo, dodatków 5cioletnich, remuneracyj i i płac emerytalnych;
9. wykonywać władzę dyscyplinarną nad nauczycielami w granicach ustawy, przeprowadzać śledztwa dyscyplinarne przeciwko nauczycielom, jeżeli Rada szkolna krajowa do tego nie wydeleguje osobnej komisji, czynić wnioski do Rady szkolnej krajowej na podstawie przeprowadzonych śledstw, udzielać urlopy o ile to nie pociąga za sobą odpłacania zastępcy z funduszu szkolnego krajowego;
10. czuwać nad dalszem kształceniem nauczycieli, urządzać konferencje nauczycielskie, w których członkowie Rady szkolnej okręgowej mogą brać udział, starać się o zakładanie i należyte utrzymywanie bibliotek szkolnych i nauczycielskich;

11. czuwać nad wykonaniem przymusu szkolnego, nad regularnem udzielaniem nauki i wykonywaniem dydaktyczno-pedagogicznego nadzoru;

12. oznaczać w porozumieniu z Radą szkolną miejscową czas nauki szkolnej, przestrzegając przepisanej ilości godzin, oraz czas wakacyj z uwzględnieniem miejscowych stosunków;

13. udzielać Radzie szkolnej krajowej opinii we wszystkich sprawach szkolnych i w osobistych sprawach nauczycieli, czynić do Rady szkolnej krajowej wnioski i peryodyczne sprawozdania ze stanu szkół w okręgu i w tym celu utrzymywać należyty przegląd stanu szkół.

§. 29.

Zwyczajne posiedzenia Rady szkolnej okręgowej odbywają się przynajmniej raz na miesiąc.

Przewodniczący może w razie potrzeby zwołać nadzwyczajne posiedzenie, winien zaś to uczynić najpóźniej do 8 dni na wniosek dwóch członków Rady szkolnej okręgowej, albo na wezwanie Rady szkolnej krajowej.

Rada szkolna okręgowa załatwia swe czynności kolegialnie, zwłaszcza zaś takie sprawy, o których trzeba rozstrzygać, przedkładać sprawozdania lub wnioski.

Bieżące zaś czynności, które należą ściśle do bezpośredniego zarządu, albo są tylko wykonaniem już powziętych uchwał, załatwia Wydział wykonawczy (§. 39).

Rada szkolna okręgowa ułoży regulamin swych czynności przedłoży go Radzie szkolnej krajowej do zatwierdzenia.

§. 30.

Do prawomocności uchwał Rady szkolnej okręgowej potrzebną jest obecność więcej niż połowy członków, tudzież absolutna większość głosów obecnych.

Przewodniczący nie głosuje, tylko rozstrzyga w razie równości głosów.

Ma on prawo wstrzymać wykonanie uchwały, która według jego zdania sprzeciwia się ustawom, winien jednak bezzwłocznie przedłożyć sprawę do rozstrzygnięcia Rady szkolnej krajowej.

Żaden z członków Rady szkolnej okręgowej nie może brać udziału w obradach i głosowaniu nad sprawami tyczącymi się interesu jego własnego, lub jego krewnych i powinowatych włącznie do czwartego stopnia.

Przeciw uchwałom Rady szkolnej okręgowej odwołać się można do Rady szkolnej krajowej. Zażalenia takie wnosić należy przez Radę szkolną okręgową najpóźniej w przeciągu dni 14 od ogłoszenia uchwały i mają one moc odraczającą o ile wstrzymanie wykonania uchwały nie naraża szkoły na niepowetowaną szkodę.

§. 31.

W sprawach wymagających pospiechu, których odroczenie byłoby ze szkodą szkoły połączone, może przewodniczący w razie gdy nie można bezzwłocznie zwołać posiedzenia Rady szkolnej okręgowej, lub wydziału wykonawczego, wydać bezpośrednie rozporządzenie, chociażby to była

sprawa wymagająca kolegialnej uchwały Rady szkolnej okręgowej. — Będzie wszakże obowiązany na najbliższym posiedzeniu zasięgnąć zatwierdzenia Rady szkolnej okręgowej. Jest on także obowiązany na każdym posiedzeniu zdać sprawę z wszelkich czynności wydziału wykonawczego.

§. 32.

Dla każdego okręgu szkolnego, mianuje Minister wyznań i oświaty osobnego etatowego inspektora szkolnego okręgowego na podstawie terna przez Radę szkolną krajową przedstawionego a w razie potrzeby dwóch lub więcej inspektorów.

Naukę religii nadzoruje władza duchowna.

§. 33.

Inspektor okręgowy jest przede wszystkim obowiązany nadzorować szkoły pod względem dydaktyczno-pedagogicznym, w tym celu peryodycznie odbywać częste wizytacje szkół i udzielać ustnie kierownikowi i nauczycielom rad i wskazówek w dydaktycznym i pedagogicznym względzie.

Podczas wizytacji winien inspektor:

1. badać czy Rada szkolna miejscowa a względnie jej przewodniczący wypełnia należycie swe obowiązki;

2. sprawdzać, czy przestrzegano przepisów prawnych przy przyjmowaniu i uwalnianiu dzieci ze szkoły;

3. przekonywać się o biegłości, pilności i sposobie postępowania nauczyciela w szkole i w obec rodziców, sprawdzać czy nie ma jakiego niedozwolonego ubocznego zajęcia i czy regularnie otrzymuje wszelkie zapewnione mu dochody;

4. przekonywać się o przestrzeganiu planu nauk, o używanej przez nauczyciela metodzie naukowej, o postępach dzieci w nauce i o wychowawczym wpływie szkoły, o panującej w szkole karności, porządku i czystości;

5. sprawdzać stan przyborów naukowych, wewnętrzne urządzenie i ekonomiczne stosunki szkoły. Usterkom w każdym z tych kierunków dostrzeżonym winien inspektor o ile możliwości na miejscu zaradzić.

Przy wizytacji prywatnych zakładów szkolnych i wychowawczych winien inspektor okręgowy także uważać na to, czy zakłady te odpowiadają warunkom pod którymi były założone i czy nie przekraczają granic swego uprawnienia.

Inspektor szkolny okręgowy ma także przewodniczyć na okręgowych konferencyach nauczycielskich.

§. 34.

Inspektorowie szkolni okręgowi mają Radzie szkolnej okręgowej zdawać sprawę z wizytacji szkół i z udzielonych na miejscu wskazówek i poleceń, z dołączeniem swych wniosków. Sprawozdania te mają być przedkładane Radzie szkolnej krajowej wraz z uchwałami, wskutek nich przez Radę szkolną okręgową powziętymi, a ewentualnie z wnioskami do Rady szkolnej krajowej.

§. 35.

Doradcy Rady szkolnej okręgowej (§. 25) mają prawo zwiedzać istniejące w okręgu szkoły, do których uczęszczają dzieci ich wyznania, tudzież być obecnymi przy peryodycznych wizytacjach tych szkół przez inspektorów szkolnych okręgowych a to w celu przekonania się o stanie nauki religii swojego wyznania. O spostrzeżeniach swych będą donosić Radzie szkolnej okręgowej i czynić potrzebne wnioski.

We wszystkich sprawach odnoszących się do nauki religii tych wyznań, ma Rada szkolna okręgowa zasięgać zdania doradców, którzy mogą z głosem stanowczym brać udział w obradach Rady szkolnej okręgowej nad temi sprawami.

§. 36.

Przewodniczący Rady szkolnej okręgowej przydziela poszczególne sprawy jej członkom do referowania.

Polityczna władza powiatowa opędza potrzeby kancelaryjne Rady szkolnej okręgowej, dostarcza jej pomieszczenia i pomocniczych sił kancelaryjnych, tak, aby inspektor szkolny okręgowy, prócz spraw specjalnie dydaktyczno-pedagogicznych nie był obciążony czynnościami biurowymi i mógł przeważnie czas swój poświęcać wizytowaniu szkół.

W miastach stanowiących osobny okręg szkolny, opędza te potrzeby gmina.

§. 37.

Etat i płaca inspektorów szkolnych okręgowych, ustanowione będą na właściwej drodze.

§. 38.

W imieniu Rady szkolnej okręgowej załatwiać będzie bieżące jej czynności, wydział wykonawczy do którego należą:

- a) przewodniczący;
- b) jego zastępca;
- c) inspektor szkolny okręgowy.

Nieobecność któregoś z członków wydziału wykonawczego, o ile nie była spowodowana winą przewodniczącego, nie wstrzymuje czynności tegoż wydziału.

§. 39.

Przewodniczący Rady szkolnej okręgowej ma prawo zwiedzać szkoły całego okręgu, delegaci Rad powiatowych i Rady gminnej, szkoły swego powiatu a względnie miasta, duchowni zaś członkowie Rady szkolnej okręgowej szkoły, do których uczęszczają dzieci ich wyznania lub obrządku. Rada szkolna okręgowa ma prawo wydelegować każdego ze swoich członków do nadzwyczajnej wizytacji szkół. Po każdej wizytacji winni członkowie Rady szkolnej okręgowej zdać jej sprawę ze swych spostrzeżeń, nie mają atoli prawa udzielać swych uwag bezpośrednio nauczycielom.

§. 40.

Członkowie Rady szkolnej okręgowej sprawują swoje czynności bezpłatnie i mają tylko prawo do zwrotu kosztów podróży z powodu

posiedzeń tejże Rady, tudzież z powodu otrzymanego polecenia do wizytacji szkół.

O zwrocie kosztów i dyetach członków Rady szkolnej okręgowej, stanowi ustawa państwowa z dnia 30. Marca 1879. Dz. pr. p. nr. 19.

§. 41.

Wszelkie sprzeczne z tą ustawą przepisy znoszą się.

§. 42.

Wykonanie tej ustawy polecam Ministrowi wyznań i oświecenia.

I. P r o j e k t

(Wydziału krajowego)

ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych
i obowiązku posyłania do nich dzieci.

Tytuł I.

O zakładaniu publicznych szkół ludowych i o kategoriach tychże szkół.

Art. 1.

Szkoły ludowe (urządzone w myśl niniejszej ustawy) a utrzymywane w całości lub w części przez państwo, kraj, powiat lub gminę, są szkołami publicznymi.

Szkoły takie przeznaczone są dla młodzieży bez różnicy wyznania.

Art. 2.

Publiczna szkoła ludowa ma być zaprowadzoną wszędzie, gdzie podług przeciętnego z pięciu lat obliczenia, znajdzie się przynajmniej 40 dzieci w wieku szkolnym, któreby w przeciwnym razie musiały chodzić do szkoły oddalonej więcej niż trzy kilometry od miejsca ich zamieszkania.

Art. 3.

Wszystkie szkoły ludowe, urządzone w myśl tej ustawy, są etatowymi i dzielą się na szkoły pospolite i szkoły wydziałowe.

I. Projekt Wydziału krajowego.

Szkoły wydziałowe są albo odrębne, t. j. trzyklasowe, albo połączone z szkołą pospolitą.

Szkoły pospolite są samoistne lub posiłkowe.

Art. 4.

W razie gdy wymaga tego miejscowa potrzeba, można ze szkołą ludową połączyć zakład wychowawczy dla dzieci niedoszłych jeszcze

Art. 1. ustawy.
Art. 2. ankiety.
Art. 2. kr. Rady szkolnej.

Art. 2. ustawy.
Art. 3. ankiety.
Art. 3. kr. Rady szkolnej.

Art. 3. ustawy.
Art. 4. ankiety.
Art. 4. kr. Rady szkolnej.

do wieku szkolnego (ochronkę, ogródek Froeblovski i t. p.), jak niemniej kursa, w których udzielać się będzie wiadomości powszechnie potrzebnych w zawodach praktycznych, jako to: rolniczym, rękodzielniczym i t. p. —

Art. 4. ustawy.
Art. 5. ankiety.
Art. 5. kr. Rady szkolnej.

Art. 5.

Liczba nauczycieli w publicznej szkole ludowej ma się stosować do liczby uczniów. Jeżeli liczba dzieci, przydzielonych jednemu nauczycielowi, przez trzy następujące po sobie lata przewyższała 80, należy postarać się o drugiego nauczyciela, — gdy ta liczba dojdzie do 160, o trzeciego — i w tym stosunku dalej. — Jeżeli takie powiększenie liczby nauczycieli trwa przez 5 lat po sobie następujących, należy tę posadę zamienić na stałą.

Wolno jednakże gminie lub kilku gminom włączonym do obrębu jednej szkoły podnieść w swej szkole liczbę nauczycieli po za ten wymiar, byle przyjęły na siebie obowiązek opędzenia wyłącznie z własnych środków wynikającej ztąd zwyczajki kosztów.

Art. 5. ustawy.
Art. 6. ankiety.
Art. 6. kr. Rady szkolnej.

Art. 6.

W każdym powiecie administracyjnym ma być przynajmniej jedna pospolita szkoła ludowa o czterech lub więcej nauczycielach. Szkoły wydziałowe będą urządzane w miarę potrzeby.

Art. 6. ustawy.
Art. 7. kr. Rady szkolnej.

Art. 7.

W szkołach posiłkowych udzielają nauki nauczyciele szkoły sąsiedniej, lub ustanowieni dla tych szkół osobni nauczyciele młodszy, należący do etatu najbliższej szkoły sąsiedniej.

Utworzenie takich szkół może nastąpić tylko w następujących wypadkach:

- a) Jeżeli najbliższa szkoła ludowa nie jest wprawdzie więcej nad trzy kilometry odległa, lecz w skutek miejscowych przeszkód, czy to stale czy na dłuższy przeciąg czasu mniej dostępną, majątkowe zaś stosunki mieszkańców nie wystarczają na założenie osobnej szkoły ludowej.
- b) Jeżeli odległość od najbliższej szkoły przenosi wprawdzie trzy kilometry, a tem samem należałoby w myśl art. 2. założyć osobną szkołę, lecz ani liczba dzieci nie przenosi 60, ani zasoby miejscowe, ani też przeznaczone na cele szkolnictwa ludowego fundusze okręgowe i krajowe nie wystarczają, aby z nich można utrzymać tam osobną szkołę; skoro pozwolą na to zasoby miejscowe, należy zamienić szkołę posiłkową w szkołę samoistną.

Art. 7. ustawy.
Art. 8. kr. Rady szkolnej.

Art. 8.

Szkoła posiłkowa powinna być w związku z jedną z najbliższych szkół samoistnych i pod nadzorem jej kierownika. Kilka szkół posiłkowych może w ten sposób zostawać w związku z jedną i tą samą szkołą samoistną.

Art. 8. ustawy.
Art. 7. ankiety.
Art. 9. kr. Rady szkolnej.

Art. 9.

Gdzie tylko wystarczają na to zasoby miejscowe, należy urządzić osobne szkoły żeńskie lub przynajmniej oddzielną dla dziewcząt naukę.

Podział taki musi nastąpić w klasie 5. i 6. szkół pięcio- i sześćo-klasowych.

Niemniej należy podzielić szkołę na dwie szkoły osobne dla chłopców i dla dziewcząt, jeżeli w ostatnich pięciu latach następujących po sobie, napływ uczniów i uczennic do niej był tak wielki, że musiano z więcej niż połowy klas tworzyć współzrzedne oddziały.

Art. 10.

Art. 10. ustawy.
Art. 8. ankiety.
Art. 10. kr. Rady szkolnej

Rokowania w sprawie założenia lub urządzenia publicznych szkół ludowych — przeprowadza Rada szkolna okręgowa.

Wszystkie okoliczności założenia lub urządzenia szkoły dotyczące sprawdzi komisya po wysłuchaniu stron interesowanych, a jeżeli tego wymagać będzie potrzeba, przez oględziny na miejscu; wywód słowny (protokół) komisji będzie podstawą następnych orzeczeń.

Art. 11.

Art. 11. ustawy.
Art. 9. ankiety.
Art. 11. kr. Rady szkolnej.

Rada szkolna okręgowa ma sporządzić i utrzymywać w ciągłej ewidencji dokładne opisanie wszystkich podległych jej publicznych szkół ludowych, wykazujące każdorazowy stan tych szkół, ich uposażenie, kwoty podatków bezpośrednich przez strony należące do konkurencji opłacane, uzdolnienie nauczycieli i liczbę dzieci tak uczęszczających do szkoły, jak będących w wieku szkolnym.

W związku z tem opisaniem, utrzymywać ma Rada szkolna okręgowa ewidencją, gdzie i jakiej kategorii szkoły potrzeba, ile strony obowiązane są w stanie łożyć na szkołę, gdzieby należało połączyć ze sobą gminy lub część gmin w taki sposób, aby każda gmina lub osada należała do pewnej szkoły.

Art. 12.

Art. 12. ustawy.
Art. 10. ankiety.
Art. 12. kr. Rady szkolnej.

Rady szkolne będą miały zawsze na uwadze, że nie należy powiększać liczby szkół z uszczerbkiem lepszemu urządzeniu już istniejących i że przy zakładaniu szkół tej samej kategorii należy przyznać pierwszeństwo tym, których utrzymywanie najmniej obarcza fundusze okręgowe lub krajowe, przeznaczone na cele szkół ludowych.

Jedynie ważne stosunki miejscowe mogą usprawiedliwić wyjątki od powyższego pravidła.

Gdzie prywatna szkoła ludowa czyni zadość potrzebie, tam nie zachodzi konieczność założenia publicznej szkoły ludowej.

Art. 13.

Art. 13. ustawy.
Art. 11. ankiety.
Art. 13. kr. Rady szkolnej.

Publiczna szkoła ludowa może być zwinięta jedynie za przyzwoleniem Rady szkolnej krajowej.

Art. 14.

Art. 12. ankiety.

Nauka w szkołach ludowych wszelkiej kategorii udzielaną będzie według planów, które ustanawia i wydaje krajowa Rada szkolna, mając na oku różnicę w zakresie nauki, jaka zachodzi między szkołami jedno i dwu-klasowymi a wyższymi.

Tytuł II.

O funduszach szkolnych.

Art. 15.

Art. 14. ustawy (pierwsze trzy
ustępy).
Art. 13. ankiety.
Art. 14. kr. Rady szkolnej.

Koszta założenia i utrzymania publicznych szkół ludowych, których urządzenie przepisują art. 1, 5 i 6 tej ustawy, ciążą w pierwszym rządzie na gminach administracyjnych, położonych w obrębie szkolnym.

Obszary dworskie, należące z jedną z tych gmin do tej samej gminy podatkowej, przyczyniają się do kosztów założenia i utrzymywania szkół gminnych w stosunku określonym bliżej w tej ustawie, jeżeli nie utrzymują u siebie własnym nakładem szkoły ludowej dostępnej dla dzieci bez różnicy wyznania.

W razie gdy zasoby miejscowe nie wystarczają, przychodzi z pomocą w ponoszeniu owych kosztów w drugim rządzie okręg szkolny, a w trzecim kraj.

Art. 16.

Art. 14. ustawy (dwa ostatnie
ustępy).
Art. 14. ankiety.
Art. 15. kr. Rady szkolnej.

Dla każdej szkoły ma istnieć osobny fundusz szkolny miejscowy. Jeśli w tej samej gminie jest więcej szkół, fundusz szkolny miejscowy może być dla nich wspólnym.

Prócz tego ma istnieć osobny fundusz szkolny okręgowy w każdym okręgu szkolnym, tudzież osobny fundusz szkolny krajowy.

Art. 17.

Art. 15. ustawy.
Art. 15. ankiety.
Art. 16. kr. Rady szkolnej.

Do funduszu szkolnego miejscowego należą nadane szkole lub na rzecz jej nabyte grunta, budynki, sprzęty, kapitały pieniężne i prawa majątkowe wszelkiego rodzaju.

Do funduszu tego wpływają:

- a) wszystkie dochody z majątku szkolnego;
- b) datki, do których zobowiązały się na rzecz szkoły miejscowej gminy, korporacje, instytucje lub osoby prywatne, jakoteż dobrowolne ofiary;
- c) ściągnięte kary pieniężne za nieposyłanie dzieci do szkoły, za nieprzyjęcie wyboru do Rady szkolnej miejscowej, tudzież za zaniedbywanie obowiązków ze strony przewodniczącego i członków Rady szkolnej miejscowej;
- d) dodatki do podatków w myśl art. 20. i 22.

Z powyższych przychodów przypadają dochody pod *a* i *b* wyszczególnione, na płace nauczycieli, dochody zaś pod *c* wymienione na wydatki w art. 22. wskazane.

Dochody jednak pod *a* i *b* wymienione mogą być użyte także i na inne cele szkolne, a mianowicie na potrzeby w art. 22. wskazane, jeżeli po pokryciu płac nauczycieli okaże się nadwyżka w tych dochodach, albo w razie, gdy one całkowicie lub w części już na mocy zapisu były na te cele przeznaczone.

Art. 18.

Art. 16. ustawy.
Art. 16. ankiety.
Art. 17. kr. Rady szkolnej.

Zobowiązania do ofiar na rzecz szkoły miejscowe przyjęte dawniej przez gminy, korporacje, instytucje, lub osoby prywatne, pozostają nadal w swej mocy.

Datki w naturze, przeznaczone na utrzymanie nauczycieli, mogą być zamienione na datki pieniężne, a to na zasadzie przeciętnych cen najbliższego miejsca targowego z pięciolecia poprzedzającego zamianę.

Jeżeli zaś nauczyciel datki te w naturze pobiera, ma być ich wartość oznaczona na podstawie przeciętnych cen najbliższego miejsca targowego z pięciolecia poprzedzającego organizację dotyczącą szkoły.

Art. 19.

Art. 17. ustawy.
Art. 17. ankiety.
Art. 18. kr. Rady szkolnej.

W publicznych szkołach ludowych nauka jest bezpłatną.

Art. 20.

Art. 18. ustawy.
Art. 18. ankiety.
Art. 19. kr. Rady szkolnej.

Na opłacenie nauczycieli przeznaczone są przedewszystkiem wymienione w art. 17. pod a) i b) dochody miejscowego funduszu szkolnego, jeżeli nie zostały specjalnie przeznaczone na inne cele. O ile te dochody nie wystarczają, obowiązane są gminy i obszary dworskie, wcielone do obrębu szkoły, do wnoszenia na ten cel do miejscowego funduszu szkolnego dodatków pieniężnych, a to gminy aż do wysokości 9% podatków bezpośrednich w każdej z nich opłacanych, a obszary dworskie aż do wysokości 3% podatków bezpośrednich opłacanych w ich obrębie, każde z nich jednak o tyle, o ile by to, co na mocy dawniejszych zobowiązań uiszczą na utrzymanie nauczyciela bądź w naturze, bądź w gotówce, nie dorównało oznaczonym powyżej procentom.

W każdym jednak razie obszar dworski przyczynia się do pokrycia niedoboru tylko w trzeciej części tego, do czego by był obowiązany w miarę swych podatków bezpośrednich, gdyby należał do związku gminy miejscowej.

Art. 21.

Art. 19. ustawy (ustęp ostatni).
Art. 19. ankiety.
Art. 20. kr. Rady szkolnej.

Co do tych miast i miasteczek, które posiadają własny majątek zakładowy, orzeka Rada szkolna krajowa po wysłuchaniu zdania Wydziału krajowego, czyli i jaki zasiłek ma im być przyznany z funduszu szkolnego okręgowego lub krajowego na opłacanie nauczycieli.

Art. 22.

Art. 24. ustawy.
Art. 20. ankiety.
Art. 21. kr. Rady szkolnej.

Oprócz wydatku na utrzymanie nauczycieli ma fundusz szkolny miejscowy opędzać jeszcze następujące potrzeby:

1. wystawienie, zakupno lub najem odpowiedniego budynku szkolnego wraz z pomieszkaniem dla nauczycieli, o ile im służy do tego prawo — z gruntem na szkółkę owocową i pasieką, tudzież miejscem na ćwiczenia gimnastyczne;
2. zaopatrzenie budynku szkolnego we wszelkie potrzebne sprzęty;
3. utrzymanie w należyтым stanie budynku szkolnego, sprzętów, ogrodu, pasieki i miejsca ćwiczeń gimnastycznych, tudzież opału, oświetlenie i usługę budynków szkolnych.

O ile potrzeby te nie mają pokrycia w przeznaczonym specjalnie na to majątku szkolnym, lub w przeznaczonych specjalnie na te cele przychodach funduszu szkolnego miejscowego, oraz w ściągniętych karach pieniężnych (art. 17. lit. c), obowiązane są gminy i obszary dworskie, wcielone do obrębu szkoły, do wnoszenia na te cele do funduszu szkolnego miejscowego dodatków do podatków bezpośrednich, a to w tym stosunku, że obszar dworski opłacać ma trzecią część tego, do czego byłby obowiązany, gdyby należał do gminy.

Na opędzenie wydatków, powyżej pod 1, 2 i 3 wymienionych, mogą być udzielane funduszowi szkolnemu miejscowemu z funduszu szkolnego okręgowego lub krajowego zasiłki w formie zaliczek, które po upływie pewnego czasu mają być zwrócone naraz lub ratami.

Art. 23.

Art. 25. ustawy.
Art. 21. ankiety.
Art. 22. kr. Rady szkolnej.

Jak należy stawiać i urządzać i w jakie sprzęty zapatrywać budynki szkolne, przepiszą osobne instrukcje Rady szkolnej krajowej, która ku temu zażądać może w razie potrzeby pomocy technicznych urzędników państwa, kraju i gmin, w których obrębie znajduje się szkoła.

Instrukcje te będą układane z uwzględnieniem miejscowych sposobów budowania.

Art. 24.

Art. 26. ustawy.
Art. 22. ankiety.
Art. 23. kr. Rady szkolnej.

Utrzymanie wyznaniowych, albo innych szkół prywatnych nie uwalnia od obowiązku przyczyniania się do funduszu szkolnego miejscowego (art. 20 i 22), który to obowiązek ustawa wkłada na wszystkich mieszkańców kraju bez różnicy wyznania i obrządku.

Wszakże obszar dworski, który własnym kosztem utrzymuje szkołę ludową, dostępną dla wszystkich bez różnicy wyznania (art. 15), wolny jest od obowiązku przyczyniania się do funduszu szkolnego miejscowego.

Art. 25.

Art. 18. ustawy (ustęp ostatni).
Art. 24. ankiety.
Art. 24. kr. Rady szkolnej.

Dodatki pieniężne od gminy na cele szkolne pokrywane być mają w taki sam sposób, w jaki się pokrywają inne wydatki pieniężne na gminie ciążące.

Wyłączenia od opłat na rzecz gminy, przewidziane w §. 83 ustawy gminnej nie mają zastosowania co do opłat na cele szkolne.

Art. 26.

Art. 23. ankiety.
Art. 25. kr. Rady szkolnej.

Dodatki do podatków na cele wskazane w art. 20. nie podlegają ograniczeniom przepisany w §. 80. ustawy gminnej.

Dodatki do podatków na cele wymienione w art. 22. wymagają zatwierdzenia Wydziału powiatowego, a to co do wydatków tamże pod 3. wymienionych, o ile przekraczają rocznie 25%, a jeśli chodzi o wydatki w ustępach 1. i 2. art. 22. wymienione o ile przekraczają 50%.

Art. 27.

Art. 20. ustawy.
Art. 25. ankiety.
Art. 26. kr. Rady szkolnej.

Rada szkolna miejscowa czuwa nad utrzymaniem w całości i w należyłym stanie gruntów, budynków i sprzętów należących do funduszu szkolnego miejscowego i pobiera dodatki w naturze wpływające do tego funduszu.

Kapitały funduszu szkolnego miejscowego, czy to w gotówce, czy w papierach wartościowych, przechowuje kasa funduszu szkolnego okręgowego. Do kasy tej wpływają wszelkie pieniężne przychody funduszu szkolnego miejscowego, których poborem od stron konkurujących zajmują się bezpośrednio c. k. urzędy podatkowe.

Wpłaty pieniężne uskutecznia kasa funduszu szkolnego okręgowego na polecenie Rady szkolnej okręgowej.

Rada szkolna okręgowa może jednak poruczyć załatwienie rachunków i kasowości funduszu szkolnego miejscowego kasie gminnej, położonej w obrębie miejscowości.

Art. 28.

Rada szkolna miejscowa układa corocznie preliminarz wydatków funduszu szkolnego miejscowego na cele w art. 22. wskazane i przedkłada go z odpisem protokołu obrad do zatwierdzenia Radzie szkolnej okręgowej, która ma prawo wstawić w budżet funduszu szkolnego miejscowego kwoty przypadające z mocy ustawy na strony konkurujące, a do budżetu nie wstawione.

Przeciw wstawieniu do zatwierdzonego przez Radę szkolną okręgową preliminarza kwoty na cele wymienione w art. pod l. 1. dozwolony jest gminom i obszarom dworskim rekurs do Rady szkolnej krajowej, zaś wydatki wymienione pod l. 2. i 3. tego artykułu mają być bezwarunkowo pokryte według preliminarza, zatwierdzonego przez Radę szkolną okręgową.

Jeżeli do rozpoczęcia roku, dla którego preliminarz został sporządzony, nie poczynią strony lub Rada szkolna okręgowa jakich zarzutów, preliminarz uważa się za zatwierdzony.

Art. 29.

Fundusz szkolny miejscowy ma charakter funduszu publicznego.

Należitości tego funduszu wypływające z ustawy lub objęte prawomocnymi orzeczeniami organizacyjnymi, ściągane będą w drodze egzekucji politycznej.

Art. 30.

Do funduszu szkolnego okręgowego wpływają:

- a) przychody pieniężne miejscowych funduszy szkolnych, przeznaczone na opłacenie nauczycieli (art. 20., 22. i 27.);
- b) zapisy i darowizny;
- c) dodatki do podatków uchwalone na cele szkolne przez Rady powiatowe;
- d) zasiłki z funduszu szkolnego krajowego.

Z funduszu szkolnego okręgowego wypłacane będą:

1. pieniężne pobory nauczycieli publicznych szkół ludowych;
2. wydatki na przybory szkolne, biblioteki, na koszta okręgowych konferencyi nauczycielskich i inne wydatki, których wymaga wspólne dobro szkół całego okręgu.

W gminie stanowiącej przez się okrąg szkolny, fundusz szkolny miejscowy jest oraz funduszem szkolnym okręgowym.

Art. 26. ankiety.
Art. 27. kr. Rady szkolnej.

Art. 27. ankiety.
Art. 28. kr. Rady szkolnej.

Art. 27. ustawy.
Art. 28. ankiety.
Art. 29. kr. Rady szkolnej.

Art. 31.

Art. 28. ustawy.
Art. 29. ankiety.
Art. 30. kr. Rady szkolnej.

Jeżeli w powiecie, który wnosi do funduszu szkolnego okręgowego przynajmniej 3% podatków bezpośrednich, wydatki funduszu szkolnego okręgowego nie są pokryte jego przychodami, natenczas niedobór winien być pokryty z funduszu szkolnego krajowego.

Art. 32.

Art. 29. ustawy.
Art. 30. ankiety.
Art. 31. kr. Rady szkolnej.

Które kasy i kiedy w zastępstwie kasy szkolnej okręgowej zajmą się mają pobieraniem dochodów i wypłatą należności im wyłącznie przekazanych, określa ustawa państwowa z dnia 11. Maja 1871. r. (D. U. P. Nr. 47).

Art. 33.

Art. 30. ustawy.
Art. 31. ankiety.
Art. 32. kr. Rady szkolnej.

Darowizn, zapisów i fundacyj prywatnych, przeznaczonych na pewne tylko szkoły, lub uczynionych pod wyraźnie zastrzeżonymi warunkami, nie wolno używać w inny sposób lub na inne cele.

Art. 34.

Art. 31. ustawy.
Art. 32. ankiety.
Art. 33. kr. Rady szkolnej.

Funduszem szkolnym okręgowym zarządza Rada szkolna okręgowa pod nadzorem krajowej i według jej instrukcyi.

Fundusz szkolny okręgowy ma wszelkie prawa funduszu publicznego, a należności jego wypływające z ustawy, można ściągać drogą egzekucyi politycznej.

Art. 35.

Art. 32. ustawy.
Art. 33. ankiety.
Art. 34. kr. Rady szkolnej.

Fundusz szkół normalnych, rozdzielony dawniej na galicyjski i krakowski, tworzy wspólny fundusz szkolny krajowy Królestwa Galicyi i Lodomerji łącznie z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

To połączenie nie uwłącza jednak prawom i obowiązkom wpływającym ze specjalnych tytułów jednego lub drugiego funduszu.

Art. 36.

Art. 33. ustawy.
Art. 34. ankiety.
Art. 35. kr. Rady szkolnej.

Do funduszu szkolnego krajowego wpływają:

- a) przychody majątku zakładowego;
- b) dodatek do byłego funduszu szkół normalnych wypłacony ze skarbu państwa;
- c) dochody z innych źródeł, przeznaczone na to osobnemi ustawami;
- d) zapisy i darowizny osób prywatnych, korporacyj lub instytucyj;
- e) zasiłek z funduszu krajowego, który na ten cel zamieszczany będzie corocznie w budżecie krajowym.

Art 37.

Art. 34. ustawy.
Art. 35. ankiety.
Art. 36. kr. Rady szkolnej.

Wydział krajowy zarządza funduszem szkolnym krajowym, a Rada szkolna krajowa rozporządza jego przychodami w granicach, zakreślonych corocznym preliminarzem.

Przekroczenia mogą nastąpić tylko w koniecznych wypadkach za zezwoleniem Wydziału krajowego.

Każde przekroczenie należy usprawiedliwić w zamknięciu rachunku.

Art. 38.

Art. 35. ustawy.
Art. 36. ankiety.
Art. 37. kr. Rady szkolnej.

Z dochodów funduszu szkolnego krajowego opędzane będą także wydatki na szkoły ludowe, które według niniejszej ustawy nie są nałożone na fundusze szkolne miejscowe lub okręgowe.

Do tych należą :

- a) dodatki do płacy przyznawane co lat pięć nauczycielom szkół ludowych ;
- b) zasiłki, udzielane funduszowi emerytalnemu ;
- c) zasiłki, udzielane funduszom szkolnym okręgowym ;
- d) potrzeby szkół ludowych w kraju ogólnej natury.

Art. 39.

Art. 36. ustawy.
Art. 37. ankiety.
Art. 38. kr. Rady szkolnej.

Fundusz szkolny krajowy będzie wypłacać szkolnemu funduszowi emerytalnemu roczny zasiłek w kwocie równającej się przynajmniej wydatkowi, jaki w latach 1871, 1872 i 1873 ponosił przeciętnie fundusz szkół normalnych na cele tego rodzaju.

Art. 40.

Art. 37. ustawy.
Art. 38. ankiety.
Art. 39. kr. Rady szkolnej.

Rada szkolna krajowa użyje corocznie sumy stosownej z funduszu szkolnego krajowego na ogólne potrzeby szkolnictwa ludowego, jakoto: na zakupno książek, przyborów i okazów szkolnych, na nadzwyczajne nagrody, remuneracye i zapomogi, na koszta podróży dla nauczycieli wysłanych w celach naukowych zagranicę, na wynagradzanie wędrownych nauczycieli sadownictwa, pszczelnictwa i t. p., na krajowe konferencye nauczycielskie i t. p.

Art. 41.

Art. 38. ustawy.
Art. 39. ankiety.
Art. 40. kr. Rady szkolnej.

Rada szkolna krajowa, uwzględnwszy potrzeby pojedynczych okręgów szkolnych, udziela im stosownego zasiłku w razach ustawą wskazanych.

Celem uzyskania takiego zasiłku winna każda z Rad szkolnych okręgowych ułożyć wcześniej preliminarz roczny swych przychodów i wydatków i przesłać go Radzie szkolnej krajowej do zatwierdzenia. Bliższe szczegóły wskaże instrukcyja Rady szkolnej krajowej.

W przypadkach szczególnie na uwzględnianie zasługujących może Rada szkolna krajowa udzielać nadzwyczajnych zapomóg funduszom szkolnym miejscowym z funduszu szkolnego krajowego.

Tytuł III.

O uczęszczaniu do szkoły.

Art. 42.

Art. 40. ustawy.
Art. 40. ankiety.
Art. 41. kr. Rady szkolnej.

Obowiązek uczęszczania do szkoły poczyna się z ubiegającym siódmym, a ustaje z upływającym trzynastym rokiem życia.

Wszystkie dzieci, będące w tym wieku, winny uczęszczać do publicznej szkoły ludowej.

Stale uwolnione są dzieci, które:

- a) albo uczęszcaają do szkół wyższych ;
- b) albo z powodu ułomności bądź cielesnych, bądź też umysłowych nie mogą korzystać z nauki udzielanej w szkole publicznej ;
- c) albo wykażą, iż pobierają naukę stosowną w domu, lub w jakim zakładzie prywatnym.

Warunki czasowego uwolnienia dzieci od uczęszczania do szkoły określi bliżej regulamin dla szkół ludowych.

Art. 43.

Art. 41. ankiety.
Art. 42. kr. Rady szkolnej.

Rada szkolna miejscowa uwalnia dzieci, należące do jednej z wymienionych powyżej kategorii od obowiązku uczęszczania do szkoły, a jeśliby zachodziła w tej mierze jaka wątpliwość, winna rzecz sprawdzić i w razie przekonania się o nieprawdziwości podanych okoliczności postąpić według przepisów zawartych w art. 48 niniejszej ustawy.

Za nieprawne uwalnianie dzieci od uczęszczania do szkoły odpowiadają członkowie Rady szkolnej miejscowej tak samo, jak w ogóle za zaniedbywanie obowiązków swoich.

Art. 44.

Art. 41. ustawy (1. ustęp).
Art. 42. ankiety.
Art. 43. kr. Rady szkolnej.

Jeżeli uczeń z upływem trzynastego roku życia nie wykaże dostatecznego postępu w przepisanej dla szkół ludowych nauce, natenczas obowiązek uczęszczania do szkoły ludowej przedłuża się aż do dwóch lat dalszych najwyżej.

Art. 45.

Art. 41. ustawy (2. ustęp).
Art. 43. ankiety.
Art. 44. kr. Rady szkolnej.

Po ukończeniu szkoły ludowej powinien każdy uczeń (uczennica) pobierać w niej przez trzy lata naukę uzupełniającą. — Od obowiązku uczęszczania na naukę uzupełniającą uwolnione są dzieci, przy których zachodzą wymienione w art. 42 pod a) powody stałego uwolnienia od uczęszczania do szkoły.

Art. 46.

Art. 42. ustawy.
Art. 44. ankiety.
Art. 45. kr. Rady szkolnej.

Co rocznie przed rozpoczęciem roku szkolnego sporządzi Rada szkolna miejscowa przy pomocy zwierzchności gminnych i urzędów metrykalnych spis dzieci obowiązanych do uczęszczania do szkoły według postanowień art. 42. i 44. a w obrębie szkolnym zamieszkałych, a to bez względu na ich przynależność do gminy lub na różnicę wyznania albo obrządku i zestawí w tym spisie osobno dzieci uwolnione od uczęszczania do publicznej szkoły ludowej, bądź stale, bądź czasowo.

Również sporządzi Rada szkolna miejscowa taki sam spis uczniów (uczennic), obowiązanych do uczęszczania na naukę uzupełniającą w myśl art. 45. i wręczy po jednym egzemplarzu obu spisów nauczycielowi, zawiadującemu szkołą.

Jeżeli w ciągu roku szkolnego dziecko zmieni miejsce pobytu, ma być wpisane do spisu obowiązanych do nauki szkolnej w tej gminie, w której zamieszkało.

Art. 47.

Art. 44. ustawy.
Art. 45. ankiety.
Art. 46. kr. Rady szkolnej.

Nauczyciel zawiadujący szkołą winien czuwać, aby dzieci, obowiązane do pobierania nauki szkolnej, rzeczywiście uczęszczały do szkoły. Z upływem pierwszego tygodnia po rozpoczęciu roku szkolnego wykaże Radzie szkolnej miejscowej dzieci objęte spisami (art. 46.), które nie wstąpiły jeszcze do szkoły, a to celem upomnienia rodziców, ich zastępców i opiekunów ze strony Rady szkolnej miejscowej, następnie zaś przedkładać będzie z końcem każdego miesiąca Radzie szkolnej miejscowej wykaz dzieci zaniedbujących szkołę.

Art. 48.

Art. 43. ustawy.
Art. 46. ankiety.
Art. 47. kr. Rady szkolnej.

Rada szkolna miejscowa karać będzie rodziców, opiekunów lub ich zastępców za nieposyłanie do szkoły dzieci obowiązanych uczęszczać do niej (art. 42, 44. i 45.):

- a) kto ukrywa dziecko przed spisem art. 45. lub poda okoliczności nieprawdziwe, aby uwolnić je od uczęszczania do szkoły, karany będzie grzywną od 1—10 zł., albo aresztem od 1—3 dni;
- b) kto nie odda dziecko do szkoły w trzy dni po udzielonem mu w art. 46. upomnieniu, karany będzie grzywną od 1—10 zł. lub aresztem od 1—3 dni, w razie zaś dalszego oporu grzywnami aż do 50 zł. lub aresztem do dni 14.

W wypadkach przewidzianych w §§. 176 i 177 ustawy cywilnej, należy uczynić doniesienie do właściwych sądów;

- c) kto w ciągu roku szkolnego, bez słusznych powodów nie posyła dziecka do szkoły i z tego powodu upomniany został przez Radę szkolną miejscową, karany będzie za każdą następną, nieusprawiedliwioną przerwę w uczęszczaniu dziecka do szkoły, grzywnami od 50 ct. do 5 zł., albo aresztem od 3—24 godzin, którą to karę podwoić można, jeśli przerwy następują częściej w tem samym półroczu szkolnem.

Postępowanie karne w powyższych wypadkach ma być przeprowadzone podług rozporządzenia ministeryalnego z 30. Września z 1857. L. 198 Dz. p. p. i Rządu.

Art. 49.

Art. 44. ustawy (ustępy 2, 3, 4).
Art. 47. ankiety.
Art. 48. kr. Rady szkolnej.

Wykonanie kary należy do Zwierzchności gminnej.

Rada szkolna miejscowa przedkłada co trzy miesiące Radzie szkolnej okręgowej wykazy dzieci zaniehbujących szkołę, udzielone jej w myśl art. 47. przez nauczyciela, dalej wykaz kar nałożonych, w końcu wykaz kar przez Zwierzchność gminną wykonanych.

Rada szkolna okręgowa bada te wykazy i w razie gdyby zwierzchności gminne zaniehbowały swe obowiązki, zarządza stosowne przeciw nim kroki.

Art. 50.

Art. 46. ustawy.
Art. 48. ankiety.
Art. 49. kr. Rady szkolnej.

Z wejściem niniejszej ustawy w wykonanie, tracą moc obowiązującą wszystkie dawniejsze ustawy i przepisy, które z jej postanowieniami nie są zgodne, albo których miejsce ona ma zająć.

Art. 51.

Art. 47. ustawy.
Art. 49. ankiety.
Art. 50. kr. Rady szkolnej.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi wyznań i oświecenia. —

II.

Projekt

(Wydziału krajowego)

ustawy o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

Tytuł I.

O mianowaniu nauczycieli.

Art. 1.

Art. 1. ustawy.
Art. 1. ankiety.
Art. 1. kr. Rady szkolnej.

Posady nauczycielskie w publicznych szkołach ludowych nadaje stale Rada szkolna krajowa a to:

- a) na podstawie terna przedstawionego przez Radę szkolną okręgową, która je ułoży po wysłuchaniu miejscowej Rady szkolnej;
- b) na podstawie prezenty udzielonej przez uprawnione do tego gminy i osoby (Art. 2.)

Tymczasowe nadawanie posad nauczycielskich należy do Rad szkolnych okręgowych.

Art. 2.

Art. 2. ustawy.
Art. 2. ankiety.
Art. 2. kr. Rady szkolnej.

Jeżeli gmina utrzymuje szkołę wyłącznie własnym nakładem, służy jej prawo prezentowania nauczyciela.

Jeżeli gmina z obszarem dworskim, lub kilka gmin z jednym lub kilkoma obszarami dworskimi utrzymuje szkołę wyłącznie własnym nakładem, natenczas służy im wspólne prawo prezentowania nauczyciela. Jeżeliby zgodna prezenta nie została przedłożoną w terminie przepisany, natenczas Rada szkolna okręgowa przedstawia kandydatów według Art. 1. lit. a.

Dawniejsze prawa prezentowania nauczycieli przyznane na podstawie aktów fundacyjnych osobom, które przyczyniły się do zakładowego majątku szkoły, albo też przynajmniej w $\frac{1}{10}$ części przyczyniają się stale do ogólnych rocznych wydatków na szkołę, pozostają i nadal w swej mocy.

Art. 3.

Art. 3. ustawy.
Art. 3. ankiety.
Art. 3. kr. Rady szkolnej.

Skoro opróżni się posada nauczycielska w jakiej publicznej szkole ludowej, winna Rada szkolna miejscowa bezzwłocznie zawiadomić o tem Radę szkolną okręgową, która ogłosi konkurs najdalej do dni 14.

Obwieszczenie konkursowe powinno być zamieszczone w dzienniku urzędowym, a niemniej w jednym z czasopism szkolnych, jeżeli Rada szkolna okręgowa i to uzna za potrzebne.

W konkursie należy:

a) wyrazić miejsce i kategorię posady, połączone z nią korzyści, nakoniec stopień uzdolnienia wymaganego, którego dowody wraz z podaniem mają być wniesione do Rady szkolnej okręgowej;

b) oznaczyć do wnoszenia podań termin 6cio tygodniowy licząc od pierwszego umieszczenia konkursu w dzienniku urzędowym;

c) oznajmić, że kandydaci będący już w służbie, mają wnosić podania swoje za pośrednictwem tych Rad szkolnych okręgowych, pod których są zwierzchnictwem.

Podania spóźnione lub nieopatrzone w potrzebne dowody nie będą uwzględnione.

Art. 4.

Rada szkolna okręgowa zbiera wszystkie podania.

Jeżeli się znajdują takie pomiędzy niemi, które nie są zaopatrzone w potrzebne dowody, lub też pochodzą od kandydatów, przeciw którym świadczą udowodnione postęпки niemoralne lub zdrożności, narażające mianowanego nauczyciela na usunięcie z posady, to podanie takie przedewszystkiem odrzuca.

Z reszty podań układa Rada szkolna okręgowa listę kompetentów według formularza przepisanego przez Radę szkolną krajową, i przedkłada ją po wysłuchaniu miejscowej Rady szkolnej z propozycją terna, a w wypadkach Art. 2. z prezentą uprawnionych do niej krajowej Radzie szkolnej, załączając podania kompetentów z dokumentami.

Art. 5.

Rada szkolna miejscowa przedłożyć ma opinię, a uprawnieni do prezentowania — prezentę najdalej do czterech tygodni od dnia doręczenia im listy kompetentów — okręgowej Radzie szkolnej, gdyż w przeciwnym razie okręgowa Rada szkolna przedłoży propozycję terna krajowej Radzie szkolnej z pominięciem Rady szkolnej miejscowej, a względnie uprawnionych do prezentowania.

Art. 6.

Rada szkolna krajowa mianuje nauczyciela na podstawie terna a względnie prezenty i wydaje mu patent nominacyjny.

Równocześnie poleci, aby nowo mianowany nauczyciel wykonał przysięgę przed delegatem Rady szkolnej okręgowej wedle przepisanej roty, i zarządzi wprowadzenie go do szkoły, tudzież w używanie należytości przywiązanych do posady.

Jeżeli Rada szkolna krajowa uzna, że kandydat prezentowany nie jest odpowiedni, w takim razie zwróci akta Radzie szkolnej okręgowej z przytoczeniem powodów, dla których przedstawionemu patentu nominacyjnego odmawia i wezwie Radę szkolną okręgową, by zażądała przedstawienia godniejszego kandydata z pośród ubiegających się.

Gdy powtórnie, czy to ten sam, czy też inny na tę posadę nieodpowiedni zostanie przedstawiony, natenczas Rada szkolna krajowa za-

Art. 4. ustawy.

Art. 4. ankiety.

Art. 4. kr. Rady szkolnej.

Art. 5. ustawy.

Art. 5. ankiety.

Art. 5. kr. Rady szkolnej.

Art. 6. ustawy.

Art. 6. ankiety.

Art. 6. kr. Rady szkolnej.

mianuje jednego z poleconych przez Radę szkolną okręgową. Jeżeli Rada szkolna krajowa uzna, że terno kandydatów przez Radę szkolną okręgową przedstawione (art. 1. ustęp a.) jest nieodpowiednie, zwróci je Radzie szkolnej okręgowej do przedstawienia innego terna, a ostatecznie zamianować może i z po za terna, jeżeli żadnego z pomiędzy umieszczonych w ternie kandydatów nie uzna za odpowiedniego.

Art. 7.

Art. 7. ustawy.
Art. 7. ankiety.

Jeżeli uprawnieni do prezenty nie oświadczą się w terminie przepisany (Art. 5) może Rada szkolna krajowa na przedstawienie okręgowej zamianować i bez prezenty jednego z kandydatów.

Art. 8.

Art. 4. ustawy (i ust. ostat.)
Art. 7. kr. Rady szkolnej.

Jeżeli dla braku odpowiedniej liczby kompetentów nie mogłoby być ułożone terno, natenczas uprawnieni do prezentowania, a względnie władze szkolne uczynią wybór do nominacyi i z mniejszej liczby kompetentów.

Art. 9.

Art. 8. ankiety.
Art. 8. kr. Rady szkolnej.

W szkołach o dwóch lub więcej klasach postanawia Rada szkolna krajowa na wniosek Rady szkolnej okręgowej, który z mianowanych nauczycieli ma pełnić stale obowiązki kierownika szkoły. Kierowników prowizorycznych wyznacza Rada szkolna okręgową.

Art. 10.

Art. 8. ustawy.
Art. 9. ankiety.
Art. 9. kr. Rady szkolnej.

Każde mianowanie nauczyciela, jakiegokolwiek kategorii, dokonane w sposób powyższy, jest stałym. Nie wyklucza ono przecie możności przenoszenia nauczycieli ze względów służbowych na inne posady, i to tak mianowanych z terna, jak mianowanych na podstawie prezenty.

Nauczyciela przeniesionego z urzędu lub za karę nie można umieszczać na posadzie, której nadanie zależy od prezenty.

Art. 11.

Art. 10. ustawy.
Art. 10. ankiety.
Art. 10. kr. Rady szkolnej.

Nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych i nauczycielki robót ręcznych mianuje Rada szkolna okręgową, jeżeli ci, którzy łożą fundusze na ich utrzymanie, nie zastrzegli sobie prawa prezentowania.

Tytuł II.

O placach i innych służbowych korzyściach nauczycieli.

Art. 12.

Art. 11. ustawy (z wyjątkiem przedostatniego ustępu).

Art. 11. ankiety.
Art. 11. kr. Rady szkolnej.

Roczne płace nauczycieli szkół ludowych dzielą się na następujące klasy:

A. W szkołach pospolitych:

I. klasa we Lwowie i Krakowie	700 zł. w. a.
II. klasa w gminach z ludnością po nad 10.000	600 „ „
III. klasa z ludnością od 6.000 do 10.000	500 „ „
IV. klasa z ludnością od 2.000 do 6.000:	
a) w gminach miejskich	450 „ „
b) w gminach wiejskich	400 „ „
V. klasa z ludnością niżej 2.000	300 „ „

B. w szkołach wydziałowych osobnych i w wyższych trzech klasach szkół wydziałowych połączonych z pospolitemi:

I. klasa we Lwowie i Krakowie	900 zł. w. a.
II. klasa w gminach z ludnością ponad 10.000	800 " "
III. klasa z ludnością od 6.000 do 10.000	700 " "
IV. klasa z ludnością niższą niż 6.000	600 " "

Podział ten uskutecznia Rada szkolna krajowa i rewiduje po ogłoszeniu rezultatów każdorazowego spisu ludności kraju.

Art. 13.

Art. 11. ustawy (ustęp przedostatni).
Art. 12. ankiety.
Art. 12. kr. Rady szkolnej.

Wszystkie powyższe kwoty należy uważać za minimum stałych rocznych płac nauczycielskich. W uwzględnieniu szczególnych stosunków pojedynczych miejscowości może Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym podnieść płace nauczycielskie dla tych miejscowości. Zarządzenia te wchodzi w wykonanie, skoro potrzebne na to fundusze Sejm krajowy uchwali.

Art. 14.

Art. 12. ustawy.
Art. 13. ankiety.
Art. 13. kr. Rady szkolnej.

Oprócz płacy, przyznawać będzie Rada szkolna krajowa nauczycielom na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej z funduszu szkolnego krajowego dodatek pięcioletni za każde pięć lat nienaganej służby, licząc od dnia stałej nominacji przy publicznych szkołach ludowych. Dodatek ten wynosi dla wszystkich stałych nauczycieli szkół wydziałowych bez różnicy, tudzież dla nauczycieli szkół ludowych pospolitych, objętych wyżej w klasie I. i II. — 50 zł., dla nauczycieli w gminach klasy III. — 40 zł., dla nauczycieli w gminach klasy IV. — 30 zł., na koniec dla nauczycieli gmin klasy V. i dla nauczycieli młodszych stale zamianowanych — 25 zł.

Przyznawanie dodatku pięcioletniego powtarza się tylko do lat trzydziestu służby na posadzie stałego nauczyciela, a wymierza się według tej kategorii, do której nauczyciel w ostatnim roku pięcioletnia, za które dodatek ma się przyznać, posadą swoją należy.

Nauczycielom mianowanym stale przed wejściem w życie ustawy z dnia 2. Maja 1873. Dr. ust. kr. l. 251, którzy otrzymali następnie stale posady z płacą wymierzoną według przytoczonej powyżej lub według niniejszej ustawy, należy się pierwszy dodatek pięcioletni dopiero z upływem piętnastego roku całej dotychczasowej służby, lub z upływem piątego roku stałej służby na nowym etacie.

Art. 15.

Art. 13. ustawy.
Art. 14. ankiety.
Art. 14. kr. Rady szkolnej.

Za kierownictwo pobiera Dyrektor szkoły wydziałowej połączonej ze szkołą pospolitą dodatek do płacy w kwocie 200 zł. Dyrektor każdej osobnej szkoły wydziałowej, jakoteż nauczyciel kierujący szkołą ludową pospolitą, należący do I. lub II. klasy płacy, takież dodatek w kwocie 100 zł., zaś nauczyciel kierujący z płacą III. lub następnej klasy 50 zł. rocznie. Dodatek ten przy wymiarze emerytury tylko stałych Dyrektorów a względnie stałych nauczycieli kierujących ma być uważany za część ich płacy.

Art. 16.

Art. 14. ustawy.
Art. 15. ankiety.
Art. 15. kr. Rady szkolnej.

W każdej szkole wydziałowej, tudzież w każdej szkole ludowej popolitej o 4 lub więcej klasach, katecheta pobierać będzie za regularne udzielanie nauki religii stałe wynagrodzenie, jeżeli liczba uczniów jego wyznania w tej szkole lub łącznie z innymi szkołami ludowymi w tej samej miejscowości, w której ma udzielać naukę religii, przynosi 100.

Wynagrodzenie to wynosić ma w szkołach wydziałowych od 150 do 300 zł. w. a., a w szkołach popolitych od 100 do 200 zł. w. a. rocznie i będzie przyznawane, jeżeli katecheta udziela nauki religii w liczbie godzin przeznaczonych na tę naukę planem szkoły i miewa nauki niedzielne i świąteczne. — Jeżeli liczba ta godzin zwiększy się przez utworzenie w tejże szkole klas równorzędnych, natenczas katecheta pobierać będzie za zwiększoną liczbę godzin nauki osobne wynagrodzenie w stosunku przyznanego stałego wynagrodzenia do zwiększenia wynagrodzenia liczby godzin wymierzone. Nauczycielom religii wyznania mojżeszowego może być wynagrodzenie za naukę religii jedynie wtedy przyznane, kiedy udowodnią, że ukończyli szkoły rabinackie i z dobrym skutkiem złożyli egzamin dla rabinów przepisany, lub że uzyskali patent kwalifikacyjny na nauczycieli szkół ludowych i zdali z dobrym skutkiem egzamin kwalifikacyjny do udzielania nauki religii.

Udzielanie nauki religii przez świeckich nauczycieli szkół ludowych wlicza się tymże do obowiązkowych godzin nauki. Wynagrodzenie za naukę religii pokrywane będzie z tych samych funduszków, z których pokrywa się płacę nauczycieli szkół ludowych. Rada szkolna krajowa po zasięgnięciu zdania władz kościelnych oznacza je w każdym poszczególnym wypadku w granicach niniejszą ustawą przepisanych bacząc na to, aby dla kilku szkół istniejących w obrębie jednej Rady szkolnej miejscowej ustanowiony był ile możności osobny wspólny katecheta.

Art. 17.

Art. 15. ustawy.
Art. 16. ankiety.
Art. 16. kr. Rady szkolnej.

Płaca młodszego nauczyciela, bądź stałe, bądź tymczasowo umieszczonego, wynosi 60% płacy nauczyciela rzeczywistego szkoły, przy której młodszy ten nauczyciel pełni służbę. W żadnym jednak razie nie może być niższą od 200 zł. Płacę młodszego nauczyciela, zawiadującego stale szkołą filialną, ustanawia się na 250 zł. w. a. rocznie.

Art. 18.

Art. 16. ustawy.
Art. 17. ankiety.
Art. 17. kr. Rady szkolnej.

Każdemu Dyrektorowi, kierownikowi szkoły, tudzież nauczycielowi (także młodszemu nauczycielowi) który sam jeden w szkole naucza, należy się stósowne wolne mieszkanie ile możliwości w budynku szkolnym. W braku pomieszkania należy im się z funduszu szkolnego miejscowego wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada szkolna okręgowa w każdym szczególnym wypadku porozumiewszy się ze stronami do dostarczenia pomieszkania nauczycielowi obowiązany.

Art. 19.

Art. 18. ankiety.
Art. 18. kr. Rady szkolnej.

W razie potrzeby tymczasowego zastępstwa nauczyciela pobiera zastępca odpowiednią płacę młodszego nauczyciela (Art. 17). Zastępca w szkole więcejklasowej będący nauczycielem tej samej szkoły, pobiera za każdą godzinę nauki ponad obowiązkowych 30 godzin tygodniowo $\frac{1}{2}$ % płacy miesięcznej połączonej z posadą, na której przebywa. Zastępcy Dyrektora lub nauczyciela kierującego należy się nadto na czas

zastępstwa dodatek za kierownictwo, przywiązany do zastępywanej posady, tudzież używanie mieszkania połączonego z tą posadą, jeśli takowe jest opróżnionem.

Art. 17. ustawy.
Art. 19. ankiety.
Art. 19. kr. Rady szkolnej.

Art. 18. ustawy.
Art. 20. ankiety.
Art. 20. kr. Rady szkolnej.

Art. 19. ustawy.
Art. 21. ankiety.
Art. 21. kr. Rady szkolnej.

Art. 20. ustawy.
Art. 22. ankiety.
Art. 22. kr. Rady szkolnej.

Art. 22. ustawy.
Art. 23. ankiety.
Art. 23. kr. Rady szkolnej.

Art. 23. ustawy.
Art. 24. ankiety.
Art. 24. kr. Rady szkolnej.

Art. 24. ustawy.
Art. 25. ankiety.
Art. 25. kr. Rady szkolnej.

Art. 20.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych i nauczycielki robót ręcznych pobierają wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada szkolna krajowa na wniosek Rady szkolnej okręgowej w każdym poszczególnym wypadku, jeśli nie ma na ten cel specjalnych funduszków.

Art. 21.

Do objęcia ubocznych zatrudnień potrzeba przyzwolenia Rady szkolnej krajowej, która w każdym wypadku zbada, czyli zajęcia te nie uwłaczają stanowisku nauczyciela i nie czynią uszczerbku jego obowiązkom szkolnym. Zajmowanie posad organistów, diaków, pisarzy gminnych, pisarstwo pokątne a niemniej udzielanie korepetycyi szkolnych, jest nauczycielom szkół ludowych wzbronione.

Art. 22.

Czysty dochód z pól ornych, łąk, pastwisk i innych gruntów przydanych do użytku nauczycielowi, wykazany według zasad katastralnych, wlicza się po strąceniu podatku gruntowego wraz z dodatkami do płacy nauczyciela.

Dopóki szacowanie katastralne nie stanie się prawomocnem, ma Rada szkolna okręgowa przy zakładaniu szkół lub przeistaczaniu ich w etatowe obliczać te dochody według orzeczenia znawców.

Art. 23.

Płace i dodatki dyrektorów, jakoteż nauczycieli stale zamianowanych, tudzież emerytury mają być wypłacane z góry.

Tytuł III.

O karach dyscyplinarnych i wydaleniu ze służby.

Art. 24.

Nauczyciela wykraczającego w czem kolwiek przeciw swym obowiązkom, skarci sam kierownik szkoły ustnie a w ważniejszych wypadkach Rada szkolna okręgowa pismiennie, przyczem należy mu wskazać następstwa, na jakie by się narażał powtórnem przewinieniem. Rada zaś szkolna krajowa karze nauczycieli według okoliczności w drodze dyscyplinarnej.

Art. 25.

Kary dyscyplinarne są następujące:

- a) nagana;
- b) odjęcie kierownictwa szkoły lub przeniesienie na inną posadę;
- c) przymusowe przeniesienie w czasowy lub stały stan spoczynku;
- d) utrata posady z prawem ubiegania się o inną posadę;
- e) wydalenie ze służby.

Art. 26.

Naganę należy udzielić na piśmie z zagrożeniem użycia surowszych środków w razie ponownej przewiny. Każda ndzielona nagana odracza termin przyznania dodatku pięcioletniego o trzy lata od dnia udzielenia

nagany. Po upływie trzech lat dobrego zachowania się nauczyciela traci dana mu nagana swoje znaczenie.

Art. 27.

Art. 25. i 26. ustawy.
Art. 26. ankiety.
Art. 26. kr. Rady szkolnej.

W razie odjęcia kierownictwa lub przeniesienia za karę na inną posadę należy oznaczyć w orzeczeniu stopień jaki ma zająć skazany w etacie szkoły, do której go przeniesiono.

Art. 28.

Art. 27. ustawy.
Art. 27. ankiety.
Art. 27. kr. Rady szkolnej.

Zanim zapadnie orzeczenie w sprawie dyscyplinarnej, należy zbadać dokładnie istotę czynu. Uczyni to Rada szkolna okręgowa z własnej inicjatywy lub z polecenia Rady szkolnej krajowej, albo też komisya śledcza wydelegowana przez tę ostatnią. Sprawdzoną istotę czynu należy przedstawić obżałowanemu i usprawiedliwienie się jego zapisać do protokołu lub gdyby je wniósł na piśmie załączyć do aktów.

Jeśli usprawiedliwienie to będzie uznane dostatecznym, należy uwiadomić go na piśmie, że jest niewinnym zarzuconego mu przestępstwa.

Art. 29.

Art. 28. ustawy.
Art. 28. ankiety.
Art. 28. kr. Rady szkolnej.

W sprawach dyscyplinarnych dyrektorów stałych lub tymczasowych, jakoteż stałych nauczycieli, tudzież o wydaleniu ze służby w każdym razie orzeka ostatecznie Rada szkolna krajowa.

Sprawy dyscyplinarne nauczycieli tymczasowych lub zastępców nauczycieli należą do Rad szkolnych okręgowych.

Art. 30.

Art. 29. ustawy.
Art. 29. ankiety.
Art. 29. kr. Rady szkolnej.

Nauczyciel dopuszczający się czynów, wywołujących publiczne zgorzsenie może być wydalony ze służby, chociaż poprzednio dyscyplinarnie nie był karany.

Na wydalenie ze służby w innych wypadkach skazać można tylko nauczyciela, który mimo poprzedniego w drodze dyscyplinarnej ukarania, dopuścił się ponownie opieszałości, lub innych wykroczeń w służbie.

Art. 31.

Art. 30. ustawy.
Art. 30. ankiety.
Art. 30. kr. Rady szkolnej.

Nauczyciela skazanego sądownie na karę połączoną z utratą prawa obieralności do reprezentacji gminnej, wydalą Rada szkolna krajowa ze służby bez śledztwa dyscyplinarnego.

Art. 32.

Art. 31. ustawy.
Art. 31. ankiety.
Art. 31. kr. Rady szkolnej.

Jeżeli przeciw nauczycielowi wytoczone zostanie śledztwo o zbrodnię, lub przestępstwo hańbiące, odejmię mu Rada szkolna krajowa na czas śledztwa urządowanie i płacę.

To samo może Rada szkolna krajowa zarządzić w razie śledztwa dyscyplinarnego, jeśli wymagała tego powaga stanu nauczycielskiego, lub dobro szkoły.

Art. 33.

Art. 32. ustawy.
Art. 32. ankiety.
Art. 32. kr. Rady szkolnej.

W ciągu takiego odjęcia urządowania wyznacza się nauczycielowi na utrzymanie $\frac{1}{3}$ do $\frac{2}{3}$ płacy przedtem pobieranej, przyczem należy uwzględnić stosunki jego rodzinne i lata służby.

Uniewinnionemu zwrócić należy całą niewypłaconą należytość.

Art. 34.

Art. 33. ustawy.
Art. 33. ankiety.
Art. 33. kr. Rady szkolnej.

O każdym wydaleni z służby należy donieść Ministrowi wyznań i oświecenia celem uwiadomienia o tem władz iunych krajów reprezentowanych w Radzie państwa.

Art. 35.

Art. 34. ankiety.

Wszystkie postanowienia poprzedzających artykułów tej ustawy dotyczą w równej mierze także i nauczycielek.

Tytuł IV.

O przenoszeniu nauczycieli w stan spoczynku i zaopatrywaniu wdów i sierot po nauczycielach.

Art. 36.

Art. 34. ustawy.
Art. 35. ankiety.
Art. 34. kr. Rady szkolnej.

Nauczyciela, który dla podeszłego wieku, ciężkich ułomności fizycznych lub umysłowych, albo też z innych powodów ważnych okaże się niezdolnym do dalszego pełnienia swych obowiązków, przenosi Rada szkolna krajowa w stan spoczynku, co w szczególności z urzędu nastąpi w przydadkach w Art. 25. lit. c. przewidzianych.

Art. 37.

Art. 35. ustawy (ustęp 1szy).
Art. 36. ankiety.
Art. 35. kr. Rady szkolnej.

Po 40-letniej służbie, nie można żadnemu nauczycielowi odmówić stałego przeniesienia w stan spoczynku.

Dobrowolne zrzeczenie się posady, lub samowolne jej opuszczenie, utrata posady, lub wydalenie ze służby (Art. 25. lit. d. e.) pozbawia prawa do emerytury, jakoteż do odprawy. Jak długo trwa śledztwo dyscyplinarne przeciw nauczycielowi, nie może tenże zrzekać się posady.

Art. 38.

Art. 35. ustawy (ustęp 2gi)
Art. 37. ankiety.
Art. 36. kr. Rady szkolnej.

Do zawarcia ślubów małżeńskich przez starszą nauczycielkę lub nauczycielkę w ogóle i przez nauczyciela nie mającego stałej posady, potrzeba przyzwolenia Rady szkolnej okręgowej. Śluby bez takiego przyzwolenia zawarte, będą uważane za dobrowolne zrzeczenie się posady.

Art. 39.

Art. 36. ustawy.
Art. 38. ankiety.
Art. 37. kr. Rady szkolnej.

Tylko z końcem kursu, lub roku szkolnego można dobrowolnie zrzec się posady, albo przejść w stan spoczynku.

Rada szkolna krajowa w poszczególnych wypadkach może pozwolić na wyjątek od tego postanowienia.

Równocześnie ma się odbyć oddanie budynków i gruntów należących do uposażenia szkoły.

Co do pożytków niezembranych z pól i ogrodów należy postąpić jak w razie śmierci nauczyciela (Art. 48).

Art. 40.

Art. 37. ustawy.
Art. 39. ankiety.
Art. 38. kr. Rady szkolnej.

Stale umieszczeni nauczyciele i nauczycielki wszelkich kategorii mają prawo do emerytury, a wdowy i sieroty po nauczycielach prawo do zaopatrzenia.

Art. 41.

Art. 38. ustawy.
Art. 40. ankiety.
Art. 39. kr. Rady szkolnej.

Wymiar emerytury zależy od wysokości płacy i od lat służby. Co do pierwszej będzie podstawą płaca ze wszystkimi dodatkami pięcioletnimi, jakoteż dodatkami za kierownictwo (Art. 15), które nauczyciel

pobiera w chwili przeniesienia w stan spoczynku. Co do drugich policzy mu się wszystkie lata, spędzone przy szkołach etatowych począwszy od pierwszego, choćby tymczasowego mianowania.

Przerwa w służbie zaszła bez winy nauczyciela nie pozbawia go prawa policzenia wszystkich lat wysłużonych.

Art. 42.

Stały nauczyciel, który nie wysłużył jeszcze lat dziesięciu, niema prawa do emerytury. Przy uwolnieniu od służby otrzyma on stosowną odprawę, którą Rada szkolna krajowa wyznacza, a która nie może przekraczać półtorarocznej należitości, obliczonej według artykułu poprzedniego.

Po wysłużonych dziesięciu latach dostaje emeryt $\frac{1}{4}$ część, a za każdy rok dalszy jeszcze $\frac{1}{40}$ część należitości, obliczonej jak wyżej.

Art. 43.

Przeniesienie w stan spoczynku jest albo stałe albo czasowe.

W ostatnim razie, jeżeli przyczyna, dla której przeniesienie to nastąpiło, została uchylona, powinien ten którego to dotyczy na wezwanie Rady szkolnej krajowej albo wstąpić na nowo do służby szkolnej, albo też musi rzec się emerytury.

Art. 44.

Nauczyciel, któryby po otrzymanej odprawie powrócił do służby przed upływem półtora roku, winien będzie zwrócić taką część odprawy, jakaby przypadająca na resztę tego czasu.

Art. 45.

Wdowy i sieroty po stałych nauczycielach wszelkich kategorii mają tylko wtedy prawo do zaopatrzenia, jeżeli ich mężowie lub ojcowie mieli prawo do emerytury. — Wdowy po nauczycielach, którzy nie wysłużyli jeszcze lat 10, dostaną tytułem odprawy $\frac{1}{4}$ część należitości męża, obliczonej podług Art. 42. — Taka sama część należy się sierotom po nauczycielach, którzy nie wysłużyli lat 10ciu.

Art. 46.

Wdowie po nauczycielu, który służył lat 10 albo więcej należy się roczne zaopatrzenie wynoszące $\frac{1}{3}$ część ostatniej jego płacy rocznej, o ile ona miała się liczyć przy wymiarze emerytury.

Jeżeli zaś małżeństwo było zawarte już po przeniesieniu w stan spoczynku nauczyciela, lub jeśli z winy żony nastąpiła separacja sądowa od stołu i łoża lub rozwód, nie ma wdowa prawa do zaopatrzenia. — W razie ponownego małżeństwa może sobie wdowa albo zastrzedz zaopatrzenie na wypadek powtórnego owdowienia, albo żądać tytułem odprawy wypłaty dwuletniego zaopatrzenia swego.

Art. 47.

Sieroty po nauczycielu, mającym prawo do emerytury, które nie skończyły jeszcze lat 20 i nie mają innego utrzymania, pobierają wszystkie razem corocznie $\frac{1}{6}$ część ostatniej płacy ojca według wymiaru Art. 42.

Udzielanie tego zasiłku ustaje wtedy dopiero, gdy już nie ma ani jednego w inny sposób niezaopatrzonego dziecka, które nie doszło lat 20.

Powyższe zasady stosują się i do dzieci pozostających z małżeństwa nauczycielki, mającej prawo do emerytury lub odprawy.

Art. 39. ustawy.
Art. 41. ankiety.
Art. 40. kr. Rady szkolnej.

Art. 40. ustawy.
Art. 42. ankiety.
Art. 41. kr. Rady szkolnej.

Art. 42. kr. Rady szkolnej.

Art. 41. ustawy.
Art. 43. ankiety.
Art. 43. kr. Rady szkolnej.

Art. 42. ustawy.
Art. 44. ankiety.
Art. 44. kr. Rady szkolnej.

Art. 44. ustawy.
Art. 45. ankiety.
Art. 45. kr. Rady szkolnej.

Art. 48.

Art. 46. ustawy.
Art. 46. ankiety.
Art. 46. kr. Rady szkolnej.

Wdowa i sieroty po nauczycielu, zmarłym w czynnej służbie zatrzymują przez kwartał jeszcze pomieszkanie jego lub dostają kwartalną ratę pobieranego przezeń wynagrodzenia za pomieszkanie.

Jeżeli do uposażenia szkoły należą grunta, dostają się pożytki z nich spadkobiercom zmarłego w czynnej służbie nauczyciela wtedy jedynie, gdy śmierć zaszła między 1. Czerwca a 31. Października. W każdym innym czasie należy im się tylko zwrot wydatków poniesionych dla osiągnięcia owych pożytków.

Art. 49.

Art. 47. ustawy.
Art. 47. ankiety.
Art. 47. kr. Rady szkolnej.

Jeżeli ostatnia płaca nauczyciela wraz z dodatkami pięcioletnimi nie przenosi 600 zł. w. a. a spadek nie wystarcza na opędzenie kosztów choroby i pogrzebu, należy się wdowie, a w braku tejże dzieciom $\frac{1}{4}$ część płacy jako kwartał pozgonny.

Z kwartału pozgonnego Rada szkolna okręgowa zwróci jednak przedewszystkiem koszta choroby i pogrzebu temu, kto je poniósł.

Art. 50.

Art. 48. ustawy.
Art. 48. ankiety.
Art. 48. kr. Rady szkolnej.

Nauczyciele, którzy z powodu przeistoczenia dawniejszych szkół w etatowe utracą swe posady, mają prawo do emerytury z funduszu szkolnego krajowego pod tymi samymi warunkami, jak nauczyciele na etat przeniesieni, z tą różnicą, że za podstawę wymiaru służyć ma płaca, którą pobierali w ostatnim roku jako stale umieszczeni nauczyciele.

Ich wdowy i sieroty pobierać będą także jedynie zapomogi, jaki im się należą według ustaw lub przepisów dawniej obowiązujących.

Art. 51.

Art. 49. ustawy.
Art. 49. ankiety.
Art. 49. kr. Rady szkolnej.

Nauczyciele, którzy po przeistoczeniu szkół dawniejszych w etatowe przeszli lub przejdą na nowy etat, uważani będą pod względem prawa emerytury i zaopatrzenia ich wdów i sierot z funduszu emerytalnego tak zupełnie, jak gdyby byli od razu na tym etacie służbę swoją rozpoczęli.

Zapłacić jednakże mają funduszowi owemu jednorazową kwotę, równającą się 2 procentom od każdorazowej płacy przez wszystkie lata poprzedniej służby nauczycielskiej.

Splata tej kwoty uiszczona być może ratami za przyzwoleniem Rady szkolnej krajowej.

Art. 52.

Art. 50. ustawy.
Art. 50. ankiety.
Art. 50. kr. Rady szkolnej.

Dla pokrycia wydatków, wypływających z tytułu IV. niniejszej ustawy służy osobny krajowy fundusz szkolny emerytalny, do którego wpływają:

- a) dochody z majątku zakładowego;
- b) stały corocznie udzielany datok z funduszu szkolnego krajowego;
- c) zapisy i darowizny na ten cel przeznaczone;
- d) interkalarya od opróżnionych posad, o ile nie przypadną spadkobiercom zmarłego dyrektora, starszego nauczyciela lub nauczyciela w ogóle (Art. 48, 49), albo też nie zostaną użyte na wynagrodzenie dla zastępcy nauczyciela, jednak nie dłużej, jak przez trzy miesiące od dnia opróżnienia posady nauczyciela ludowego;

e) spłaty kwot dwuprocentowych powyżej oznaczonych w Art. 51.

f) stałe wkładki samych nauczycieli, które w pierwszym roku po zamianowaniu wynoszą 10% pobieranej przez nich płacy, a przy każdym podwyższeniu też 10% od nadwyżki, oprócz tego corocznie 2% od rocznej płacy;

g) dodatek z funduszu krajowego o ile wpływy z powyższych źródeł nie starczą na pokrycie rocznych wydatków.

Po 40-letniej służbie ustaje obowiązek uiszczania opłat pod lit. f) wymienionych.

Art. 53.

Jeżeli nauczyciel przed ukończeniem dziesięciu lat służby, do emerytury dającej prawo, umrze albo też odprawiony zostanie, należy jemu lub spadkobiercom jego zwrócić wkładki, jakie do funduszu emerytalnego uiszczył.

Art. 54.

Zarząd funduszu emerytalnego należy do Rady szkolnej krajowej, która wyda szczegółowe instrukcje o wybieraniu należności funduszywych i o ich obrocie.

Zarząd winien zbierającym się co 3 lata krajowym konferencyom nauczycielskim przedkładać wykaz stanu majątkowego i obrotu funduszu emerytalnego, i ogłaszać co rok zamknięcie rachunków.

Art. 55.

Miasta rządzące się własnym statutem mogą zaprowadzić u siebie swój własny fundusz szkolny emerytalny, mają jednakże przy wymierzaniu odpraw i emerytur nauczycieli, jakoteż zaopatrzeń pozostałych po nich wdów i sierot postępować w myśl artykułów powyższych. W takim razie wpływy w Art. 52 od c do f. wymienione, mają się wnosić do ich własnej kasy.

Art. 56.

Dochody funduszu emerytalnego należy przedewszystkiem obracać na wydatki bieżące, do których fundusz ten w myśl niniejszej ustawy jest obowiązany, resztę kapitalizować i wcielać do majątku zakładowego.

Art. 57.

Z wejściem w wykonanie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą wszystkie dotychczasowe ustawy i rozporządzenia, odnoszące się do przedmiotów objętych tą ustawą.

Art. 58.

Przeprowadzenie tej ustawy polecam Ministrowi wyznań i oświecenia.

Art. 51. ustawy.
Art. 51. ankiety.
Art. 51. kr. Rady szkolnej.

Art. 52. ustawy.
Art. 52. ankiety.
Art. 52. kr. Rady szkolnej.

Art. 53. ustawy.
Art. 53. ankiety.
Art. 53. kr. Rady szkolnej.

Art. 54. ustawy.
Art. 54. ankiety.
Art. 54. kr. Rady szkolnej.

Art. 55. ustawy.
Art. 55. ankiety.
Art. 55. kr. Rady szkolnej.

Art. 56. ustawy.
Art. 56. ankiety.
Art. 56. kr. Rady szkolnej.

III.

Projekt

(Wydziału krajowego)

ustawy o władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych
dla szkół ludowych.

Tytuł I.

Rada szkolna miejscowa.

Art. 1.

§. 1. ustawy.
§. 1. ankiety.
§. 1. kraj. Rady szkolnej.

Publiczne szkoły ludowe zostają pod nadzorem Rad szkolnych miejscowych.

Art. 2.

§. 2. ustawy.
§. 2. ankiety.
§. 2. kraj. Rady szkolnej.

Nadzór nad szkołami jednej miejscowości wykonywa jedna Rada szkolna miejscowa. Na wniosek Rady szkolnej okręgowej może Rada szkolna krajowa dla szkół kilku gmin utworzyć jedną Radę szkolną miejscową.

Art. 3.

§. 3. ustawy.
§. 3. ankiety.
§. 3. kraj. Rady szkolnej.

Rada szkolna miejscowa składa się z Reprezentantów kościoła, szkoły i gminy.

Osoba mająca prawo prezentowania nauczyciela i każdy właściciel obszaru dworskiego, jeśli przynajmniej w jednej dziesiątej części przyczynia się do corocznych zwyczajnych wydatków na utrzymanie szkoły i nauczyciela, mają prawo wstąpić jako członkowie do Rady szkolnej miejscowej i brać udział w obradach z prawem głosowania (czy to osobiście, czy przez swych zastępców).

Art. 4.

§. 4. ustawy.
§. 4. ankiety.
§. 4. kraj. Rady szkolnej.

Reprezentantami kościoła w Radzie szkolnej miejscowej są duszpasterze młodzieży szkolnej. Gdzie się znajduje dwóch lub więcej duszpasterzy tego samego wyznania i obrządku, tam wyższa władza kościelna wyznacza tego, który ma być członkiem Rady szkolnej miejscowej.

W celu strzeżenia religijnych interesów młodzieży izraelickiej, wstępuje do Rady szkolnej miejscowej Reprezentant, wyznaczony przez Zwierzchność wyznaniową.

Art. 5.

§. 5. ustawy.
§. 5. ankiety.
§. 5. kraj. Rady szkolnej.

Reprezentantem szkoły w Radzie szkolnej miejscowej jest jej nauczyciel kierujący.

W razie gdy jednej Radzie szkolnej miejscowej podlega kilka szkół, wstępuje do niej jako członek nauczyciel kierujący jedną z tych szkół, którego okręgowa Rada szkolna w każdym poszczególnym przypadku do tego przeznaczy.

Nauczyciele kierujący innych szkół biorą udział w obradach tyczących się ich szkół, wszakże tylko z głosem doradczym.

Art. 6.

§. 6. ustawy (1. i 2. ustęp).
§. 6. ankiety.
§. 6. kraj. Rady szkolnej.

Rada gminna wybiera najmniej dwóch, a najwięcej pięciu reprezentantów do Rady szkolnej miejscowej, tudzież dwóch zastępców.

Ilość tych reprezentantów oznaczy Rada szkolna okręgowa.

Jeżeli do obrębu jednej szkoły wcielono w całości lub częściowo więcej gmin, albo jeżeli dla szkół kilku gmin utworzoną będzie wspólna Rada szkolna miejscowa, wówczas zasiada w Radzie szkolnej miejscowej najmniej 4 a najwięcej 7 reprezentantów gmin, tudzież trzech zastępców, wszakże tak, aby każda z tych gmin mogła mieć swego reprezentanta w Radzie szkolnej miejscowej.

Wybór reprezentantów gmin, tudzież zastępców będzie w tym wypadku dokonany na zgromadzeniu Rad gminnych wszystkich tych gmin.

Zgromadzenie takie zwołuje Rada szkolna okręgowa. Odbywa się ono w gminie, którą Rada szkolna okręgowa oznaczy i pod przewodnictwem naczelnika tejże gminy.

Co do innych członków Rad szkolnych miejscowych, obejmujących kilka gmin, obowiązują przepisy art. 3., 4. i 5.

Art. 7.

§. 6. ustawy (3. ustęp).
§. 7. ankiety.
§. 7. kraj. Rady szkolnej.

Do ważności wyborów według art. 6. dokonanych, potrzebną jest absolutna większość. Reprezentanci gmin w Radzie szkolnej miejscowej urzędują przez lat 6. Wszakże po pierwszych 3 latach występuje losowo oznaczona połowa reprezentantów gmin, następnie zaś występują co 3 lata ci, którzy przez 6 lat bez ponownego wyboru w Radzie szkolnej miejscowej zasiadali.

Jeżeli liczba członków Rady szkolnej miejscowej jest nieparzystą, liczba ustępujących za pierwszym razem zwiększa się o jednego nad połowę. Ustępujący może być ponownie wybrany.

Art. 8.

§. 7. ustawy.
§. 8. ankiety.
§. 8. kraj. Rady szkolnej.

Wybrany do Rady szkolnej miejscowej może być każdy, kto jest obieralnym do reprezentacji jednej z gmin, które mają być zastąpione w Radzie szkolnej miejscowej. Utrata prawa wyborczego pociąga za sobą ustąpienie z Rady szkolnej miejscowej.

Od przyjęcia obowiązku reprezentanta gminy w Radzie szkolnej miejscowej, ten tylko uchylić się może, komu ustawa gminna toż samo prawo co do Rady gminnej przyznaje, albo kto przez przeciąg ostatnich 6 lat zasiadał w Radzie szkolnej miejscowej.

Za nieusprawiedliwione odmówienie przyjęcia dokonanego jej wyboru karze Rada szkolna okręgowa grzywnami od 20 — 100 zł., które mają być użyte na cele szkolne.

Art. 9.

Rada szkolna miejscowa ma czuwać nad ekonomicznym stanem szkoły, tudzież nad ścisłym wykonywaniem ustaw szkolnych i rozporządzeń wyższych władz szkolnych.

W szczególności zaś winna Rada szkolna miejscowa:

1. uchwalać roczny preliminarz dochodów i wydatków funduszu miejscowego szkolnego i z rozkładem na kontrybuentów przedkładać go Radzie szkolnej okręgowej;

2. czuwać nad regularnem uiszczaniem zobowiązań w naturze na rzecz szkoły i nauczyciela, należących się od stron konkurujących;

3. starać się o to, aby wszelkie bieżące potrzeby szkoły w należytem czasie i w odpowiedni sposób były zaspokojone, asygnować i uskutecznić wydatki na ten cel na podstawie zatwierdzonego przez Radę szkolną okręgową preliminarza — i z wydatków tych zdawać liczbę Radzie szkolnej okręgowej;

4. czuwać nad utrzymaniem w należytem stanie budynku szkolnego, wraz z gruntami, ogrodem, pasieką i miejscem ćwiczeń gimnastycznych i utrzymywać inwentarz wartości szkolnej;

5. starać się o książki szkolne i inne środki pomocnicze dla ubogich uczniów, o zakupno i utrzymanie w należytem stanie sprzętów szkolnych i innych przyborów naukowych, o ile od Rady szkolnej okręgowej do tego upoważniona będzie;

6. czuwać nad wykonaniem obowiązujących przepisów co do uczęszczania dzieci do szkoły;

7. czuwać nad udzielaniem nauki w przepisanych godzinach, nad prowadzeniem się nauczyciela, nad szkolną karnością, zachowaniem się młodzieży i nad tem wszystkim, co na wychowanie młodzieży wpływ wywiera;

8. wspierać nauczycieli w ich urzędowem działaniu, godzić spory nauczycieli, bądź pomiędzy nimi samymi, bądź też pomiędzy nimi a gminą, lub jej członkami, o ile sprawy te wynikają ze stosunków szkolnych, popierać interesa i powagę szkoły w obec gminy i rodziców;

9. podawać wyjaśnienia i opinie swe do reprezentacji gminnej i władz przełożonych, którym Rada szkolna miejscowa wnioski swe w sprawach szkolnych przedstawiać ma prawo;

10. zawiadamiać Radę szkolną okręgową o każdym opróżnieniu posady nauczycielskiej, tudzież o każdym opróżnieniu miejsca w Radzie szkolnej miejscowej.

Art. 10.

Z pod władzy Rady szkolnej miejscowej wyjęte są szkoły wzorowe, połączone z seminaryami nauczycielskimi; tam tylko gdzie szkoły takie w całości lub częściowo utrzymywane są z środków gminy, ma nad nimi Rada szkolna miejscowa władzę określoną w art. 9. ustęp 1—5.

§. 9. ustawy.

§. 9. ankiety.

§. 9. kraj. Rady szkolnej.

§. 10. ustawy.

§. 10. ankiety.

§. 10. kraj. Rady szkolnej.

Art. 11.

§. 11. ustawy.
§. 11. ankiety.
§. 11. kraj. Rady szkolnej.

Przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej i jego zastępcę mianuje Rada szkolna okręgowa z pomiędzy członków Rady szkolnej miejscowej na przeciąg 3 lat. — Gdyby przewodniczący lub jego zastępca z powodu jakiegokolwiek przeszkody nie mógł przewodniczyć na posiedzeniu, kieruje obradami najstarszy wiekiem z obecnych członków Rady szkolnej miejscowej.

Przewodniczącym i zastępcą nie może być żaden z nauczycieli szkoły lub szkół Radzie szkolnej miejscowej podległych.

Art. 12.

§. 12. ustawy.
§. 12. ankiety.
§. 12. kraj. Rady szkolnej.

Zwyczajne posiedzenia Rady szkolnej miejscowej odbywają się przynajmniej raz na dwa miesiące.

Przewodniczący może jednak zwołać nadzwyczajne posiedzenie ilekroć to uzna za potrzebne — winien zaś to uczynić najpóźniej w przeciągu trzech dni, jeżeli tego Rada szkolna okręgowa lub dwóch członków Rady szkolnej miejscowej zażąda.

Art. 13.

§. 13. ustawy.
§. 13. ankiety.
§. 13. kraj. Rady szkolnej.

Do ważności uchwał Rady szkolnej miejscowej potrzeba obecności więcej niż połowy członków Rady szkolnej miejscowej i absolutnej większości głosów.

Przewodniczący nie głosuje, tylko rozstrzyga w razie równości głosów.

Ma on prawo zawiesić wykonanie uchwał sprzeciwiających się ustawom, albo interesom szkoły i winien w takich wypadkach przedstawić sprawę Radzie szkolnej okręgowej do rozstrzygnięcia.

Zażalenia przeciw uchwałom i rozporządzeniom Rady szkolnej miejscowej można wnosić do Rady szkolnej okręgowej na ręce przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej najpóźniej do 14 dni.

Zażalenia takie mają moc odraczającą o ile wstrzymanie wykonania uchwały nie narazi szkoły na niepowetowaną szkodę.

Art. 14.

§. 14. ustawy.
§. 14. ankiety.
§. 14. kraj. Rady szkolnej.

Żaden z członków Rady szkolnej miejscowej nie może brać udziału w obradach i głosowaniu nad sprawami tyczącymi się interesu jego własnego lub jego krewnych lub powinowatych włącznie do czwartego stopnia.

Art. 15.

§. 15. ustawy.
§. 15. ankiety.
§. 15. kraj. Rady szkolnej.

W sprawach tak nagłych, że wszelka zwłoka byłaby połączoną ze szkodą szkoły, może przewodniczący sam wydać rozporządzenie, jeżeli bezzwłocznie zwołanie Rady szkolnej miejscowej nie jest możliwym. Winien jednak na najbliższym posiedzeniu Rady szkolnej miejscowej zasięgnąć jej zatwierdzenia.

Art. 16.

§. 16. ustawy.
§. 16. ankiety.
§. 16. kraj. Rady szkolnej.

Przewodniczący Rady szkolnej miejscowej ma obowiązek od czasu do czasu zwiedzać szkołę, aby się o jej stanie przekonać, w szkołach zaś mających więcej niż jednego nauczyciela, ma on prawo być obecnym na konferencyach nauczycielskich.

Co do dydaktycznie pedagogicznego kierunku służy mu tylko prawo przedkładania swych uwag Radzie szkolnej okręgowej. Inni członkowie Rady szkolnej miejscowej mogą odwiedzać szkołę i uwagi swe czynić przewodniczącemu Rady szkolnej miejscowej, lub wnieść je na jej posiedzenia.

Art. 17.

§. 17. ustawy.
§. 17. ankiety.
§. 17. kraj. Rady szkolnej.

Przewodniczący i członkowie Rady szkolnej nie mają prawa do wynagrodzenia za sprawowanie swych czynności.

Połączone z niem wydatki zwrócone im będą z funduszu szkolnego miejscowego, który opędza także niezbędne koszta kancelaryjne.

Art. 18.

§. 18. ustawy.
§. 18. ankiety.
§. 18. kraj. Rady szkolnej.

Nadzorowanie nauki religii w szkole udzielanej należy do duszpasterzy wchodzących w skład Rady szkolnej miejscowej, nie uwłączając postanowieniom §. 28. ustawy państwowej z 25. Maja 1868 Dz. u. p. N. 48.

Art. 19.

§. 19. ustawy.
§. 19. ankiety.
§. 19. kraj. Rady szkolnej.

Na przewodniczącego lub członka Rady szkolnej miejscowej, który stale zaniedbuje swe obowiązki, może Rada szkolna okręgowa nakładać grzywny od 20 do 100 zł., przewodniczącego zaś może w razie potrzeby usunąć z przewodnictwa, a innego w jego miejsce zamianować.

Jeżeliby w skutek zaniedbywania przez Radę szkolną miejscową obowiązków w myśl ustawy na niej ciężących wyniknąć mogła dla szkoły niepowetowana szkoda, wówczas Rada szkolna okręgowa w zastępstwie Rady szkolnej miejscowej zarządzi co potrzeba, wynikłe zaś z tego wydatki ściągnie od członków Rady szkolnej miejscowej winnych zaniedbania. W razie gdyby te środki okazały się bezskutecznymi, Rada szkolna krajowa na wniosek okręgowej rozwiąże Radę szkolną miejscową, a Rada szkolna okręgowa zarządzi prowizorycznie potrzebne środki na koszt winnych.

Najpóźniej jednak w 3 miesiące po rozwiązaniu, rozpisze Rada szkolna okręgowa ponowny wybór członków Rady szkolnej miejscowej.

Tytuł II.

Rada szkolna okręgowa.

Art. 20.

§. 20. ustawy.
§. 20. ankiety.
§. 20. kraj. Rady szkolnej.

Bezpośrednio wyższy nadzór nad szkołami ludowymi sprawuje Rada szkolna okręgowa.

Art. 21.

§. 21. ustawy.
§. 21. ankiety.
§. 21. kraj. Rady szkolnej.

Kraj dzieli się na trzydzieści siedm następujących okręgów szkolnych: —

1. Okręg szkolny miasta Lwowa,
2. " " " Krakowa,
3. " " " Krakowski (pow. pol. Kraków, Chrzanów, Wieliczka),
4. " " " Wadowicki (pow. pol. Wadowice, Biała, Żywiec),

5. Okręg szkolny Myślenicki (pow. pol. Myślenice, Nowy Targ),
6. " " Nowosądecki (pow. pol. Nowy Sącz, Limanowa),
7. " " Gorlicki (pow. pol. Gorlice, Grybów),
8. " " Bocheński (pow. pol. Bochnia, Brzesko),
9. " " Tarnowski (pow. pol. Tarnów, Dąbrowa),
10. " " Pilzneński (pow. pol. Pilzno, Ropczyce),
11. " " Jasielski (pow. pol. Jasło, Krosno),
12. " " Mielecki (pow. pol. Mielec, Tarnobrzeg),
13. " " Rzeszowski (pow. pol. Rzeszów, Łańcut),
14. " " Kolbuszowski (pow. pol. Kolbuszowa, Nisko),
15. " " Sanocki (pow. pol. Sanok, Brzozów, Lisko),
16. " " Przemyski (pow. pol. Przemyśl, Dobromil),
17. " " Jarosławski (pow. pol. Jarosław, Cieszanów),
18. " " Jaworowski (pow. pol. Jaworów, Mościska),
19. " " Samborski (pow. pol. Sambor, Stare Miasto),
20. " " Drohobycki (pow. pol. Drohobycz, Turka),
21. " " Stryjski (pow. pol. Stryj, Żydaczów),
22. " " Kałuski (pow. pol. Kałusz, Dolina),
23. " " Grodecki (pow. pol. Gródek, Rudki),
24. " " Lwowski (pow. pol. Lwów, Bóbrka),
25. " " Sokalski (pow. pol. Sokal, Kamionka Strumiłowa),
26. " " Żółkiewski (pow. pol. Żółkiew, Rawa),
27. " " Złoczowski (pow. pol. Złoczów, Brody),
28. " " Brzeżański (pow. pol. Brzeżany, Podhajce),
29. " " Rohatyński (pow. pol. Rohatyn, Przemyślany),
30. " " Tarnopolski (pow. pol. Tarnopol, Skałat, Zbaraż),
31. " " Trembowelski (pow. pol. Trembowla, Husiatyn),
32. " " Zaleszczycki (pow. pol. Zaleszczyki, Borszczów),
33. " " Czortkowski (pow. pol. Czortków, Buczacz),
34. " " Śniatyński (pow. pol. Śniatyn, Horodenka),
35. " " Kołomyjski (pow. pol. Kołomyja, Kosów),
36. " " Nadwórniański (pow. pol. Nadwórna, Bohorodczany),
37. " " Stanisławowski (pow. pol. Stanisławów, Tłumacz).

Siedziba każdej Rady szkolnej okręgowej jest w tem mieście, od którego okręg szkolny nosi nazwisko.

Art. 22.

W skład Rady okręgowej wchodzi:

- a) naczelnik tej władzy politycznej powiatowej, której siedziba jest ową siedzibą Rady szkolnej okręgowej — jako przewodniczący;
- b) jeden duchowny z każdego wyznania i obrządku, liczącego w okręgu więcej niż 2.000 dusz. Mianowanie duchownego członka Rady szkolnej okręgowej należy do wyższej władzy kościelnej. Reprezentanta religii izraelskiej wybierają Zwierzchności izraelskich gmin wyznaniowych w okręgu;
- c) trzech reprezentanci zawodu nauczycielskiego, z których jednego wybiera konferencya okręgowa nauczycielska ze swego grona, drugiego mianuje Rada szkolna krajowa na podstawie przedłożonego

§. 22. ustawy.
§. 22. ankiety.
§. 22. kraj. Rady szkolnej.

sobie przez Radę szkolną okręgową terną, trzecim zaś jest Dyrektor seminaryum nauczycielskiego, gdzie zaś taki Zakład nie istnieje, Dyrektor jednej ze szkół średnich w okręgu szkolnym znajdujących się, a w braku takiej szkoły nauczyciel kierujący jedną ze szkół pospolitych w okręgu przez Radę szkolną krajową wyznaczony;

- d) delegaci Rad powiatowych okręgiem szkolnym objętych, a mianowicie po jednym Reprezentancie każdej Rady powiatowej i jeden delegat Rady tej gminy, w której Rada okręgowa ma siedzibę;
- e) inspektor szkolny okręgowy a względnie inspektorowie szkolni okręgowi.

Zastępcę przewodniczącego wybiera Rada szkolna okręgowa ze swego grona bezwzględną większością głosów.

Art. 23.

Reprezentanci zawodu nauczycielskiego będą obierani na trzy lata. Duchowni (art. 22. b) pozostaną na swoim urzędzie dopóty, dopóki nie zostaną odwołani przez swoich mocodawców.

Art. 24.

Dla miast tworzących osobny okręg szkolny, obowiązują co do składu Rady szkolnej okręgowej następujące wyjątki od przepisów objętych art. 22.

- a) przewodniczącym jest prezydent miasta (burmistrz);
- b) każde wyznanie lub obrządek do którego według urzędowego spisu ludności więcej niż 500 wyznawców w mieście należy, ma mieć w Radzie szkolnej okręgowej swego reprezentanta;
- c) zamiast delegatów wymienionych w art. 22. lit. d) wybiera Rada gminna trzech członków do Rady szkolnej okręgowej, czy to z pośród siebie, czy też z pomiędzy innych do Rady gminnej wybieralnych mieszkańców miasta. Utrata wybieralności do Rady gminnej pociąga za sobą wystąpienie z Rady szkolnej okręgowej.

Art. 25.

Do strzeżenia religijnych interesów tych mieszkańców szkolnego okręgu, do których wyznania żaden z członków Rady szkolnej okręgowej nie należy, wybiera też Rada dla każdego z wyznań osobnego doradcę.

Art. 26.

Wszystkie w art. 22., 24. i 25. wyszczególnione mianowania i wybory potrzebują zatwierdzenia Rady szkolnej krajowej.

Art. 27.

Zakres działania Rady szkolnej okręgowej rozciąga się na wszystkie w okręgu istniejące szkoły ludowe publiczne, z wyjątkiem szkół wzorowych i ogródków Froeblovskich, połączonych z seminaryami nauczycielskimi, dalej na zakłady naukowe prywatne o ile wchodzą w zakres szkół ludowych, bez względu czy są utrzymywane przez osoby prywatne, czy przez korporacje, stowarzyszenia lub gminy wyznaniowe, wreszcie na specjalne szkoły początkowe, ogródki Froeblovskie, ochronki dla dzieci i zakłady wychowawcze dla sierot.

§ 23. ustawy.
§ 23. ankiety.
§ 23. kraj. Rady szkolnej.

§ 24. ustawy.
§ 24. ankiety.
§ 24. kraj. Rady szkolnej.

§ 25. ustawy.
§ 25. ankiety.
§ 25. kraj. Rady szkolnej.

§ 26. ustawy.
§ 26. ankiety.
§ 26. kraj. Rady szkolnej.

§ 27. ustawy (ustęp I.).
§ 27. ankiety.
§ 27. kraj. Rady szkolnej.

Art. 28.

§. 27. ustawy (z wyjątkiem
ustępu I).
§. 28. ankiety.
§. 28. kr. Rady szkolnej.

W szczególności winna Rada szkolna okręgowa :

1. czuwać nad ogłaszaniem i wykonywaniem ustaw szkolnych, tudzież rozporządzeń Rady szkolnej krajowej w sprawach szkolnych;
2. zastępować na zewnątrz sprawy okręgu szkolnego;
3. zawiązywać Rady szkolne miejscowe, oznaczać ich granice i siedziby, mianować ich przewodniczących, czuwać nad ich działaniem i w myśl postanowień niniejszej ustawy postępować z Radami szkolnemi miejscowemi, zaniedbującemi swe obowiązki;
4. starać się o zakładanie nowych szkół, o regulację i rozszerzanie już istniejących, oznaczać miejscowości mające należeć do obrębu każdej szkoły ludowej i w tym celu przeprowadzać pertraktacje i czynić wnioski do Rady szkolnej krajowej;
5. na podstawie przeprowadzonej konkurencyjnej rozprawy orzekać w pierwszej instancji o potrzebie wystawienia lub rozszerzenia budynków szkolnych, a względnie o najęciu ubikacyj dla szkół, tudzież o wysokości kosztów budowy lub najmu, następnie kierować wykonaniem tych orzeczeń, czuwać nad utrzymaniem budynków w należytych stanie we względnie technicznym i sanitarnym, nad zaopatrzeniem szkół w potrzebne sprzęty i przybory naukowe;
6. opiekować się funduszami szkolnymi miejscowymi, badać i zatwierdzać ich budżety i rozkładać wydatki pieniężne na obowiązanych, przechowywać papiery wartościowe, będące własnością tych funduszów, sprawdzać rachunki Rad szkolnych miejscowych z czynionych przez nie wydatków, opiekować się i zarządzać fundacyami szkolnemi o ile do tego inne władze według aktów fundacyjnych nie są powołane;
7. zarządzać funduszem szkolnym okręgowym, układać preliminarze jego dochodów i wydatków, przedkładać Radzie szkolnej krajowej jego zamknięcia rachunkowe i czynić wnioski co do zasiłków i zaliczek z funduszu szkolnego krajowego;
8. tymczasowo obsadzać opróżnione posady nauczycielskie, zarządzać zastępstwa, współdziałać w myśl ustawy w stałym obsadzeniu posad, mianować nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych i nauczycieli robót ręcznych, czynić do Rady szkolnej krajowej wnioski co do wymiaru płac, dodatków za kierownictwo, dodatków pięcioletnich, remuneracyj i płac emerytalnych, i czuwać nad tem, aby nauczyciele regularnie płace swe pobierali;
9. wykonywać władzę dyscyplinarną nad nauczycielami w granicach ustawy, przeprowadzać śledztwa dyscyplinarne przeciwko nauczycielom, jeżeli Rada szkolna krajowa do tego nie wydeleguje osobnej komisji, czynić wnioski do Rady szkolnej krajowej na podstawie przeprowadzonych śledztw, udzielać urlopy, o ile to nie pociąga za sobą opłacania zastępcy z funduszu szkolnego krajowego;
10. czuwać nad dalszem kształceniem nauczycieli, urządzać konferencye nauczycielskie, w których członkowie Rady szkolnej okręgowej mogą brać udział, starać się o zakładanie i należyte utrzymywanie bibliotek szkolnych i nauczycielskich, — tudzież o urządzenie kursów praktycznych z dziedziny gospodarstwa wiejskiego i przemysłu;

11. czuwać nad wykonaniem przymusu szkolnego, nad regularnem udzielaniem nauki i wykonywaniem dydaktyczno-pedagogicznego nadzoru;

12. oznaczać w porozumieniu z Radą szkolną miejscową czas nauki szkolnej, przestrzegając przepisanej ilości godzin, oraz czas wakacyj z uwzględnieniem miejscowych stosunków;

13. udzielać Radzie szkolnej krajowej opinii we wszystkich sprawach szkolnych i w osobistych sprawach nauczycieli, czynić do Rady szkolnej krajowej wnioski i peryodyczne sprawozdania ze stanu szkół w okręgu i w tym celu utrzymywać należyty przegląd stanu szkół.

Art. 29.

§. 28. ustawy.
§. 29. ankiety.
§. 29. kr. Rady szkolnej.

Zwyczajne posiedzenia Rady szkolnej okręgowej odbywają się przynajmniej raz na miesiąc.

Przewodniczący może w razie potrzeby zwołać nadzwyczajne posiedzenie, winien zaś to uczynić najpóźniej do 8 dni na wniosek dwóch członków Rady szkolnej okręgowej, albo na wezwanie Rady szkolnej krajowej.

Rada szkolna okręgowa załatwia swe czynności kolegialne, zwłaszcza zaś takie sprawy, o których trzeba rozstrzygać, przedkładać sprawozdania lub wnioski.

Bieżące zaś czynności, które należą ściśle do bezpośredniego zarządu, albo są tylko wykonaniem już powziętych uchwał, załatwia Wydział wykonawczy (art. 38).

Rada szkolna okręgowa ułoży regulamin swych czynności i przedłoży go Radzie szkolnej krajowej do zatwierdzenia.

Art. 30.

§. 29. ustawy.
§. 30. ankiety.
§. 30. kr. Rady szkolnej.

Do ważności uchwał Rady szkolnej okręgowej potrzebną jest obecność więcej niż połowy członków, tudzież absolutna większość głosów obecnych.

Przewodniczący nie głosuje, tylko rozstrzyga w razie równości głosów.

Ma on prawo wstrzymać wykonanie uchwały, która według jego zdania sprzeciwia się ustawom; winien jednak bezzwłocznie przedłożyć sprawę do rozstrzygnięcia Radzie szkolnej krajowej.

Żaden z członków Rady szkolnej okręgowej nie może brać udziału w obradach i głosowaniu nad sprawami tyczącymi się interesu jego własnego lub jego krewnych i powinowatych włącznie do czwartego stopnia.

Przeciw uchwałom Rady szkolnej okręgowej odwołać się można do Rady szkolnej krajowej. Zażalenia takie wносить należy przez Radę szkolną okręgową najpóźniej w przeciągu dni 14 od ogłoszenia uchwały i mają one moc odraczającą, o ile wstrzymanie wykonania uchwały nie naraża szkoły na niepowetowaną szkodę.

Art. 31.

§. 30. ustawy.
§. 31. ankiety.
§. 31. kr. Rady szkolnej.

W sprawach wymagających pospiechu, których odroczenie byłoby ze szkodą szkoły połączone, może przewodniczący w razie, gdy nie

można bezzwłocznie zwołać posiedzenia Rady szkolnej okręgowej lub Wydziału wykonawczego, wydać bezpośrednio rozporządzenie, chociażby to była sprawa wymagająca kolegialnej uchwały Rady szkolnej okręgowej. Będzie wszakże obowiązany na najbliższym posiedzeniu zasięgnąć zatwierdzenia Rady szkolnej okręgowej. Jest on także obowiązany na każdym posiedzeniu zdać sprawę z wszelkich czynności wydziału wykonawczego.

Art. 32.

§. 31. ustawy.
§. 32. ankiety.
§. 32. kr. Rady szkolnej.

Dla każdego okręgu szkolnego mianuje Minister wyznań i oświaty, na podstawie ternu przez Radę szkolną krajową przedstawionego, osobnego etatowego okręgowego inspektora szkolnego, a w razie potrzeby dwóch lub więcej inspektorów.

Naukę religii nadzoruje władza duchowna.

Art. 33.

§. 32. ustawy.
§. 33. ankiety.
§. 33. kr. Rady szkolnej.

Inspektor okręgowy jest przede wszystkim obowiązany nadzorować szkoły pod względem dydaktyczno-pedagogicznym, w tym celu peryodycznie odbywać częste wizytacje szkół i udzielać ustnie kierownikowi i nauczycielom rad i wskazówek w dydaktycznym i pedagogicznym względzie.

Podczas wizytacji winien inspektor:

1. badać, czy Rada szkolna miejscowa a względnie jej przewodniczący wypełnia należycie swe obowiązki;

2. sprawdzać, czy przestrzegano przepisów prawnych przy przyjmowaniu i uwalnianiu dzieci ze szkoły;

3. przekonywać się o biegłości, pilności i sposobie postępowania nauczyciela w szkole i w obec rodziców, sprawdzać, czy nie ma jakiego niedozwolonego ubocznego zajęcia i czy regularnie otrzymuje wszelkie zapewnione mu dochody;

4. przekonywać się o przestrzeganiu planu nauk, o używanej przez nauczyciela metodzie naukowej, o postępach dzieci w nauce i wychowawczym wpływie szkoły, o panującej w szkole karności, porządku i czystości;

5. sprawdzać stan przyborów naukowych, wewnętrzne urządzenie i ekonomiczne stosunki szkoły.

Usterkom w każdym z tych kierunków dostrzeżonym, winien inspektor o ile możliwości na miejscu zaradzić.

Przy wizytacji prywatnych zakładów szkolnych i wychowawczych winien inspektor okręgowy także uważać na to, czy zakłady te odpowiadają warunkom, pod którymi były założone i czy nie przekraczają granic swego uprawnienia.

Inspektor szkolny okręgowy ma także przewodniczyć na okręgowych konferencyach nauczycielskich.

Art. 34.

§. 33. ustawy.
§. 34. ankiety.
§. 34. kr. Rady szkolnej.

Inspektorowie szkolni okręgowi mają Radzie szkolnej okręgowej zdawać sprawę z wizytacji szkół i z udzielonych na miejscu wskazówek i poleceń, z dołączeniem swych wniosków. Sprawozdania te mają

być przedkładane Radzie szkolnej krajowej wraz z uchwałami w skutek nich przez Radę szkolną okręgową powziętemi, a ewentualnie z wnioskami do Rady szkolnej krajowej.

Art. 35.

§. 34. ustawy.
§. 35. ankiety.
§. 36. kr. Rady szkolnej.

Doradcy Rady szkolnej okręgowej (art. 25) mają prawo zwiedzać istniejące w okręgu szkoły, do których uczęszczają dzieci ich wyznania, tudzież być obecnymi przy peryodycznych wizytacjach tych szkół przez inspektorów szkolnych okręgowych, a to w celu przekonania się o stanie nauki religii dotyczącego wyznania. O spostrzeżeniach swych będą donosić Radzie szkolnej okręgowej i czynić potrzebne wnioski. We wszystkich sprawach odnoszących się do nauki religii tych wyznań ma Rada szkolna okręgowa zasięgać zdania doradców, którzy mogą z głosem stanowczym brać udział w obradach Rady szkolnej okręgowej nad temi sprawami.

Art. 36.

§. 35. ustawy.
§. 36. ankiety.
§. 36. kr. Rady szkolnej.

Przewodniczący Rady szkolnej okręgowej przydziela poszczególne sprawy jej członkom do referowania.

Polityczna władza powiatowa opędza potrzeby kancelaryjne Rady szkolnej okręgowej, dostarcza jej pomieszczenie i pomocniczych sił kancelaryjnych, tak aby inspektor szkolny okręgowy prócz spraw specjalnie dydaktyczno-pedagogicznych nie był obciążony czynnościami biurowymi i mógł przeważnie czas swój poświęcać wizytowaniu szkół.

W miastach stanowiących osobny okręg szkolny, opędza te potrzeby gmina.

Polityczna władza powiatowa obowiązana jest wykonywać uchwały Rady szkolnej okręgowej bez względu na to, czy Rada szkolna okręgowa znajduje się w jej siedzibie lub nie.

Art. 37.

§. 36. ustawy.
§. 37. ankiety.
§. 37. kr. Rady szkolnej.

Etat i płaca inspektorów szkolnych okręgowych ustanowione będą na właściwej drodze.

Art. 38.

§. 37. ustawy.
§. 38. ankiety.
§. 38. kr. Rady szkolnej.

W imieniu Rady szkolnej okręgowej załatwiać będzie bieżące jej czynności Wydział wykonawczy, do którego należą:

- a) prezes,
- b) jego zastępca,
- c) inspektor szkolny okręgowy.

Nieobecność któregobądź z członków Wydziału wykonawczego, o ile nie była spowodowana winą przewodniczącego, nie wstrzymuje czynności tegoż Wydziału.

Art. 39.

§. 38. ustawy.
§. 39. ankiety.
§. 39. kr. Rady szkolnej.

Przewodniczący Rady szkolnej okręgowej ma prawo zwiedzać szkoły całego okręgu, delegaci Rad powiatowych i Rady gminnej szkoły swego powiatu, a względnie miasta, duchowni zaś członkowie Rady szkolnej okręgowej szkoły, do których uczęszczają dzieci ich wyznania lub obrządku. Rada szkolna okręgowa ma prawo wydelegować każdego ze swoich członków do nadzwyczajnej wizytacji szkół. Po każdej wizytacji

winni członkowie Rady szkolnej okręgowej zdać jej sprawę ze swych spostrzeżeń, nie mają atoli prawa udzielać swych nwag bezpośrednio nauczycielom.

Art. 40.

§. 39. ustawy.
§. 40. ankiety.
§. 40. kr. Rady szkolnej.

Członkowie Rady szkolnej okręgowej sprawują swoje czynności bezpłatnie i mają tylko prawo do zwrotu kosztów podróży z powodu posiedzeń tejże Rady, tudzież z powodu otrzymanego polecenia wizytacyi szkół.

O zwrocie kosztów i dyetach członków Rady szkolnej okręgowej stanowi ustawa państwowa z dnia 30. marca 1879 dz. p. p. Nr. 19.

Art. 41.

§. 40. ustawy.
§. 41. ankiety.
§. 41. kr. Rady szkolnej.

Wszelkie sprzeczne z tą ustawą przepisy znoszą się.

Art. 42.

§. 42. ankiety.
§. 42. kr. Rady szkolnej.

Wykonanie tej ustawy polecam Ministrowi wyznań i oświecenia.

Alegat 4. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 37.230/1882.

Kategorie szkół i posad	Ilość nauczycieli	P i a c e				Projektowane płace wynoszą więcej	Ilość posad zestawiono według szczegółowych wykazów na r. 1880.— Gminy zaliczone są do kategorii plac według ludności z r. 1869., bo podział według spisu z r. 1880. nie wszedł dotąd w życie.
		Płace obecne		Płace projektowane			
		wynoszą po	co czyni razem	wynoszą po	co czyni razem		
A. Szkoły pospolite.							
I. Klasa we Lwowie i Krakowie	105	700	37.500	po połowie posad 800 i 900	89.200	+15.700	
II. " gminy nad 10.000 m.	87	600	52.200	600	52.200	—	
III. " od 6.000 do 10.000 m.	76	500	38.000	500	38.000	—	
IV. " od 2.000 — 6.000 miejskie	360	450	162.000	450	162.000	—	
	157	400	62.800	360	56.520	— 6.280	
V. " niżej 2.000 m. inne	1418	300	425.400	360	510.480	+85.080	
B. Szkoły wydziałowe.							
I. klasa we Lwowie i Krakowie	9	900	8.100	1.000	9.000	+ 1.000	
II. " gminy nad 10.000 m.		800		800		—	
III. " " od 6.000—10.000 m.		700		700		—	
IV. " " niżej 6.000 m.		600		600		—	
Nauczyciele młodszy zawiadujący szkołami filialnymi	742	200	148.400	360*)	267.120	+118.720	*) w skutek projektowanego zniesienia szkół filialnych.
Inni nauczyciele młodszy w klasie V.	61	200	12.200	250	15.250	+ 3.050	
w klasach II., III. i IV.	154	60% plac. naucz.	40.820	60%	40.820	—	
we Lwowie i Krakowie	91	420	38.220	480	43.680	+ 5.460	
			1.061.640		1.284.270	+222.730	

